mansoque

mansoq

43

8-185

YO Pedro del Marmol ſecretario del conſejo de ſu Mageſtad, doy fee que por los ſeñores del conſejo de ſu Mageſtad fue taſſado el libro intitulado Epigrammas ſobre el naſcimiento del Principe nueſtro ſeñor, y otras coſas; fecho por el maeſtro Iuan Latino, en ſeſenta marauedis cada volumen en papel, y mandaron que a eſte precio ſe venda y no a mas, y que antes que ſe venda ſe ponga al principio de cada libro eſta taſſa, y para que dello conſte, por mandado de los dichos ſeñores del conſejo, y de pedimiento del dicho maeſtro Iuan Latino di la preſente firmada de mi nombre, que es fecha en la villa de Madrid, a catorze dias del mes de Abril de mil y quinientos y ſetenta y tres años.

Pedro del Marmol.

ROMANÆ ECCLESIÆ TVTELA,

MVNDI TERROR STEMMATA CATHOLICA.

HÆRETICÆ PRAVITATIS PERNICIES,

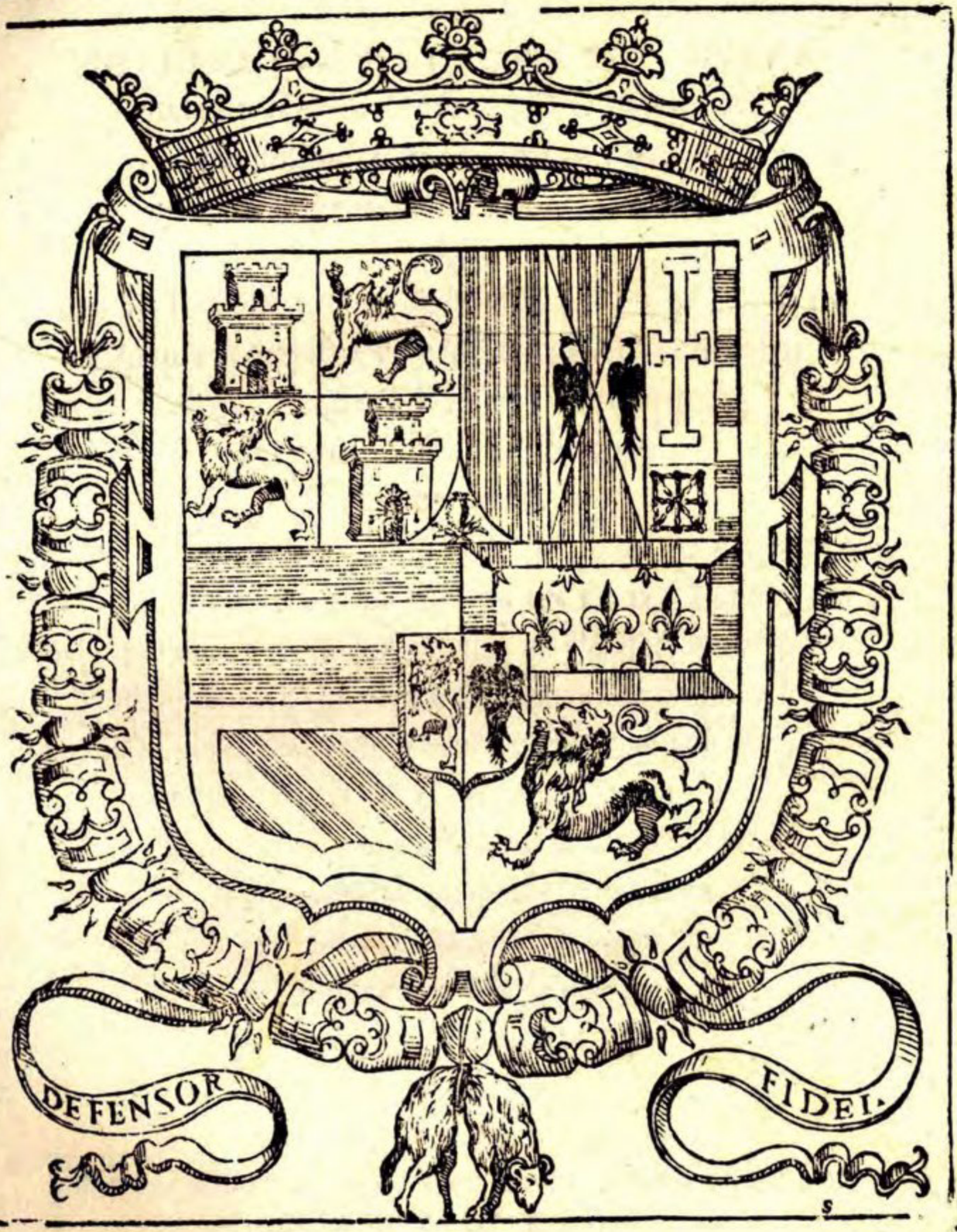

ORBEM SVMMITTENT GESTIS TVA SIGNA PHILIPPE,
NAM RERVM DOMINVM MVNDVS VBIQVE VOCAT.

L. Valdiviesso

NOMEN SVMMITTENT GESTIS TVA SIGNA PHILIPPE,
NAM REGVM DOMINVM MVNDVS VBIQVE VOCAT.

AD CATHOLICVM,

PARITER ET INVICTISSIMVM

PHILIPPVM DEI GRATIA HISPA-

niarum Regem, de fœliciſsima ſereniſsimi

Ferdinandi Principis natiuitate, epi-

grammatum liber.

DEQVE SANCTISSIMI PII

Quinti Romanæ Eccleſiæ Pontificis ſummi,

rebus, & affectibus erga Philippum

Regem Chriſtianiſſimum,

Liber vnus.

AVSTRIAS CARMEN, DE EX-

CELLENTISSIMI DOMINI. D. IOANNIS

ab Auſtria, Caroli Quinti filij, ac Philippi inuictiſſimi

fratris, re benè geſta, in victoria mirabili eiuſdem Phi-

lippi aduerſus perfidos Turcas parta, Ad Illuſtriſ-

ſimum, pariter & Reuerendiſſimum. D. D.

Petrum à Deza Præſidem, ac pro Phi-

lippo militiæ præfectũ. Per Ma-

giſtrum Ioannem Latinum

Garnatæ ſtudioſæ ado-

leſcentiæ modera-

torem. Libri

duo.

CVM REGIÆ MAIESTATIS PRIVILECIO.

GARNATAE.

Ex officina Hugonis de Mena.

Anno. 1573.

Proſtant in ædibus Ioannis Diaz Bibliopolæ, in vico ſanctæ Mariæ.

AD CATHOLICVM,

PARITER ET INVICTISSIMVM

PHILIPPVM DEI GRATIA HISPA-

niarum Regem, de fœlicissima serenissimi

Ferdinandi Principis nativitate, epi-

grammatum liber.

DEQVE SANCTISSIMI PII

Quinti Romanæ Ecclesiæ Pontificis summi,

rebus, & affectibus erga Philippum

Regem Christianissimum,

Liber vnus.

AVSTRIAS CARMEN, DE EX-

CELLENTISSIMI DOMINI D. IOANNIS

ab Austria, Caroli Quinti filij, ac Philippi invictissimi

fratris re bene gesta in victoria mirabili eiusdem Phi-

lippi aduersus perfidos Turcas parta. Ad Illustris-

simum, pariter & Reuerendissimum D. D.

Petrum à Deza Præsidem, de prodi-

lippo militiæ præfectâ. Per Ma-

gistrum Ioannem Latinum

Carmen studiose ado-

lescentia moderati-

orem Libri

duo.

CVM REGIÆ MAIESTATIS PRIVILEGIO.

GARNATAE.

Ex officina Hugonis de Mena.

Anno. 1575.

Vallate in Ioanni Gaiar, Bibliopolæ, in Vico sanctæ Mariæ.

EL REY.

POR quanto por parte de vos el Maestro Iuã Latino Cathedratico de Grammatica en la Vniuersidad de Granada nos fue hecha relacion, que vos auiades compuesto vn libro en verso Latino, que tratava del nascimiẽto del Serenissimo Principe don Fernando nuestro muy caro, y muy amado hijo, y de las cosas del nuestro muy sancto padre Pio Papa Quinto: y dela victoria que Dios nuestro señor fue seruido de nos dar contra los enemigos de nuestra Sancta Fe Catholica: el qual era muy vtil, y muy prouechoso para todas las professiones: suplicandonos os mandassemos dar licencia para lo poder imprimir, y priuilegio por veynte años, o como la nuestra merced fuesse, lo qual visto por los de nuestro consejo, y como por su mandado se hizieron las diligencias, que la pregmatica por nos hecha sobre la impression delos libros dispone, Por os hazer bien y merced fue acordado, que deuiamos mandar dar esta nuestra cedula enla dicha razon, Y por la presente vos damos licencia, y facultad, para que por tiempo de ocho años primeros siguientes que corran, y se quenten desde el dia dela data desta nuestra carta, vos, o la persona que vuestro poder ouiere, podais imprimir, e vender el dicho libro, que de suso se haze mencion. Y por la presente damos licencia y facultad, a qualquier impressor de estos nuestros Reynos, que vos nombrardes para que por esta vez lo pueda imprimir, con que despues de impresso antes que se venda, lo traygais al nuestro consejo, porque se corija con el original, que va ru-

bricado, y firmado al cabo de Pedro del Marmol nuestro escriuano de camara, de los q̃ residen en el nuestro consejo, y se os tasse el precio, que por cada volumen vuieredes de auer. Y mandamos que durante el dicho tiempo, persona alguna sin vuestra licencia, no lo pueda imprimir, ni vender, so pena que aquel que lo imprimiere o vendiere, aya perdido, y pierda todos, y qualesquier libros, y moldes que del truxere, o vendiere en estos nuestros Reynos, Y mandamos a los del nuestro consejo presidentes, y oydores de las nuestras audiencias, alcaldes, alguaziles de la nuestra casa, y corte, y chancillerias, y a todos los corregidores, assistentes, gouernadores, alcaldes mayores, y ordinarios, y otros juezes, y justicias qualesquier de todas las ciudades, villas, y lugares delos nuestros Reynos, y señorios, assi a los que agora son, como a los que seran de aqui adelante que vos guarden, y cumplan esta nuestra cedula, y merced, que assi vos hazemos, y contra el tenor, y forma della vos no vayan, passen, ni consientan yr, ni passar, por alguna manera, so pena de la nuestra merced, y de diez mil marauedis para la nuestra camara. Fecha en sant Lorenço el real, a treynta dias del mes de Octubre de mil y quinientos y setenta y dos años.

YO EL REY.

Por mandado de su Magestad.

Antonio de Erasso.

VARIA POETAE ELOGIA

Eorum, qui fecêre virtutes, merita tanta habentur, quantum ea potuêre extollere præclara ingenia.

Dicere res grandes noſtro dat Muſa Poetæ.

HIC DICTIS FACTA EXÆQVANTVR.

DISCIPVLI IN LAVDEM MAGISTRI SVI DISTICHA.

Auſtriadam vates grandem canis ore rotundo,
Hiſpanos claros Docte Latine facis.

ALIVD.

Armis deleuit Turcas ſi fortibus ille,
Grandiloquus tollet voce Poeta virum.

ALIVD.

Auſtriadæ magni laudat fortuna Poetam
Proſpera, regnare in vatibus ipſa facit.

ALIVD.

Turcas Auſtriades vicit, Parthoſq; ſuperbos,
Scriptores vinces arte Latine noua.

DOCTISSIMO

MAGISTRO IOANNI

Latino Licentiatus Alphonsus Perez beneficiatus ad diuæ Scholasticæ Garnatæ, S.P.D.

PERLEGI EPIGRAMmata inuictissimo Regi Philippo, in quo Christianismus inclinatus recũbit, dicata: quæ nimirum singularem artificem demonstrant, & vbiq; sui similem repræsentant, deinde doctissimum poema de parta victoria nauali ab excellentissimo principe. D. Domino Ioanne ab Austria aduersus trucem Turcarum gentem: Sapiunt carmina, & spirant aureum Vergilij seculum, ostenduntq; satis, quam altissimè in tuum pectus tanti Poetæ amor descenderit, quem sic exprimis, vt ad viuum referas. Perfudisti ingẽti gaudio animum meum hac de re: vt iam exteræ nationes obgannire nobis desinant, & suos poetas etiam vsq; ad nauseam ostentare. Ergo omnibus numeris absolutum opus eximio Præsidi Garnatẽsi. D. Domino Petro à Deça, quẽ Patrem Patriæ iure appellare possis,

in lucẽ fausto omine prodeat: Docti Adoreis celebrẽt, manibus eruditorum semper versetur, in Gymnasijs iuuenibus enarretur, ediscatur, relegatur, ametur. Egregium poema, præter styli elegantiam, myrothecã sacræ scripturæ, vnde plurima cadunt, redolet: Catholica sunt omnia, & ad genuinam sanctæ Ecclesiæ normam, ad amussim exacta.

Garnatæ, Kalendis Iulij, anno à partu Virgineo Millesimo, Quingẽtesimo, Septuagesimo Secundo.

Vale Musarũ decus.

DE NATALI SERENISSIMI

BACHALAVRI

BERNARDINI DE VILLANDRANDO Theologi in Doctissimi magistri Ioannis Latini Garnatæ studiosæ adolescentiæ moderatoris laudem Epigramma.

Victoria.

DVM regis fratrem memoras mississe Philippi
Sub iuga iam Parthos atq; fugâs se feros.
Solennes pompas, arcus, ludosq; superbos,
Principis & nati dum memoranda canis:
Partus fœlix. Annam reginam partu gaudere beato,
Pontificis magni dum pia verba refers:
Mæonium reddis vatem, redolesq; Maronem,
Romanæ es linguæ gloria summa tuis:
Vbi cathedrã moderatur primariam. Garnatam decoras, quæ te est sortita magistrum,
Ingenij præbes grandia signa tui.
Multorum subijt iudicium, Censores vidêre pium, doctumq; poema,
Carpet quis meritò nunc opus egregium?
Victorem Austriadam, restat, formidinis expers
Edas in lucem, docte Latine, tuum.
Commune multorum desiderium Nam variæ gentes exoptant, vndiq; reges
Hærentes cupiunt gesta videre ducis.
Non est quod timeas, liber hinc benè tutus abibit,
Bonis auibus. Prospera contingent regia dicta tibi.

DE REBVS ILLVSTRISSIMO. D. DOMINO Petro à Deza præsidi, ac militiæ præfecto per Philippum commissis ad lectorem Epigramma magistro Ioanne Latino autore.

QVI summam regni commisit iure Philippus, — *Philippus Dezam regno præfecit.*
Quemq; caput Bæthis fecit, vt arma regat:
Cuiq; duces parent, arces, custodia, miles,
Nomine nunc cuius classica pulsa sonant. — *Ex præscripto Regis.*
Qui præses iussu moderantis regna Philippi
Exegit Mauros sedibus, vrbe, domo:
Qui Christo inuisos alienas quærere terras
Impulit hæreticos, impia membra procul:
Cuius Iudæos soliti terrere priores — *Maiores Dezæ Iudæorum exactores.*
Regnis Hispanis, orbe fugare pij:
Illustris bellum iussit perscribere Deza
Vates Austriadæ regia gesta mari.
Nam sidus regis meditatur grandia: princeps — *Affectus Dezæ erga Philippum vehemẽs.*
Floreat, & frater carmine doctiloquo.

NON HVMANIS VIRIBVS PVGNASSE EXcellentissimum. D. Dominum Ioannem ab Austria, nec aliter facere potuisse probat epigramma, Autore magistro Ioanne Latino.

Cœlitus dux bonus pendebat.

Exhortabatur Pontifex Pius Quintus.

Diuinis verbis audaciam concepit iuuenis.

Quia Christus dux classis catholicæ.

Superbis resistit Deus.

Non penes Dominum Ioannẽ congressus.

Onsisus cœli mira virtute Ioannes
Pugnauit, Christi nomine victor adest.
Addidit & stimulos iuueni sanctissimus ille
Quintus in orbe Pius, gloria Pontificum.
Austriades motus diuino carmine patris
Contempsit Turcas, perfida monstra mari.
Res fuerat Domini, Christus pugnârat in vndis,
Isq; suam classem duxerat omnipotens.
Non erat humanis neruis vincendus & hostis,
Sola superba nimis destruit arma Deus.
Deniq; non potuit iuuenis non tendere contra,
Regia quem cœli miserat ipsa suum.

Saxonium quondam, Solimanum Carolus armis,
Queis niſi diuinis vicerat Hæreticos?
Câtholicus Mauros, Iſabellaq; dia virago
Deleuit: regnum ſic peperere ſuis.
Eccleſiæ tutor rerum potieris vbiq;,
Hoc hoſtes vinces fratre Philippe tuos,
Quem Chriſtus ſemper tutatur, Virgo per altum,
Virgo ſtella maris, ducit in arma Deus.

Sic Carolus parens victor.
Sic reges catholici in brachio Dei vicerunt.
Pollicetur ſemper victoriam.
His ducibus quid non ſuperabit?

DE NATALI SERENISSIMI

DOCTISSIMO ANTONIO GRATIANO

Aldereto, Magister Ioannes Latinus S. D.

IN victissimo Philippo, Gratiane doctissime, qui à secretis astas ad nutus aptissimus, quiq; Græcis, ac Latinis literis imbutus bonam, magnamq; scientiarum partem tenes, Epigrammata Catholico tuo Philippo dicata en tibi magister Latinus Garnatæ adolescentiæ moderator mittit: Austriadis carmen Illustrissimo Domino. D. Petro à Deza tibi carissimo dicatum itidem committit: Vt corrigas, ac lynceis, & amicis oculis candidus lector orat percurras.

AD EVNDEM ANTONIVM GRATIANVM Alderetum doctiſſimum Epigramma.

Vdicis argutum me nunc delectat acumen,
Scripturo Critici, rector vbiq; placet.
Cenſores nũquàm refuget mea Muſa, camœnis
Optabit rigidos ſemper habere ſuis.

Poetæ officium & modeſtia.

Obſcuri quanuis, volumus ſub luce videri,
Antoni, claræ cedimus ecce tuæ.
Tempora nulla mihi dantur, nec verſibus horæ:
Obſtrepit ingenio garrula turba meo.
Si præcepta damus, (noſti quam plena laboris)
Vix reuocat ſenſus cantor Apollo meos.

Ad doctos accedit, vt doctior abeat.
Labor aſſiduus.

Carmina otiũ deſiderant.

Bis posita Crambe mors.

Inter tot strepitus, curas, artisq; labores,
Quis compos mentis tunc valet esse suæ?
Excutimus pueris nodosas muneris artes,
Prægrande hoc saxum voluimus assidui.

Antonio casti ganda doctissimo.

Sic malè tornatos versus si condimus vllos,
Incudi rursus reddimus, ecce, tuæ.

Omnes aliena melius iudicãt, ac videt, quàm sua.

Si mala condidimus castiges candide lector,
Ingenij siquidem crassa Minerua mei.
Vir bonus, & sapiens iudex tu versibus esto,
Me mea delectant scripta notanda malè:

Seculis mirabilem.

Nedum nostra, vides, nauali hæc condita bello
Carmina, quæ Austriadam sunt paritura ducem.

Mihi alter.

Nunc ad Aristarchi conscendant iudicis aures,
Ne nugæ vati seria damna ferant.

AD DOMINVM D. LOYSIVM MANRIQVE ILluſtriſſimum virum Philippi regis Eleemoſynarium epigramma per magiſtrum Ioannem Latinum Garnatæ adoleſcentiæ moderatorem.

MAnricque, ô proles generis virtutibus aucta,
Ad votũ regis qui pia geſta facis.
In quo Câtholici mẽs inclinata recũbit, *Eleemoſynari⁹ Philippi.*
Pauperibus ſæuam dum leuat illa famem.
Per te nunc redimit miſeratus damna Philippus
Regnorum, ſolus quæ videt eſſe Deus.
Occîditq; pius populorum crimina donis, *Peccata eleemoſynis redimẽda., ieiunijs, oratiõe, pœnitẽtia.*
Regia, quæ reddas, dans ſua pauperibus.
Nauigat in portu ſanctè, (tua cura) Philippus, *Charitas ex animo.*
Dum tibi committit munera grata Deo.
Fallere quem poterit plenum tibi numine pectus?
Fœcundum Chriſto concutis ad miſeros.
Hinc te iam clarum reddet pietate Philippus,
Manricque vt dotes curia læta ſciat.
Pauperiem ſi docte velis extollere grandem, *A munere.*
Vatibus auxilium regius ipſe feras.
Hunc regi illuſtri commendes ore Latinum, *Petitio iuſta.*
Auſtriadæ fratris qui noua geſta canit.
Vt iam Mœcenas viſus ſis eſſe poetis, *Quo nihil magnificentius.*
Manricque & viuas regibus ipſe diu.

AD LECTOREM PIVM.

CATHOLICI ATQVE INVICTISSIMI Philippi ſtemmata.

Omnib⁹ grata.

Vtpote Catholica.

Victricia ſemper.

Fernandus victurus Deo.

ECce tibi occurrunt, lector, mirãda Philippi
Regis terrarum ſtemmata in orbe timor.
Quæ ſola Eccleſiæ venerantur numine patrem,
Sanctam tutantur per pia iura Fidem.
Hæreticos, Mauros, Turcas, victoſq; Tyrannos
Sub iuga nunc mittunt, paret vbiq; mare.
Fernandum Chriſtus, ſceptrum, nomenq; Philippi
Seruat, quò victor ſeruiat ille Deo.

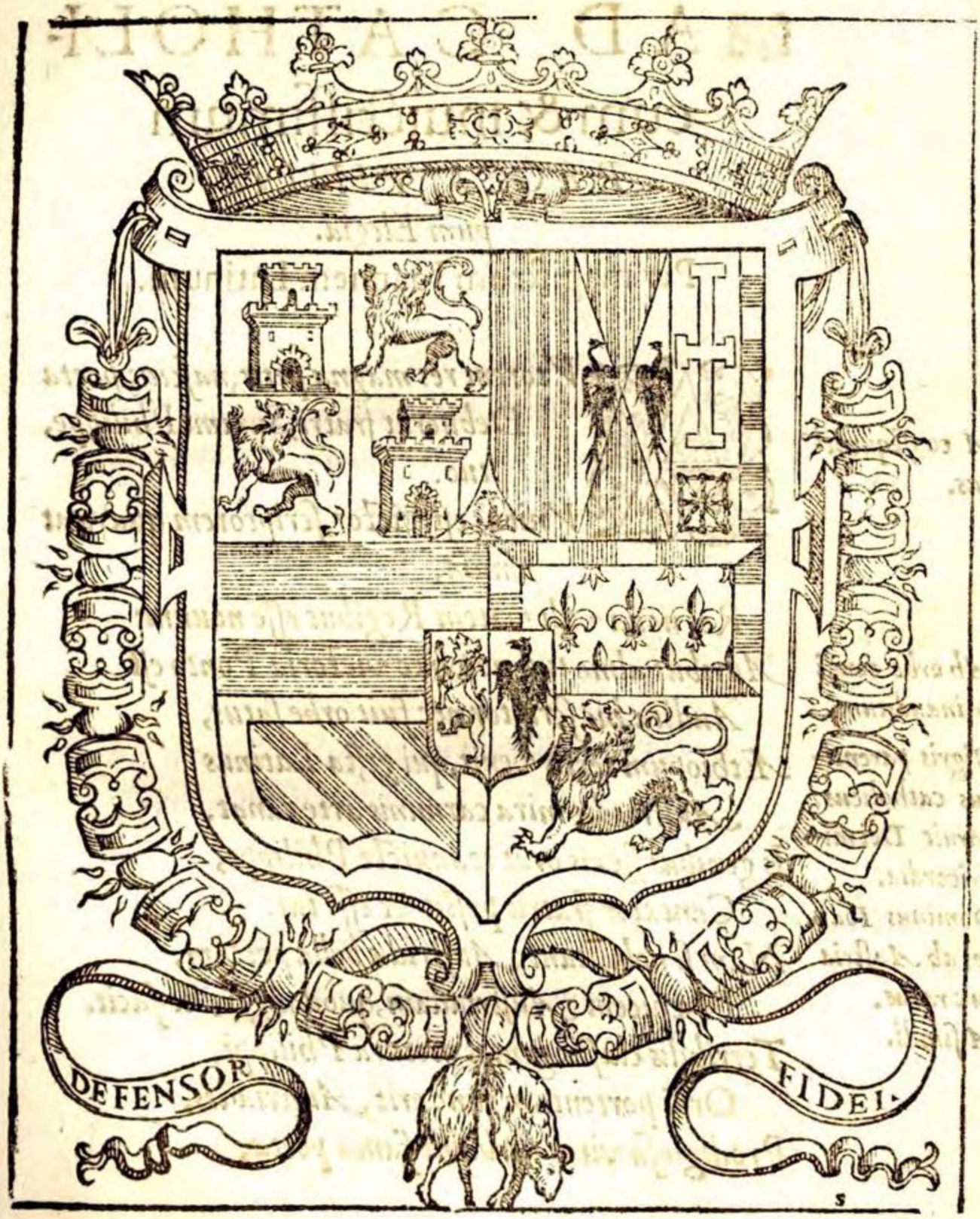
DEFENSOR
FIDEI.

AD CATHOLI-cum & inuictissimum REGEM PHILIP-pum Elegia.

Per magistrum Ioannem Latinum.

A consequentibus.

AVtorem res magna petit, nasciq; poeta
Debuerat fratri, Summe Philippe, tuo.
VNicus est victor, scriptorem quæritat vnum,
Res noua vult vatem Regibus esse nouum.
Ab orbe condito inauditum. Auribus alme tuis non hæc victoria Ponto est
Audita, hic scriptor nec fuit orbe satus,
Nigris parentibus catholicus floruit Dei misericordia. Æthiopum terris venit, qui gesta Latinus
Austriadæ mira carminis arte canat.
Dominus Ioannes ab Austria dux rarus. Is genibus flexis orat te, inuicte Philippe,
Cantator fratris possit vt esse tui.
A simili. Nam si nobilitant Austridæ bella poetam,
Phœnicem Austriadam, quòd niger, ille facit.
Terribilis classis gentes motura Philippi,
Orbi portentum tunc erit Austriades.
Prodigiosa viros turbabit fama poetæ,

Voluentes faſtis hæc monumenta tuis.
Aurora hunc peperit, Reges Arabumq; beatos,
Primitias gentûm quos dedit illa Deo.
Quòd ſi noſtra tuis facies Rex nigra miniſtris
Diſplicet, Æthiopum non placet alba viris.
Illic Auroram, ſordet, qui viſerit albus,
Suntq; duces nigri, Rex quoq; fuſcus adeſt.
Candâce Regina genus, nigrumq; miniſtrum
Vel curru Chriſto miſerat illa ſuum:
Legerat ille genus non enarrabile Chriſti,
Auſtriadæ pugnas non canet iſte tui?
Obuius Æthiopem Chriſtum docet ore Philippus,
Diſcipulum Chriſtus mittit ad Æthiopem:
Non temerè Æthiopi cœlo datus ergo Philippus,
Ne Æthiopi iuſta hæc fortè Philippe neges.
Quid quod & Auſtriades exactor gentis iniquæ
Garnatæ vatem viderat eſſe ſuum.
Et dixit, fratri narrabo mira Philippo
De te, qui ſcriptor diceris eſſe nouus.
Conſueuere pij reges miranda tenere
Aulis, oſtentum regibus vt facerent.
Secula regnantûm, nigrum Romana poteſtas
Iuuideat vatem iure Philippe tibi.
Filius eccléſæ viues Auguſte Philippe,

Hiſtoria mirabilis.
Gentium primitiæ Magi ab Oriente.

Vbi tota cohors nigra.

Generationem eius quis enarrabit?
In actis Apoſtolorum Hiſtoria nota.
Argumentorũ nerui.
Dominus Ioannes ab Auſtria Garnatæ poetã nouit, & ad ſe familiariter admiſit.
Mos Regum.

Ex omni natione, quæ sub cœlo est.

Si patent cunctis ad pia vota fores.
Nec rerum est Dominus, qui non admiserit omnes,
Gentem ne excludat Regia fortè meam.
Dignetur Regnis hominem donare Philippus,
Scriptorem fratris iam velit esse sui.
SI CHRISTVS vitæ fuscos non despicit auctor,
Cătholicus vatem respice iure tuum.
Ludicra, nec leuia hæc scribuntur gesta poetæ,
Roma ducem similem non tulit Austriadæ.

Materia operis

Candidus hîc lector cursus, puppesq; tuorum,
Victorem nôrit, fluctibus Austriadam.
Deuictos Turcas cernet, classemq; superbam,
Et Parthos fratrem vincere magnanimum.
Consilium pelagi, regis nauale Tyranni
Imperium fractum, captaq; signa sciet.
Omnia quæ Latio scribit sermone Latinus,
Versibus & veris, arma ducesq; canit.

Petitio honesta

Regnatura diu maiestas summa Philippi,
Scripta typis cudi hæc imperet ipsa nouis:
Vt viuat carmen gestorum fratris in orbe,
Posteritasq; legat Regia facta viri.
Qui nunc est nobis belli spes altera ponto,
Auspicijs nomen tollet ad astra tuum.

Dotes Regiæ.

Est cultor Christi magnus, Matrisq; beatæ

Virginis, Eccléſæ tutor, ad arma pius,
Magnanimus, fortis, fœlix, ductorq; benignus,
Cui labor aſsiduus Martis, honorq; placet.
Et miles pugnat, ceptis ſit Cæſar in armis,
Prudens conſilio creſcit, & ingenio.
Dum natus princeps paulatim ſurgit in hoſtes,
Conficiet frater grandia bella tibi.
Fernandusq; tuus, ſpes noſtri, & gloria ſæcli
Res gerere, & Martem diſcet amare ſuum.
Virtute & patrem referens nil linquet inauſum,
Sub iuga Turcarum mittet & imperium:
Sub te iam Chriſti reddet pietate ſepulchrum,
Regibus & fato debita regna tuis.
Hæc tibi certa ſuo promittit carmine cornix,
Fœlix cuncta benè, & proſpera, dixit, erunt.

D. Domini Ioannis ab Auſtria dotes mirabiles, et Catholicæ.

Pugnat, & ducit exercitum Cæſar alter.

Princeps magnus futurus patris ſimilis.

Chriſtianorum deſiderium.

Alluſio ad cornicē Tarpeiam

DE NATALI SERENISSIMI AD CATHOLICVM, ET INVICTISSIMVM REGEM PHILIPPVM, DE victoria parta in perfidos Turcas epigramma.

Gratulatur Poeta Philippo inuictiſſimo proſperam, ac felicem victoriã.

Ptata acceſsit, ſæclis labentibus ætas,
Voluitur hæc præſens gloria dicta venit:
Quæ tibi promiſſa eſt cœleſti lege, Philippe,
Temporibus currit ſorte dicata tuis.

Vnafides, vnus Pontifex ſummus Eccleſiæ caput.

Vnus cum paſtor, terris grex omnibus vnus,
Vnaq; Chriſticolas ſeruet amore fides.

Philippus Monarcha futurus

Cœlum principio curſus oſtendere finem
Viſum, q̃; tendat mens tua ſancta Deo.
Nuntiat inprimis triſti ſolatia mundo,
Vnius nutu regia cuncta fore.

Archayſmus, non enim ſit Ecthlipſis, Sæper iuſta bella Philippus gerit.

Rex vnus populis, enſis verſandus & vnus,
Vnum idemq; caput, gentibus imperium.
Orbis terrarum ſentit tua iura ſeorſum,
Solius en regnum ſperat vbiq; tuum:
Quod tibi nunc iuſto peperiſti Marte, Philippe,
Armis rex ſummus regna ſubacta tenes.

Ratio a maiori

Nam cui commiſit Chriſtus ſua bella gerenda,
Vexillumq; dedit, & pia caſtra Deus:

Tempus Catholicis exoptatũ.

Iam voluenda dies reddetur numine fœlix,
Quæ victo terras addat in orbe mari.

PRINCEPS VT AQVILA.

Turcarum victrix ſurgit Regina per orbem
COELITVS

SANA

Nunc Aquila, Hiſpanis deuolat aſtra ſuper.
Sic princeps victor cœleſti Marte timendus
Eccleſiæ Chriſti proferet imperium:
Câtholico hunc ſiquidem peperit Regina Philippo,
Câtholica Hiſpanis edidit Anna pijs.

Conſertur princeps cũ Aquila.

E parẽtibus catholicis prĩceps filius catholicus Hiſpanis datus.

AD EVNDEM CATHOLICVM, ET inuictißimum Philippum.

Reges curæ nõ ſinunt, quibus populi commiſſi ſunt, vt paſtoribus.

Quo nihil poetæ fœlicius potuit contingere.

Vamuis iura feras orbi Sacrate Philippe,
Curas pauliſper regia mens fugiat:
Principis hæc nati dium eſt epigrammata nobis
Condere grata tibi, Rexq; parensq; legas:
Quæ prætor iußit componi, vt digna Philippi
Nato (ſi faueat docta Minerua) forent:
Queîs Garnata ſuos referat per compita ludos,
Et ciues lætos cantet Apollo iocis.
Nunc natalicia hoc celebrentur carmine, muſis
Nati Fernandi ſurgat honore dies.

A poßibili.

Vrbis & ciuiũ gaudia.

Natalis princi pis dies ſit ſolẽnis.

AD EVNDEM CATholicum et inuictissimum PHILIPPVM.

ORbis agit gentes, consurgunt barbara regna,
Bella mouent hostes, personat ære tuba.
Inuertit Mars ipse viros, Neptunus & vndas,
Tranquillos animos vix furor esse sinit.
Turbetur mundus, regnabis Summe Philippe,
Terrarum Domino en redditur imperium.
Hæreticus perdet, sub te, sua dogmata, Christum
Admittet victus legibus, alme, tuis.
Si perstare velit deceptus nomine sectæ,
Nunc ferri pœnas ignibus hostis habet.
Indicio est princeps natus fœlicibus annis
Fernandus, princeps, qui bona cuncta feret.

Mũdi tumuli terra mariq;.

Quod iure optimo Regum est Christianorũ.

Hoc det Philippo Deus omnipotens.

Philippus vindex, & sanctũ Officium.

Princeps bonorũ seminarium

DE NATALI SERENISSIMI

AD REGINAM ANNAM PHILIPPI CONiugem Epigramma.

AFFATVR GARNATA.

A Deo datus.

PRinceps nũc fato regnis conceſſus auitis
Regina, en partũ iam leuat, Anna, tuum.

Mulier mulieri propria refert

Parturiens largos quamuis ſis paſſa dolores,
Immemorem princeps natus in orbe facit.

Expreßit Saluatoris illud, mulier cum parit.

Principis ipſa tui mater, coniuxq; Philippi,
Regina Hiſpanis vixeris alma diu.

Garnatæ vehemens deſideriũ.

Tu regem facias hunc pulchra prole parentem,
Natorum natos Regia mater alas.

Vt quondam Romani.

Et Dominos orbis videas rerumq; potitos,
Vt rex coniugio floreat, Anna, tuo.

Regij matrimonij fructus.

AD SVMMVM PONTIFICEM EPIgramma.

ECclesiæ ductor natus tibi sancte per orbem,
Atq; tuis victor nunc pater auspicijs:
Fernanduſq; nepos Fernandi, & Marte Philippi
Eriget Hispanos, Catholicoſq; suos:
Pontificesq; tuos Romana in sede locatus
Orari cernes gentibus ipse pijs.
Clauigero cœli viuet tibi sacra potestas,
Seruatura fidem principis arma diu.
Vt Christus patrem cœli, terræq; potentem
Orauit, Petri staret vbiq; fides:
Cătholici reges sic viuent: tempore in ōmni
Parebunt scitis regia cuncta tuis.

Reges catholici defensores.

Series Regum catholicorum.

Regibus erunt inhonore sēper.

Claues regni cœlorum summo Pōtifici à Deo datæ.

Christi oratio.

Reges Catholici summo Pontifici morigeri.

AD MILITIAM Epigramma.

Principe nato ferueat opus bellicum, ardeant Hiſpani.

Iles nunc ſurgat veteranus victor in orbe,
Tyroneſq; ſuos tympana pulſa vocent.
Signa canant, Aquilæ crepitantes claſsica reddant,
Terribili ſonitu clangat vbiq; tuba.

Cauſæ non leues impellunt.

Fernandus princeps rerum potietur, ad arma
Concitat en natus pectora ſæua virûm:

Princeps noua gaudia tulit.

Hactenus Hiſpanus mœſtus viuebat vbiq;,
Principe ſed nato regna ſubacta tenet:

Res geret fœliciter.

Pugnabit fœlix ſemper, victorq; redibit
Principis auſpicijs, Marte, Philippe, tuo:

Nomen Ferdinandi perturbat, nedum virtus, & arma Philippi.

Nomine Fernandus, terret virtute Philippus
Hæreticos, Turcas principis arma fugant.

AD ILLVSTRISSIMVM, ET REVERENDISSIMum. D. Dominum à Spinoſa Cardinalem Saguntinum pro Philippo Hiſpaniæ, ac Regnorum omnium præſidem epigramma.

Fficij ſancti princeps, Spinoſa, beatum
Hiſpanis vnum relligione caput.
Electumq; genus, Regalis honore ſacerdos, Paulinum.
De ſorte & Chriſti diceris eſſe pater.
Præſes coniunctus pietatis amore Philippo, Philippo mens ſana in corpore ſano.
Iuſtitia vt populis munera iuſta dares.
Quin etiam Patri ſancto celebratus in vrbe,
Collegis Petri iure dicatus ades. Cardinalium collegio.
Regnantiq; tua fœlici ſorte Philippo
Proſpera contingunt omnia geſta mari.
Auſpicijſq; tuis Auſtrídes victor in armis,
Turcarum claſſem vicit, & arma, duces.
Auſpice te princeps Fernandus natus in orbe,

Præter cætera fuit in hoc fœliciſsimus.

Vt tua mirentur tempora fauſta viri:
Et te ſuſpiciat mirum virtute Philippus,
Dum cuncta ad votum cedere cepta videt.
Poſteritasq; legat Spinoſam regibus aptum,
Pontificem fato cœlitus eſſe pium.

Petitio iuſta.

Principis iſta typis excudi carmina veris
Mandes, quæ natum gentibus arte canunt.
Eccleſiæ princeps orat te, clare, Latinus
Scripturo faueas geſta ſuperba ducum.

A decoro.

Clarum clara decent, vateſq; attollere Regum eſt,
Vt virtus creſcat, munus in orbe tuum.
Deprimere excelſos, humileſq; extollere dium,

A ſimili.

Diuis conſimilis ſi facis eſſe potes.
Diſsimilem quamuis dederit ſors nigra poetam,
Ingenijs poterunt ſcripta placere bonis.

Ab his quæ à natura, nec laudamur, nec vituperamur.

Nec laudanda pijs, nec ſunt damnanda peritis,
Natura in terris quæ dedit vna viro.

IN TVRCAM DE VICTORIA PHILIPPI dolentem epigramma.

Vrca dolens vinci fremit horridus ore minaci,
Impius armari Martia bella iubet.
Ferre citas naues, dare vela, impellere remos,
Atq; sequi Hispanos imperat armigeros.
Inuideat semper victori fata Philippo,
Rumpatur mœrens tristibus augurijs:
Confusus nostris cedat fœlicibus ausis,
Victores pelago, nouerit esse viros.
Iam classes nostras dominari in prælia ponti,
Hispanas noscat vincere posse suas.
Nam puer hic natus princeps spes vna suorum,
Vincendi Hispanis firmat in orbe fidem.

De se supplicium sumens seipsum excruciat.

Turcæ augures, & sortes consulũt, à quibus sæpè falluntur.

Hispani maris Domini.

Princeps Ferdinandus Hispaniæ columen.

DE NATALI SERENISSIMI AD HISPANIAM Epigramma.

Quia princeps natus eſt regnis.

VERTice iam cœlum ferias Hiſpania ſummo,
Victores quando nunc habitura duces.
Turca tremit victus, Baſſan, vis barbara, Parthi,
Orbis concutitur, gens furibunda timet.
Quondam victores indigno nomine dicti
Exhorrent vinci viribus ecce tuis.
Namq; pater ſummus, Veneti, noſterq; Philippus
In Chriſto iuncti vincere cuncta valent.
Quid quod læta tuæ current hinc ſecula vitæ
Aurea, queîs princeps fons fluit omnigenus.

Vincere Chriſtianorum propriũ

Ligati in Chriſto Catholici.

IN SVPERBVM TVRCAM BELLVM RE dintegrantem epigramma.

COnſpirent gentes, inſurgat Turca tyrannus,
Iungat nunc Parthos, arma ſuperba paret,
Commoueat reges, vrbes, auriq; talentis
Sollicitus populos concitet innumeros:
Inſtruat oblongas per fluctus ire triremes,
Inſtauret claſſem viribus ille ſuis:
Piratasq; duces, nautas, armetq; phalanges,
Rectores regni conſulat ore graues:
Claſsis noſtra ſui currens virtute Philippi
Baſſanes, naues, obruet omne genus.
Fœlix Auſtriades fratris mirabile, victor,
Regnare in Turcas, nomen, & arma facit.
Addit opem natus princeps victurus in æuum,
Qui Chriſto gentes nomine iunget aui.

Tyranni cura, ſollicitudo, theſauri, potentia, conſilium aduerſus catholicos poſthac nil efficient, quia natus princeps.

Ingentem ſolitus inſtruere.

Qui ſecum ſpiritus fer tarma.

Famam Philippi frater extendit.

Ad principem tãquã ad Aſylum gentes confluent.

DE NATALI SERENISSIMI

EPIGRAMMA

IN ARCV REGALI AD

forum Bibalramla, vbi viator interrogat, Garnata ipsa respondens inducitur.

VIATOR.

Miratur vrbis gaudia.

EXultas Garnata nimis malè sana videris,
Desipis ipsa tuis cur furis auspicijs?
Ducunturq; chori pueris, castisq; puellis,
Lætantur patres, immemor ipsa tui?

Omnis ætas cõgaudet.

Vt Luperci Romuli natale celebrabant.

Saltantes Satyros miror, nudosq; Lupercos,
Tantos Roma potens non dedit illa iocos.

Ludus Troianus vulgo juego de cañas.

Agmina iam Troiæ, Troianosq; ordine cursus
Suspicio, ciues, magna theatra virûm.
Discurruntq; pares, bini, retroq; feruntur,
Conuertuntq; vias, fingitur arte fuga.

Orbes impediunt curuos, versiq; recurrunt
Infensi telis, fictaq; pugna placet.
Alterni terga hinc vertunt, hinc pectora reddunt,
Hinc pariter facta pace reguntur equi,
Quis furor iste ducum? quæ mentem insania versat?
Quæ fortuna viros mutat amica tuos?

Ars mira.
In laberynthi modum.
Hypotiposis.
In loco despere dulce est.

GARNATA RESPONDET.

Garnata gaudia dißimulare non potest.

Insanire libet, pulchra est insania, genti
Commouit mentes ductor in orbe datus.
Turcarum classis, virtus, gens barbara, Bassan
Hispanis victus, gloria summa Deo.

A decoro.
Narratio.
Qui bonorũ est autor.

VIATOR.

Dic mihi quid maius poteris iam dicere victrix?

GARNATA

Ventis secundis nauigatio. Philippi desiderium. Turcis mirabile.

Fœlices cursus accipe ni properas.
Floruit ingenti, fœlici & Marte Ioannes,
Victorem fratrem rex videt esse suum.

VIATOR.

Quia rem ad votum Philippi benè gessit.

Fortunati ambo, fortuna excelsa Ioannis,
Quidue aliud vultus pandere gestit ouans?

GARNATA.

Hispanæ gentis spes altera. Multũ in principe fuerat positum.

Filius en princeps hæres in regna Philippo

VIATOR.

Victoria principi nascituro parata.

Concessus: Nostri nunc memor ipse Deus.

GARNATA.

Quis vel grauis præ gaudio non gestiet, ac supercilium ponet?

Regnorum columen natum, victosq; rebelles,
Victoresq; duces cernimus armigeros.
Hispanæ gentis sortem, fatumq; superbum
Qui videat prudens, sobrius esse potest?

VIATOR.

Non poterunt grates Hiſpani ſoluere dignas,
Quicumq; in terris nunc pia thura cremant.

Coram Deo quis non erit ſibi conſcius?

IN EODEM ARCV ALIVD vbi erant Regis Stemmata.

Hactenus fulgebant, nunc verò fulminant.

Stemmata nunc fulgent victoris celſa Philippi,
Impia fraterno ſanguine victa iacent.

Quia Caroli quinti ſanguis feruebat.

Clades magna Turcarum.

Deſtructa eſt vis magna ducum, fractusq; Tyrānus
Audaces nautas perdidit, arma, rates.
Signa, viri, tabulæ, Turcarum gaza per vndas,
Diſiecta eſt claſsis, barbara gens animo.

Vergilianum.

Roſtratæ periêre mari, captæq; carinæ,
Viribus Hiſpanis fuſa ſuperba manus.

Redintegratæ vires Hiſpanis.

Turcis omnipotens iratus iure ſuperbis,
Câtholicis palmam reddidit ipſe ſuis.
Hiſpanæ vt princeps venturus gloria genti,
Victor iam naſci protinus incipiat.

Princeps natus victoriæ tempore, vt vel infans victor in orbem prodeat.

DE NATALI SERENISSIMI

IN FRONTISPICIO ARCVS ALIVD, VBI prospera valetudo principem alloquitur.

Gratia, valetudo contingat abundè.

PRinceps, fœlices, qui te genuêre parentes,
Gratia cui Regum cœlitus ipsa datur.

Apostrophe ad Hispaniã.

Læta triumphales ducas Hispania currus,
Principe iam nato, quem dedit alma fides.
Maiestas, spes vna ducum, tibi nata potestas
Hispanæ gentis, gloria surgit aui.

Catholicus Fernandus.

Fernandus princeps crescit, tua cura Philippe,
Redditur Hispanis Martis in arma Deus.

IN FRONTISPICIO ARCVS ALIVD ad sinistram Philippo.

BELLONÆ VATICINIVM.

IN manibus cor, alme, tuum Rex, sumus babebat,
Optanti natum cũ dedit ipse Deus.
Infans en princeps turbat vagitibus orbem,
En stupet ad lachrymas impia turba ducum.
Reddentem voces vrbes, Regesq; timebunt,
Cum terram certo fixerit ille pede:
Imberbis iuuenis clarus virtute, Philippe,
Sub iuga iam Parthos, Hæreticosq; trahet.
At firmata virum cum iam durauerit ætas,
Tunc rerum Dominus viuet ad astra senex.

Ira in pueris laudabilis, Platonis sententia.

Cum ætate bonorum incrementum.

IN PARTE INFERIORI COlumnæ dextræ aderat Vulcanus depictus fabrefaciens arma cum Cyclopibus, quos viator interrogat.

VIATOR.

Cyclopes. Carolus Quintus, Philippus duo, princeps tertium fulmen belli in Hæreticos. Princeps supremam manũ imponet Hæreticis Mauriſq;.

Icite Cyclopes ceptos incude labores,
Vulcanus maſſam cui Deus arte rotat?
Hoc fulmen belli vibratur gentibus vnum,
Principibus mundi terror, vbiq; viris.
Protectorq; fide Fernandus ſurgit Apollo,
Turcarum peſtis cœlitus ipſa datur.
Maurorum ſectam princeps delebit iniquam,
Hæreticos hoſtes tollet ab orbe pius.

SVPRA CAPVT VVLCANI INSCRIPTVM ERAT:

Arma Achilli Hispano principi, ferrum Vulcanus exacuit, quo pereant hostes.

Principis arma sui Vulcanus fabricat igni,
Infracta vt mundo fulminis instar eant.

MARS PHILIPPO IN altera parte sic referebat.

Mars minor Marte prīcipe.

ARmari Mars ipse iubet in prælia Martem,
Aduersus Turcas, hæreticosq; Deus.

Verus Romulus princeps.

Romanosq; Remus, ciues, fratrisq; coronam
Principis esse cupit, Magne Philippe tui.
Roma caput mundi nato, populusq; Quirini,
Seruiat ipsa tuo Martia turba ducum.

Vt Romani rerum domini. Rex melior prīceps Romanis.

Iam venit Assirius, Parthus, nunc Tartarus, Indus,
Hunc Regem poscit barbara progenies.
Vt pro Rege datum Romana potentia, Regem
Accipiat fato iam meliore suum.

AD DEXTRAM

ALIVD, VBI MAGISTRATVS VRBEM ALLOQVITVR.

MAGISTRATVS.

Princeps Hispaniæ fœlicitatis copia exuberans.

FErnandus fœlix princeps, Garnata, vocatus,
Hic tibi fortunæ prospera fata ferret.

Fernãdus Catholicus.

Câtholicus surget Fernandus fortior ipso,
Qui Bætis regnum iunxerat imperio.

Regnum Garnatæ.

Maurorum gentem subiget Fernandus, vt ille,
Oceanumq; premet, Caspia regna tuus.

Vt Philippus pater classe Catholica maris intima tutus penetrauit.

Ægæum forti penetrabit remige victor,
Turcarum classes destruet, arma, viros.

Solis Regibus mœnia patent.

Gaudeat vrbs nato, rumpantur mœnia Rege,
Persoluant grates templa colenda Deo.

Gratiæ Deo agẽdæ inprimis A simili.

Fernandus fatis concedens viuit in astris,
Fernandus princeps redditus ecce tibi.

In altero arcu erat depicta Matrona potens cum puero, cui vaticinabatur referens.

SOBRIE, PIE, ET IVSTE REGNABIS.

Iuxta Matronã, quæ erat Sobrietas, inerat Bacchus inuitans puerum ad lautè bibendum.

Secularia abnegabit desideria.

INSCRIPTIO.

BIBE, FOELIX GAVDE.

In eodem arcu inscriptio altera, Bacchi verba.

Nato principe desipere dulce est, potare, & spargere flores decet, vinum vel senes saltare compellit.

Si non modicè sumptũ fuerit.

IN FRONTISPICIO supra caput Bacchi.

Victuro Bacchus celebrat sua dona puello,
Sobrietas grandes vix tenet alma viros.

Principi nato.

Inducitur Bacchus inuitans omnes ad potum, & se excusat, quod ebrietatis accusetur à prætereuntibus.

Sobrietas obstare gaudijs non valet.

BACCHVS.

Satyri, Fauni, siluani rustici gratulantur Philippo principem natum.

VIctori Bacchus celebrat sua dona Philippo,
Principe cui nato rustica turba fauet.
Sileni in numerum, Satyri, Fauniq; canentes,
Gratantesq; Deo dulcia vina bibunt.

Princeps lætificat mentes.

Accipit hos Bacchus cantu, potansq; subindè
Excusat captos ebrius ipse Deus.
Non turbant mentes, inquit, nunc munera vini,
At numen maius commouet ecce puer.

Præ gaudio ebrietas.

Vt vinum princeps populos agitatq;, viросq;,
Peruertunt animos gaudia summa graues:
Pectora nam princeps populis vel operta recludit,

Firmat spem princeps.

Spes nostras princeps iam iubet esse ratas:
Dissoluit curas princeps, tristesq; repellit,

Ingeniose dicta

Dat bona nunc princeps, pauperiemq; fugat.
Quin etiam princeps facundas addocet artes,
Perspectos princeps reddidit ipse viros.
Potus ad arma veni, quisquis nunc vincere gestis,
Principis auspicijs pocula nostra bibas.

Princeps animos excitat ad prælia.

Deniq; si ciuis Bacchum condemnat iniquus,
Fallitur, en princeps natus ad arma vocat.

Insidens equo euaginato ense iam inde à puero Ecclesiæ tutor videbatur.

In arcu alio vbi Cæsar, & Achilles reuinctis manibus astabant, aderat effigies principis pueri cum hac inscriptione. E regione.

Cæsar Romanus, Græcus vincendus Achilles
Principis auspicijs, terra subacta quibus.

CONCORDIA PARENTEM
BEATVM DICEBAT.

Regnorum princeps pax ipſa in magna, Philippe,
Naſcitur, vna tibi mentis, & alma quies.

Datum optimũ a patre luminũ

IN ARCV AD PORTAM
ECCLESIÆ DIVÆ
MARIÆ.

FERDINANDO
HISPANIARVM PRINCIPI
NATO, SEMPER VICTVRO,
SPEI VNICÆ, FIDEI CA-
THOLICÆ PROTECTO-
RI, ANIMORVM PA-
CI, CHRISTIANÆ
CONCORDIÆ,
REGNORVM
FATO FOE-
LICISSI-
MO.

Victoria, ſpes, fides, protectio, pax, cõcordia, fœlicitas Hiſpaniæ bona in principe nato patris ſimili.

Regnorũ omnibus incommodis principis obſtitit natiuitas.

SVPRA CAPVT PRINCIPIS INSCRIPTIO HÆC.

Iure optimo. Causa Philippi pietas.

Cœlitus ecce mihi mundi conceſſa poteſtas,
Câtholicus gentes nam domat ipſe pater.

PRINCEPS AD PEDES HABEBAT SPHERAM MVNDI.

HIC ORBIS FABRE FACTVS ADERAT.

Elegans alluſio ad Iouis incunabula.

Octo Choribantes principem ſaltantes defendebant, qui tympana pulſantes etiam ſignificabant has ætates omnes aduerſus Saturnum pugnare, qui vectus curru principem ſequebatur.

SATVRNVM, CHORIBANTES, PRINCEPS VECTVS CVRRV ANTECIBAT.

AETATES PRINCIPIS OMNES fœlices.

INFANTIA.

Saturnus quamuis pugnet, falcemq; reuoluat,
Infans en princeps viuet ad arma diu.

Qui filios ſuos deuorabat.

PVERITIA.

Hic puer optatus ſurget per prælia victor,
Saturni morſus non timet ipſe Dei.

Princeps inomni ætate fœlix, ac voti compos futurus inuito Saturno.

ADOLESCENTIA.

Imberbis creſcet clarus, ſapiensq; docebit
Munera, quæ linguæ docta Minerua dabit.

Sapientia cum eloquentia principem decet.

De natali serenissimi

IVVENTVS.

Regum mos antiquus gẽtium multitudinem conciliandi.

Iam iuuenis bello promptus ductare phalanges
Asciscet populos ductor, & arma, duces.

ÆTAS VIRILIS.

Principi Ferdinando parebũt omnes.

Tunc vir per campos pugnabit Marte secundo,
Imperio gentes iam trahet ipse suo.

SENECTVS.

Rex pacificus populis futurus.

Maturusq; senex rerum potietur in orbe,
Secura regnum pace tenebit ouans.

DECREPITVS.

Exemplo Caroli Quinti aui, qui renuntians seculo semet ipsum abnegauit, idem cruce sua sublata Christũ est sequutus.

Grandæuus ceptrum mundi tum linquet habenas,
Et septus tectis seruiet ille Deo.
Carolus vt Quintus regum, Dominusq; potentũm,
Terrarum curas tempsit, & imperium.

LAVS DEO.

AD CATHOLI-
CVM, PARITER ET INVICTIS-
SIMVM PHILIPPVM DEI GRA-
TIA HISPANIARVM REGEM, DE
rebus, & affectibus Pij Quinti ſummi Pontificis erga eundem, ſanctiſſimis, Liber vnus, per magiſtrum Ioannem Latinũ Garnatæ adoleſcẽtiæ moderatorem.

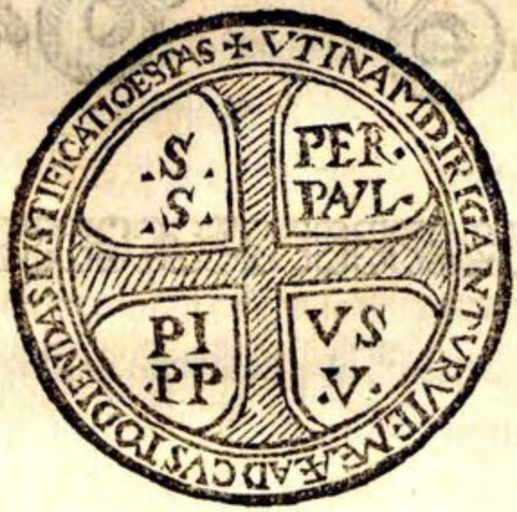

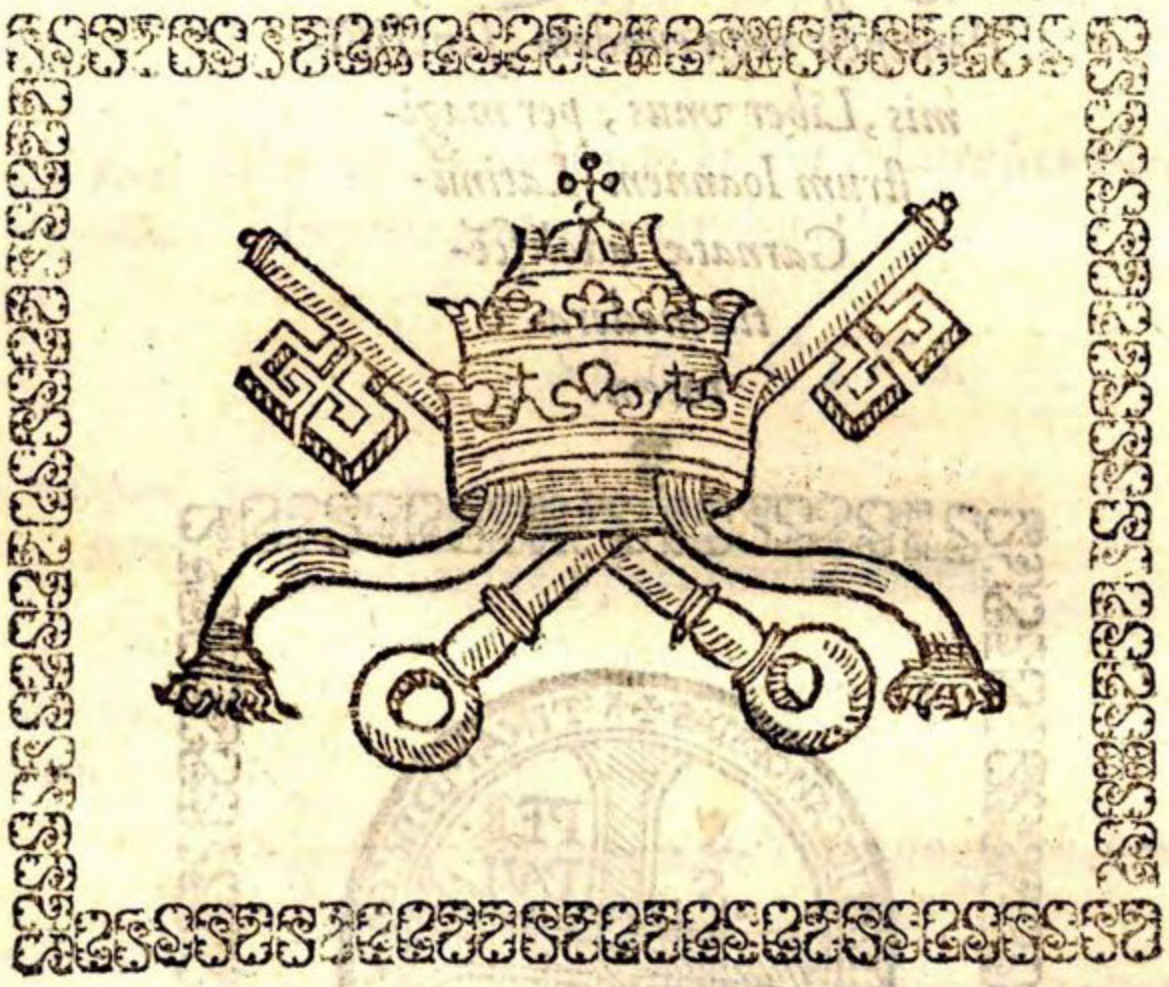

ELEGIA, QVA SANCTISSIMVS PIVS QVINTVS ADBELLVM NAuale in perſidos Turcas Philippum Regem incendit.

PIVS DIVINA PROVIDENTIA PAPAQVINTVS CATHOLICO PHILIPpo Dei gratia Hiſpaniarum Regi, in Chriſto Filio cariſſimo ſalutem, & ſanctam benedictionem viuens dixit.

ROmanæ vires, poſt Chriſtum noſtra poteſtas,
In Turcas vindex nate Philippe mihi.
Câtholicus regnans noſtras defendere partes,
Et colere es ſolitus ſanctiùs ipſe Fidem.
En ego, cui Chriſtus paſcendos tradidit agnos,
Paſce & oues, dixit, paſtor amore meas.

Philippus fidei defenſor.

In omnes Chriſti hoſtes.

Summus Pontifex paſtor bonus.

Pastoris officium

Si lupus insidias pecori, si instruxerit artes,
Quò fugiet custos, si bonus esse cupit?

Expressit Christi verba.

Cognoscoq; meas, & nunc cognoscor ab illis,
Et te tutorem viribus esse scio.

Philippus armis tutatur.

Carolus inuictus telis pugnauit in hostes,
Ecclêsæ ductor perdidit hæreticos.

Ducem Saxoniũ cũ alijs.

Non minor est virtus bello tibi, Nate Philippe,
Excitat audacem patris in arma Deus.

Aduocatũ habemus apud Patrem.

In cœlis Christum patronum, sancta, tenemus,
Qui nostra ad Patrem reddere iura solet.

Summus Pontifex oratione, Rex Philippus armis pugnat.

Ad te confugimus, pugnas pro regibus vnus,
At nos vt vincas, fundimus ore preces.

Filius patris æmulus.

Æmula virtutis genitoris gloria Quinti
Impellit mentem, Nate Philippe, tuam.

Regibus Hispanis innatum est cernere Christum,
Quos pietate sua protinus ille regit:

Fidei protectionẽ omnibus anteponit Philippus.

Vt primum regni cœlestis munera quærant,
Præponantq; fidem rebus vbiq; suis.

Philippus Hæreticis est timori horribili.

Hoc patris similem mirantur nomine gentes,
Hæreticis terror solus in orbe vales.

Hæreticæ prauitatis depulsor.

Tu mihi nunc prauæ depulsor es vndiq; sectæ,
Protectorq; fide diceris esse mihi.

Officij Sancti cultor tu maximus extas,
Regnum tu purgas ignibus ipſe tuum.
Quòd patres ſeruas extant tibi regna, Philippe,
Per quos Cãtholica hoc regnat in orbe Fides.
Per quos inquiris viſentes regna, tuiſq;
È dicis caueant, proſpiciantq; ſibi.
Ne qua inter ſanctas, peregrina hinc dogmata leges,
Hæretici ſpargant artibus, ore, nouis.
Lædere vicini pecoris contagia poſſunt,
Nedum migrantes, qui & noua ſæpè ferunt.
Ecce fremens tendit non ſiccas ſanguine fauces,
Quærens quem rabido deuoret ore lupus.
Hæreticus Chriſti inſidiari perſtat ouili,
Seruantiq; gregem ſpargere fraude mihi.
Illarumq; vicem doleo, quot miſerit Orco,
Quas Chriſtus fuſo ſanguine duxit oues.
Ne ſuccum pecori, nec lac ſubducere & agnis
Eccleſiæ matris perfidus ille queat:
Peruigil eſſe volo vel grandis nomine Chriſti,
Ne noceat pecori liuida turba pio.
Nunc ouibus noſtris (quando hæc te cura remordet,)
Ne lupus officiat conſule nate priùs.

Officium Sanctum colit Philippus.
Per inquiſitores.
Philippi ſollicitudo, & mandatum per regna.
Hærent facile quæ turpia ſunt Cõmertia cum Hæreticis vitanda.

Lutherus nefãdus inhians.
Charitas Sũmi Pontificis.
* *Doctrinam catholicam.*
Paſtoris boni cura
Vigilandum dies, noctesq; Catholicis.
Hæreticus.

Vulnus immedicabile rescidendũ, ne pars syncera trahatur.

In primis sectam scindamus falce malignam,
Ne superent fruges semina iacta pias.

Inimicus homo seminauit zizaniam.

Sulcis lecta suo commisit nomine Christus,
Nunc vrenda filix nascitur hæresibus.

Concionatores. Theologi doctissimi.

Latrantesq; canes mittantur, sæpè Molossi
Hæreticos lacerent dentibus, ore lupos.

Doctores sacri resonent per pulpita, Christum
Clament, ne cessent ciuibus arma dare.

Arma nostra spiritualia sũt.

Spiritus arma dabit conscripta in cordibus altis,
Ne valeat mentes vertere victa caro.

Temporis incõmoda.

Aspicis Ecclêsæ contractæ regna per orbem,
Turca furens animis vt premat iste suis.

Exoptat Philippũ Monarchã.

Hanc rerum Dominam sub te, ô mihi care Philippe,
Cernam: Longæuo reddere Christe vales.

Pontificis vota ad Christum.

Non timeo ventos, terret non vnda, procellæ,
Voluantur fluctus, quod fremat inde mare:

Quia maria, & venti Christo obediunt.

Nam quamuis Petri iactetur cymba per altum,
Excussus nunquam puppe magister erit.

Procellas vincens nunq; naufragium faciet.

Quæ Christi verbis saxo fundata per vndas
Decurret stabili nauis amore, Fide.

Oraui pro te.

Ast Asiæ hinc terrent hostes, vrgetq; Tyrannus,
Vix nostræ Europæ regna tenere uides.

Orbis tumultus.

Aphrica ſæpè mouet bellum, pontuſq; ſubindè,
Italiæ motus quis feret aſſiduos?
Pannonia hoc damnum, captiuaq; Græcia ſenſit,
Vix tutus noſtris ſedibus eſſe queo.
Nec nos obniti contra, nec ſtare valemus,
Hoſtis non æquus viribus ille meis.
Nec tu Nate vales ſolus pugnare, Philippe,
Illo, at ſi mecum, fortior eſſe potes,
En res ipſa vocat, rapienda occaſio nobis,
Præcincti ad bellum poſſumus eſſe ſimul.
Iunctas Eccleſiæ dextras, fœduſq; peractum
Cum Patre, & Nato, Spiritus ipſe liget.
En pugnare pares animis, opibuſq; parati,
Incipe Nate prior, commodus ipſe ſequar.
Cătholici auxilium promittunt vndiq; multi:
Exurgens cauſam iudicat ipſe Deus.
Adiuuat hinc carus Venetûm dux vectus in hoſtẽ,
Submittunt claſſes ad tua iura duces:
Roſtrataſq; tenent naues ad bella paratas,
Tormentis plenas, militibuſq; ferunt.
Centenis plures deducent inde triremes,
Quæ promptæ ſemper fluctibus eſſe ſolent.

Mauri.
In Prouerbiũ abierunt.

A poſſibili.
Humanis ſuperior.
Ligati in Chriſto Turcis ſuperiores.
Ad ligandos Catholicos ſuadet.
Vergilianum.
Catholicorum par clariſſimũ.
Exurge Domine, iudica cauſã tuam.
A facili.
Catholicum ſequuntur Regẽ.
Habent Veneneti ex parato ad manum.

Qui auxilio futuri.

Illyrici venient iuncti, mixtiq; Liburni,
Pugnabuntq; tuis si regis auspicijs.

Vltrò ibunt sub Philippo.

Classibus adiunctis non par concurrere Turca,
Virtus nostra simul valdior ire potest.

Cum ligatis superior futurus.

Sic tuus Austriades regnabit fluctibus vnus,
Quem Turcæ audaces, gens fera victa timent.

D. Dominus Ioannes ab Austria in Turcas natus.

Regius hic frater fœlix tibi sorte creatus
Turcarum cursus comprimet hostis. Age:

Homo non separabit.

Si nos vna Fides Christi coniungit in vnum,
Disiunget nullus, quos iugat ipse Deus.

SVMMVS PONTIFEX QVINTVS PIVS

in Morte, ſuprema, quæ dixerit Philippo verba ſanctiſſima, Hexametris verſibus ſcribuntur, autore magiſtro Ioanne Latino.

IVſtitiæ tutor, depulſorq; hæreſis vnus — *Philippipartes.*
Regnas, terrarum dominus venturus ad aſtra:
Nam rem Romanam defendis, Nate Philippe, — *Cauſa.*
Eccleſiæ ſanctæ dux nunc ad bella paratus — *Nã Philippus audit quid Deus per Eccleſiã loquatur.*
Sub iuga iam mittes Reges, Turcasq; ſuperbos.
Pugnat enim Chriſtus tecum cœleſtibus armis,
Vt vincas fœlix, rerum potieris vbiq;.
Non licuit viua voce hæc tibi dicere ad aurem, — *Epiphonema. Viua vox habet energiam.*
Vt pater eſt ſolitus nato deponere caro:
Multaq; noſtra fides vellet committere ſoli,
Vt traherem voces imo has de pectore veras: — *Ad inflãmandum.*

Charitas benigna condolet.

Dumq; vicem doleo regum, qui noſtra grauantur
Mandata audire: En noſtros tibi pandere ſenſus
Non poſſum, lachrymis excuſsis iuſſa parentis
Mittimus ex animo, qui te dilexerat antè,
Quàm Chriſtus Petri me indignum in ſede locâſſet.

Quãdo id quod vis non potes, velis quod poſſis.

Auribus optabam mira inſtillare piorum
Sacramenta tuis, pontus ſed diuidit ambos,
Quos mens vna tenet coniunctos nomine Chriſti.

Modeſtia.

At docilis quando ſanctis tu patribus extas,
Perlege ſcripta manu, quæ condita mente tenebis,

Intercludit corpora, animos verò non.

Poſteritaſq; domi regalis voluet in æuum
Principibus dictanda viris, qui ſacra ſequuntur

Philippus ſummis Pontificibus ſubditus.

Teſtamenta Fide, quæ Chriſtus tradidit, idem
Eccleſæq; ſuæ ſeruari in ſecula iuſsit.

In regia Philippi obſeruatio.

Noſtra hæc ſumma dies, non eluctabile tempus,
Curriculum vitæ conceſſum viximus: Ecce

Chriſti memoria.

Conſequimur Chriſtum pro nobis plurima paſſum:
En morior Quintus, viues tu Nate Philippe,
Imperiumq; tuum, Chriſtus nam regnat in illo,

Mortalẽ ſe fatetur.

Qui vita eſt nobis: Reges regnatis in ipſo,
Reges mortales naſcuntur, regna peribunt,
Ille manet ſolus, qui fecit cuncta potenter

Oportuit Chriſtum pati, nedũ homines.

Via, veritas & vita.

EX NIHILO, dixit fiant, & facta fuerunt:
Reges castigans mores, & crimina nouit,
Pectora qui regum rimatur, claudere mentem
Quis poterit Domino scrutanti viscera, sensus?
Regnantûmq; vices, fortunas versat in horas:
Is dare præcipites, is nunc submittere viuos
In barathrum reges poterit, mundiq; Tyrannos:
Imperium rursus, vitam, regnumq; beatum
Ille suis præbet, pacemq;, ut viuere possint,
Tranquillam sedem, tum vitæ gaudia donat.
Iudiciumq; suum regi tibi reddit amico,
Corq; tenet, manibusq; regit, qui cuncta gubernat,
Regibus vt viuas cunctis exempla daturus,
Perdiscantq; Fidem populi seruare (beatos
Quæ facit in cœlis) abs te, præcepta salutis
Perdocti reges doceant retinere ministros:
Ecce timor Domini dabitur sapientia regi:
Ille timendus erit nobis, quando omnia nato,
Inq; manus mundum, cœlumq;, & Tartara Christo
Tradidit ipse pater summi regnator Olympi:
Arbitrioq; suo moderabitur omnia Christus
Iudex venturus viuis, & lumine cassis.

Deus regibus timendus.
Cogitationes nouit: qui donat, & aufert.
Christi potestas.

Pax viuis Christus.

Deus iudicium tuum regi da.
Cor regis in manu Dei.
Philippus regũ exemplar, & exemplum.
Timor Domini, Sapiẽtiæ initium.
Omnia in manus Christo tradita.
Tunc voluntas eius fiet.

Pij Quinti mo deſtia.

Ille Pius Quintus quondam qui nomine dictus,
Indignus famulus, qui ſeruus inutilis orbi,
Diſcedo ad Chriſtum, vitam qui reddit amicis,
Et regnum Patris iuſtis tenet ille paratum.

Quod Chriſtus veritas pollicetur.

Non moror hoc regnum, qui iam cœleſtia quæro,
Quò nunc, Nate, vocor, fœlix tu in regna futurus:

In terra viuentium.

Illic te cernam poſt tempora longa, Philippe,
Per Chriſtum Dominum regnantem ſecula viuûm,
Qui Deus æternus cum Patre, & Spiritus ille
Sanctus monſtrabit viuorum nomina, diui,

In Deo omnia beati vident.

Cernenteſq; Deum quid non vidêre beati?
Optatus Domini conſpectus cuncta reſignat,
Ad votumq; Deus tunc ipſe videbitur illis.

Regnum cælorum.

Illas nunc ſedes affectat Quintus in horas,
Quas Dominus rector fatorum deſtinat altè.

Philippus protector fidei, & propugnaculũ.

Rex ductor reſtas Hiſpanæ gentis in armis,
Rex fidus Chriſti partes, præceptaq;, veram
Defendeſq; Fidem, pietas vt ſurgat ad aſtra:

Nobiſcum eſt vſq; ad conſummationem ſeculi.

Chriſtus agit tecum mundo dum vita manebit,
Sêclis expletis ad finem venerit ætas.

Qui donat, & aufert regna.

Si regnare cupis, terras, pontumq; tenere,
Eccleſiæ Chriſti protector maximus eſto:

Ille ſalus viuis, ſeclî tu gloria noſtri,
Iuſtitiæ cultor conſtans, moderator, amicus
Pacis, amor, populiſq; caput, ſpes vnica noſtris:
Câtholicus regnas, ſeruator fœderis alti,
Quod Chriſtus pepigit ſaluator iure miniſtris
Diuino, Regeſq; dedit defendere cauſam
Eccleſiæ iuſtam, mundus quam perdere tendit:
Hæreticus nugis armatus barbara regna
Concitat, heu miſeras gentes turbatq; ſuperbus,
Vt Patrem fugiant, cui iuſta, & ſumma poteſtas:
Cui Dominus viuus mandauit noſtra benignus
Seruaret, menteſq; pias deduceret ad ſe.
Paſce & oues, dixitq;, meas, paſtorq; fugabis
Inſidiasq;, lupoſq; malos vitabis amore:
Si me ductor amas, paſcens ne ſuccus iniquè
Subduci poſsit, curabis vocibus agnis,
Sibilus ad caulas reſonabis, fiſtula dulcis
Adducet mœſtos, ſpecula dum dicis ab alta.
Quærenti Domino Petrus reſponderat aptè:
CHRISTVS es ille Dei viui, tu Filius, Orbem,
Veniſti, vt ſaluum faceres regnator Olympi:
Terq; rogat Dominus, Petre an me diligis? ipſe

Chriſtus Eccleſiæ ſalus, Eccleſia materfilijs.
Philippi dotes Regiæ, & Catholicæ.
Mundus hoſtis.
Hæretici delirant toto errantes cœlo, & tota via.
Summus Pontifex caput.

Hæreticos arce bisprocul abiges
* *Doctrinâ Chriſtianâ intelligit.*
Vt oues paſtor ſaxi de vertice: ſic Pontifex in medio Eccleſiæ ſpeculatur.
Nõ caro, nec ſanguis reuelauit.
Petre amas me?

Tu nôſti Domine hæc, retulit, tibi nota, Magiſter
Me tu ô Petrus amas? agnos tu paſce meos: iam
Scrutans corda. *Tu ſcis ipſe mea hæc, reddit, nam corda recludis:*
Reddidit ille, meos agnos tu paſce per orbem.
Hæc Chriſtus Petro paſtori dixerat olim:
Tu partes Petri defendes, Nate Philippe,
Nefandus Lutherus. *Atq; lupum flammis ſubmittes ductor iniquum,*
Qui ſocijs mentis vanam nunc congregat iram,
Qui magiſter improbus ægrotos animos turpia docet. *Lutherus in populos ſæuit per dogmata fœdus.*
Impugnet mundi princeps pelagiq; procella
Strideat, & velum iactetur viribus altè,
Eccleſia Catholica tempeſtates omnes vincet. *At nauis Chriſti fluctus ſuperabit, & alto*
Naufragium nunq̃; faciet, ſed victor ab vndis
Ad portum remis tutum, veliſq; ſubibit
Petrus, quem fuſo defendit ſanguine Chriſtus:
Chriſti oratio. *Orârat quondam Patrem, ne deſerat ipſos*
Alma fides populos, quos Petrus iure gubernat,
Eccleſæq; caput, princeps, qui numine Chriſti
Câtholicoſq; gregem Romanum paſcit, amicus
Reges Hiſpanos moderatur: Nate Philippe,
Quos vnicè amabat ob Philippũ Catholicum. *Si benè quid meritus de Hiſpanis Quintus in orbe,*
Communeſq; mouent populi, ſi pignora ſacra,

Sacramenta Dei, ſi tangunt numina mentes,
Si nos vera Fides, ſi Chriſtus iungit in vnum,
Coniungas Reges ad ſancta hæc fœdera noſtros,
Ad Chriſtum vertas, ſerues vt regna piorum:
Nunc precor alme, tuos facias pietate regentis,
In Chriſto viuant cuncti per regia ſidi,
Sub te conuerſi Chriſti præcepta ſequantur:
Hoc mihi ſi dederis, fœlix in morte futurus
Diſcedam ad ſuperos, veniet mihi fama tuorum.
Tu potes vnanimes ſeruare ad fœdera Chriſti
Hiſpanos, Venetos, Italos tu reddere ſanctos,
Quos Pater, & Natus, quos Spiritus ille ligauit
Aduerſus Turcas, & Chriſti nominis hoſtes:
Et potes ipſe duces, Regeſq; in fœdere viuo
Iam retinere Dei, ſub te pia ſigna ſequentur
Gentes conuerſæ, mundus venerabitur, idem
Suſcipiet nomen, famam, regnumq; Philippi,
Donum cui Chriſtus conceſſit maximus, ipſis
Regibus Hiſpanis conceſſa eſt gratia, diui
Fernandi portas tecum pia munera Regis,
Quæ Iſabella dedit Hiſpanis, iura piorum,
Officij Sancti Patres, queis impia curæ: Hi

Cauſæ nõ leues.

Vt ligarẽtur Catholicè in Turcas, & Hæreticos.

Pij Quinti deſiderium.

A poſsibili.

Amplificat optata.

Philippus hoc pro virili parte conatur efficere.

Secundũ Deum Regibus Catholicis officiũ Sanctum acceptum referendum eſt.

Officium Sanctum regnorũ tutela.

Dum ſteterint validi durabunt regna Philippo:
Impia doctores inquirant dogmata, iuſtè,
Secretòq; ſciant vitas, & crimina diſcant,

Officij Sancti partes.

Aduèrſus Chriſtum, ſi quis meditabitur amens
Diſcere quid læuum, quod mens ſibi conſcia recti
Abneget, ipſa Fides, reges, iudexq; futurus
Caſtigent mores, periuraq; pectora vertant

Scopus noſter, quò tendũt omnia.

Ad Chriſtum Dominum, ſaluos qui fecerat, idem
Legibus his ſanctis poteris conuertere prauos,
(Seruiat vt Chriſto gens noſtra,) & perdere peſtem

Quæ inuicta sũt.

Armis Hiſpanis, poteris coniungere gentes,
Aduerſas reuocare, pias & reddere, fœlix,

** Paulinũ Regale ſacerdotium in bello maximè neceſſariũ.*

*Qui tecum Chriſti portas ad bella *miniſtros,*
Electumq; genus, comitantur iura, ſacerdos,
Sacramenta Dei: Crux Chriſti ducet in hoſtes:

Omnia Chriſti cruci ſubiecta.

Quid non illa poteſt? quid non ſuperabis in illa?
Quam mundus, cœlum, reges, & Tartarus ingens,
Infera gens horret, ſuperi venerantur amicam?

Crux Chriſti in qua gloriari oportet ſolum.

Cruxq; tuis geſtis ventura eſt gloria rebus,
Hac vinces, rex magne, tui iam nominis hoſtes,

Crux firmiſſimum regnorum fundamẽtũ, & ſtatus fœlix.

Hac regnum ſtabit, regnabis magnus in illa, (ſtas,
In Cruce tu es dominus, Cruce nũc tua magna pote-

Maieſtasq; tua hæc victrix dominabitur orbi:
Rerum ſumma Crucis veniet tibi nomine, quando
In Cruce iam mundum complebit fama Philippi:
In Cruce conſurges: Crux te iam tollet ad aſtra,
Signa, ducesq; tuos: Viues in pace Philippe,
Quam Deus ipſe dabit regi, virtusq; regenti
Cœlitus adueniet, lux ipſa, & gratia regnis,
Et Chriſtus Dominus moderabitur omnia tecum.
Fernandus princeps ſacra de ſtirpe colendus
Nomen aui referens, Fernandus viribus ingens
Hiſpanum tollet nomen per ſecula victor
Neſtoreos ſuperans annos, victurus & ille
In regnis tecum, fatis ſpes altera regni
Bella geret, quando iam te longæua ſenectus
Detineat ſanctum referentem numina patris,
Qui mundi faſtus, regniq; reliquit habenas:
Quinti cana fides ſub te regnabit in orbe,
Princeps ille tuo ductabit more phalanges,
Hiſpani, proceresq;, duces, & regna ſequentur,
Auſpiciisq; tuis reges, populosq; ſubactos
Dicet fama tibi, vincenda & cuncta Philippe,

Pius Quintus Cruci deditus.

Vnde omnia expectanda bona regibus.

Princeps quid facturus in regnis.

Superſtes futuris.

Quinti Caroli exemplum mirum pietatu Catholicæ.

Caroli Quinti fides Catholica

Mittendæ ſub iugum ſunt poteſtates.

Victoria Philippi.

Princeps patris virtute gesturus cuncta.

Fœlicia principis Ferdinandi secula.

Rebelles sub iugum mittentur.

Fides, Spes, Charitas vel hostes vincunt,

Regis charitas conciliabit.

Anadyplosis.

Vsq; ad cõsumationem seculi nobiscum futurus.

Catholicam Fidẽ summus pontifex docebit cũ vicarijs.

Sub iuga iam Parthus, iam nostris inuidus armis
Maurus, tum gentes ibunt superante Philippo:
Celsos Fernandus regali more triumphos
Victor aget princeps, patris comitantibus armis
Captiuos ducet reges, post terga reuinctis
Tunc manibus, Maurus discinctus iura sequetur,
Nominis Hispani, victoris & arma Philippi.
Aurea pugnanti venient iam secula nostris,
Romanisq; simul, Venetis, ductore Philippo,
Conuersis animis Christo parebit, & armis
Aspera gens, mundus victricia signa timebit.
Iustitia, & Spes magna, Fides, amor omnia vincet:
Regnantis pietas coniunctos ducet & hostes,
Hostes (dum Christum regnantem viderit ætas,)
Tunc animos versi conuertent, rege magistro
Accipient mentemq; piam, præcepta subindè
Ecclêsæ Christi repetent, quæ sancta per orbem
Germanos, Italosq;, pater Gallosq; docebit,
Vt Christus sanctis habitet sic mentibus vnus:
Summus Romanæ Ecclêsæ miseratus iniquam
Sortem multorum veniam concedere iustè

Digneturq; pater clemens, qui parcere nouit
Tentatus quondam, lacrymis & fleuit amarè
Petrus, quem Dominus respexit vinctus amicè,
Petrum conuersum referet pietate parentis,
Qui partes, Christiq; vices, & iura ministrat,
Respiciat similis fassas sua crimina mentes,
In regnisq; pijs Christus celebretur, ametur
Imperet, & pœnas det, quisquis numina sancta
Læserit, aut fando vertat præcepta malignus,
Quæ Christus Dominus dederit seruanda ministris:
Hi patrem obseruent sanctum, qui numine Christi
Semper agit causam moderator, iure sacerdos
Diuino, regumq; caput, quem semper adorant,
Cui genibus parent submissi, iure minores,
Qui claues regni cœlorum continet vnus,
Qui soluit, mentesq; ligat, sanctusq; resoluit,
Clauiger & cœli portas virtute resignat:
Sacramenta pius miseris concedet amore,
Ille animos hominum soluet tum nomine Christi,
Crimina iam fassos mandabit ritè sacerdos
Pœniteat miseros si quando, regna recludet

Habemus pontificē qui sciat compati.
Summus pontifex Patrem refert.
Affectus Pij Quinti.
Verbo, & opere viuendum Catholicis.
Summus pontifex colendus regibus.
Sacerdotibus soluendi, & ligandi potestas à Christo data.
Oris confessio ad salutem.
Optimus pœnitētiæ portus mutatio consilij.

Pœnitentia cui nomen Cicero non dedit.

Cœlorum, cunctis dabitur tunc gloria, iustos
Quos Metanæa facit per Christi sanguinis vsum,
Æternè vt viuant Christi sub lege beati,
Hæc vnus, rex magne, dabis pia munera Quinto,
Iam longum valeas, viuas ad regna Philippe:

Hæc cura, & sollicitudo.

Classem commendo, Venetos, Italosq;, Liburnos,
Romanosq; meos coniunctos sanguine Christi,

Ligatos sub duce & classe Catholica Conclusio.

Austriadamq; tuum Turcas superare superbos
Mittas magnanimum, & classes ductare per altum.
Hæc sunt, regnator, quæ det tua magna potestas,
Vt Quintus placida viuens in morte quiescam.

Benedictio artificiosa, & facilis.

Designans q; crucem Christi de more sacerdos,
Vlna protenta benedixit voce Philippo:
Te Pater, & Natus, sanctus te Spiritus, idem
Vnus & ipse Deus trinus tua gesta secundet.

Petra autem erat Christus.

Ad lapidem viuum dum pugnas mente recurre,
Quadratusq; lapis Christus te proteget ipse,

Quæ orat semper horis canonicis & nunq; deficiet.

Ecclesiæ matris precibus tua bella beabit:
TE MATER semper Virgo comitetur in vndis,

Catholicè ter virgo dicitur.

Virgo stella maris, Virgo cœlumq; serenet
Currenti Austriadæ, puppes, nautasq; gubernet,

Vt classis victrix, Christi virtute ligata
Hispanos portus, Italosq; has littoris oras,
Illyricosq; sinus penetrans, arcesq; marinas
Percurrat semper superatis Marte Tyrannis,
Et pontus pateat longè, lateq;. Philippe
Terrarum Dominus regnes per secula lætus,
Ecclésæ tutor sanctæ, Christiq; minister.

Summi pontificis affectus.
Classem exoptat incolumẽ.
Nihil obstet, quò sit superior.
Mirus amor erga Philippum.
Epilogus.

PII QVINTI

MORS CATHOLICA DESCRIBITVR, ET ROMÆ tumultus ſoliti in huiuſmodi occaſione depinguntur, vbi varios etiã lector videbit hominũ affectus, vel hos mites, vel illos concitatos.

Rerum geſtarũ ſumma.

POſtquam res cladis Turcarũ, Marte Philippi
Deuictos Parthos, direptas milite naues,

Superborum cõfuſio.

Baſſanemq; ſuum truncum vidiſſe ſuperbos,
Captiuam gentem, deluſum ſorte Tyrannum
Accepit Quintus ſummus pietate ſacerdos,

Pio Quĩto optata.

Romanos, Venetos, Hiſpanos claſſe Philippi
Coniunctos pelago curſus, fœlicia cuncta

Dei voluntas fiebat.

Geſſiſſe, & tutos portus tenuiſſe carinas:

Chriſtus ducem ſuum ſeruauit.

Victorem Auſtriadã (quẽ Chriſtus ducere pergat,)
Incolumem Martis grandem vitâſſe furorem:

Cœlitus à Domino pendebat, ſemper in horis
Peruigil, aſsiduis precibus, lachrymiſq; petebat,
Vt fauſta ad votum gererentur bella Philippo,
Qui cauſam Chriſti ſolus defendat in orbe,
Soluſq; ipſe Fidem venerans ad cuncta timeret
Pontifices ſanctos, regnum pietate gubernet.
Viribus effractis, confectus vilibus herbis,
Ieiunuſq; pater perſtans, iam languidus, ille
Pane famem, lymphiſq; ſitim, morbumq; leuabat,
Tempore præcipuè, quo Chriſtus paſſus, in illis
Multa quaterdenis ſolitus vitare diebus:
Deducenſq; cibum tenues exquirere menſas,
Orando ſemper nunq̃; defecit, amicam
Commendans Domino claſſem, fratremq; Philippi.
Conſumptus tandem morbo, cui grandior ætas,
Continuum menſem lotium vix pellere quibat,
Duriùs atq; ſeni rabioſus calculus almum
Vrebat corpus: medici ſuadere parabant,
Mollitèr vt ferret blanda Syringe lauari:
Moribus incenſus ſanctis, victuſq; pudore
Maluit (heu) corpus frangi, quàm ferre pudenda,

Chriſtianè viuendi ratio.
Affectus mirus.
Quantũ in rege Catholico ſit poſitum, vide.
Vera de Philippo.
Accedebãt ad ſenectutem hæc
Temporis, loci, & perſonæ habenda eſt ratio.
Orare ſemper oportet, & nũquam deficere.
Senectus ipſa morbus eſt.
Religio fert multa.
Anima corpori præponenda.

Homo anima totus Platonicis habetur.

Vel morte oſtendens generoſum pectus, honeſtum
Vt daret exemplum cunctis pietate ſequendum.

Acceſſio febris

Correptusq; pater largo, duroq; dolore
Linquitur ex animo, prorſuſq; periſſe putatur,
Accedens febris, morbuſq; inſtabat acutus,
Faucibus adhæſit vox intercluſa loquenti.

Sparſi rumores

Horæ nam ſpatio verbum non reddidit vllum:
Exoritur clamor Quintum cognomine dictum
Conceſſiſſe ſuis fatis, cœlumq; petiſſe.

Curialium dili gentia.

Curritur in partes varias, regumq; miniſtris
Legati coguntur equos mutare ſubindè.

Omnes reſpirarunt.

Redditus aſt animus patri ſolatia cunctis
Attulit, & viſus rigida vel mente teneri:
Reſpiranſq; ſenex reddebat ſigna ſalutis,

Viuida virtus.

Lætitiam ſimulans compreſſit corde dolorem,
Contemnenſq; dedit viuentis gaudia genti,

Senectus viridis.

Præ ſe ſæpè ferens animoſa inſignia vitæ
Admiſit cunctos ad ſe, vt de more ſolebat:

Pius, & Catholicus mos.

Oſcula iamq; pedi dantes lætantur, & orant,
Sanctus ne Quintus linquat pia munera Chriſti:
Alternis ille hæc reſpondit Quintus honeſtè:

Pontificem ſanctum det vobis Chriſtus, amici,
Viuite concordes, vt Chriſtus ſeruet in vnum,
Iſq; regat claſſem vobis pietate ligatam,
Vt victos hoſtes videatis rege Philippo.
Agnis ille Dei benedixit ſanctus, & illos
Nomine tum triadis ſignauit: protinus vrbem,
Ædes atq; pedes viſit, ſeptemq; ſacella:
Hoc iter & fecit, longum quò dicere poſſet
Patribus ipſe vale, in templiſq; videret amicos:
Vſq; Sebâſtanum à Paulo ſic vênit anhelus,
Sculponîs plantas indutus venerat illûc,
Quindecimo ſpatio ſtadiorum ex vrbe relicto,
Sed tamen interea morbus creſcebat, in horas
Ægreſcenſq; pater iamiam ſuccumbere viſus.
Inſcia tunc rerum famulorum turba per aulam
Sacratam flebant diſciſſa veſte miniſtri:
Quiq; ſeni in tabulis humile inſtrauêre cubile,
Clauſaq; ſunt triſti Romana palatia luctu.
Protinus inſtructi bello tunc arma parârunt
Fidi cuſtodes, ſacrum ſeruare receſſum:
Armatuſq; ferox aderat per cuncta ſatelles,

Vt diligatis vos inuicèm.

Affectus erga Philippum.

Summus pontifex hos benedicit duntaxat.

Pro Sebaſtianum,

Syneresis.

Vulgò alpargates.

Paraſangæ dimidium.

Quem amabat vnicè.

Parcè, ac duritèr viuebat.

De more fit Romæ.

Stipatores.

Carcer apertus.

Ferrati poſtes, portæ patuêre refractæ
Omnibus, & vinclis ruptis ſubiêre latrones,
Fures, raptores, inimici currere ad arces,

Promus ad rapto viuendum.

Impius hûc ibat miles, prædamq; parabat,
Pronaq; diſcurrit plebs mixta, & vulgus in aurum:
Currebant cupidi, qui tunc ad bella parati

Apoſtrophe.

Tantùm non damnum magnũ tibi, Roma, dediſſent.
Continuò voces auditæ viuere Quintum,
Redditur & clamor, rurſus tunc arma repreſſit.

Natura vltimũ edit conatũ

Aſt hæc nota ſalus morituris vltima venit.

In his amor omnis, hos animo, oculiſq; videbat.

Tunc claſſem repetens Chriſti virtute ligatam,
Romanoſq; ſuos, Italos, Venetoſq; Philippum
Sæpiùs & referens, Auſtrîdam ducere puppes
In Turcas ſæuos, & Chriſti nominis hoſtes.

Tempus circa quod.

Spiritus ille Deo mandatus ritè quieuit.
Cui quarto Nonas compleuit tempora Maius,
Tempore quo Quintus fœlix conceſſit ad aſtra:

Paulinum.

Vt carum Chriſtum fœlici morte videret,

Nunc in terris per ſpeculum, in ænigmate, tunc facie ad faciem Deum videbimus Chriſtiani.

Quemq; Fide in terris cernebat ſæpè ſacerdos,
Oreq; conficiens diuinum corpus amabat,
Iam facie ad faciemq; videt, Quintuſq; beatus
Cum ſanctis regnans viuit per ſecula lætus.

DE OBITV SANCTISSIMI PII QVINTI ROMANÆ ECCLESIÆ PONTIFICIS elegia, per magistrum Ioannẽ Latinũ Garnatæ adolescentiæ moderatorem, vbi omnes ferè habitantium Romæ affectus exactè describũtur.

Hristicolæ mœrent reges, dominiq; potentes, — *Communis tristitia.*
Orbis Câtholicus, nunc pia regna dolent.

Illachrymant vrbes, Romana palatia deflent,
Hispani affectus signa dedêre pij. — **Catholici.**
Præ se lugubres vultus iam ferre videntur,
Ostendunt dictis tristia corda viri:
Templaq; sanctorum deplorant, iure sacerdos — *Apta tempori cantabantur.*
Mœsta perq; choros carmina voce refert.

Funebria.

Triſtia cantores modulantur funera linguis,
Organa cuncta ſilent, tibia nulla canit:
Tendunt per calles nigra cum veſte manipli,
Longæui proceres, regia turba ducum:
Cornua perq; vias Romanas rauca queruntur,
Et pompas ducit ſic Libitina ſuas.
Fletus vbiq;, dolor, conſurgit Martis imago,
Pallor in ore viris, matribus vmbra ſedet.
Quodq; magis ciues mouit, non ſigna, nec aſtra
Viſa, nec è cœlo fulgura miſſa Ioue.
Terruit aut gentes ferali carmine bubo,
Latrâruntue canes ad monumenta ducum:
Nec vox audita eſt per lucos mœſta ſilentes,
Ardere aut viſus fortè cometa polis.
Non Sol (vt ſolitus) miſeratus funera regum,
Obſcurus nitidum texit ab orbe caput.
Aureus at ridens clariſsima lumina Romæ,
Lucentem & Lunam frater Apollo tulit.
Pugnabant vigiles animis expellere lucem,
Phœbus ſed mœſtos non ſinit eſſe viros.

Antiquorum mos, quòd cornua rauca queruntur.

Dea funerum.

Bella imminentia timebãt ciues.

Alludit ad antiquorum portenta.

Chriſtus nos ab his omnibus vanis ſuperſtitionibus exonerauit.

Alluſio.

Vt inmorte Cæſaris dicitur ſtella viſa.

Hyperbole.

Lucis perpetuæ ſigna.

Gaudiaq; in cœlis orbes ſenſiſſe putares,
Sic facies ſtellis gratior extiterat.
Quid ſibi ſigna volunt? quis fulgor redditur orbi?
Romanus quærit, hoſpes vbiq; refert:
Terrenam, Quinto, requiem qui fugerat, ecce
Æternis voluit ſedibus eſſe Deus.
Protinus omnipotens qui nutu cuncta gubernas,
Câtholicæ ſedi proſpice Sancte, tuæ.
Cernere erat Romæ peregrinas dicere gentes,
Quintum laudantes nomine quasq; Pium.
Tunc dedit hũc Dominus, Dominus nunc abſtulit idẽ,
Sit benedictum eius nomen in orbe pio.
Nunc Deus vna ſalus reſtas, qui mittere ſanctum
Afflictis patrem ciuibus inde potes.
Quiq; ſacerdotes caſti, pia turba palatî
Hortantur Romam poſcere pontificem.
Fauſtum, Roma, tibi ſignant cœleſtia curſum,
Ventura ad votum cuncta gerenda tuum.
Lux noua non temerè hæc oculis affulſit ab alto,
Romanis quæ animis nubila diſcutiat.

Pium Quintũ viuere præſefe rebant.

Quia ſeculi cõ tempſerat requiem, æternã donauit ei Dominus.

Peregrini.

Exemplar patiẽtiæ, quæ dixit Iob.

Apoſtrophe.

Cui omnia poſſibilia.

Sacerdotes.

Omnia benè erunt.

Sol humani animi nubila diſcutit.

Vbi nũc sũmus pontifex caput.

Roma caput mundi quondam, lux clara refulsit,
Vt caput Ecclêsæ cœlitus ipsa petas.

Mundus in ma ligno.

Ardet enim mundus, sectis positusq; malignis,
Fallat vt incautos peruigil arte viros.

Expreßit illud Saluatoris.

Noctes, atq; dies discurrit vertere mentes
Mens mala, sollicitant insscia corda lupi.

Qui veniũt ad vos in vestimẽtis ouiũ, intrinsecus sunt lupi rapaces.

Nunc ouibus similes, specioßi, & pelle decori,
Raptores pecoris dogmata fœda docent.

Introrsum turpes viuunt, vt fallere poßint,
Aurea vel Christi vellera veste gerunt.

Occaßione duntaxat opus eßt improbitati.

Dum consulta patres peragunt, dumq; omnia pendẽt,
Hoßis iam rabido quæritat ore pecus.

Nemo tollet. Doctores.

Sitq; ouibus custos (quamuis dißpergere nullus
Poßit, quos Christus iunxerit ipse Deus.

Doctores inßant, fiat, legisq; periti
Collegis ßimulos addere tum properant.

Iamq; moras nullus tendat producere longas,
Temporis articulum nam rapuißse decet.

Rapiẽda occaßio.

Tempus longa pijs non dat ßolennia rebus,
Nec mora, nec requies vlla futura viris.

In morapericulũ

Nam Petri in terris ſtat nunc arx orba parente,
Paſtorem Chriſtus nominet ipſe gregi.
Sanctificet mentes, ſurgatq; Vicarius idem,
Inceptis grauibus qui velit eſſe caput.
Vt Venetus pergat Romanus, claſſe Philippus
Câtholica in Turcas currat, & Auſtriades.
Spiritus & ſanctus ſumat iam corda regenda,
Qui tunc collegas iura beata docet.
Vt quõdam ſanctis collegam ſorte beatum
Miſit, ſic vnum ſeligat inde Deus.
Romani (mirum) collegæ à cardine Petri
Iurârunt Quinti iuſſa liganda patris.
Ternaq; ſeruârunt vexilla immiſſa per vndas
Eccleſæ, vt ſancto iunxerat ore Pius.
Scripſêre Auſtriadæ ſic vellet pergere claſſe,
Vt Quintus iunxit fluctibus eſſe ratam.
Nomine nam Chriſti coniunctam nouimus vnam,
Quam Pater, & ſanctus Spiritus ipſe ligat.
Quid maius templis optas tibi Roma referri?
Quàm iungat patres ad tua vota Deus?

Dominus qui nouit corda.

Qui docet omnia.

Cecidit ſors ſuper Mathiam.

Cardinales.

Tria vexilla ligata.

Literæ datæ ad Dominum Ioã nem, vt pergat Catholicam claſſem ducere.

Contemplãtes.

Contemplatores, quos cœli gloria tangit,
Orantûm palmam iure dedêre Pio:

In carne, & extra carnẽ viuens. Paulinum.

Qui mundo præsens, absens tunc vixerat, æquè
Cœlestisq; volens regna futura bonis.

Cupio dissolui, & esse cũ Christo.

Atq; animo peregrè Paradisi gaudia vitæ,
Cernebatq; Fide præmia danda pijs.

Et Dominum quærens noctesq;, diesq; volebat
Dissolui, & Christo viuus adesse suo.

Sed futuram inquirimus.

Non hic in terris mansuram regibus vrbem
Dixerat: At cœlis regna futura pijs.

Regressio elegãs Estote prudẽtes sicut serpentes, & simplices, sicut columbæ.

Mortalis viuens vixit victurus in æuum,
Pro vita vitam viuit ad astra nouam.

Romanæ matronæ.

Aurea vita seni, mores, sapientia, virtus,
Prudens vt serpens, mente columba fuit.

Contemplans animus cœlo, sine corpore raptus
Visus, & in terris angelus esse viris.

Omnia tuta timent amantes.

Romulides, cernas, alternis dicere sancta,
Quæ fecit Quintus summus in orbe pater.

At viduæ Quintum repetebant: mœsta puellis,
Virginibusq; timens iam pia mater ait,

Turpibus excluſis luſtrâſti, vt, ciuibus vrbem,
Reſpondent iuſſis oppida cuncta piis.
Vt, mores ſanctos docuiſti Quinte, viritim
Viſentes Romam qui coluere tuam.
Quæ te Sancte pater tacitum matrona relinquet?
Si vitam debet iuſtiùs ipſa tibi?
Nec meminiſſe tui mœrentem iure pigebit,
Cuſtodis viuit dum memor illa ſui.
Clamantes, videas, patrem, patremq; vocantes,
Crinibus & paſſis reddere Quinte pater:
Atq; iterum rauco referentes carmine patrem,
Percutiunt pugnis pectora rupta ſuis.
Noſtra puellarum cuſtos, qui iura pudoris
Seruâſti rigidus, Quinte, & honeſte pater.
Virginibus Romæ vitam, pueriſq; colebas
Mores incolumes, cenſor vbiq; Fide.
Iam matrona potens, omnis ſacrata ſacerdos
Cœleſti dotes laudat ab arce datas.
Sanctus vbi Eccléſæ dux? nunc vbi nauita, rector,
Oratorq; Dei, paſtor vbiq; gregis?

Romam ab omni malorũ ſentina purgauit.
Peregrini vrbis pudicitiam mirabantur.

Beneficij memores.

Fœminarum affectus.
Benè & pudicè docuit, & educauit ingenia.
Nam pudor vita eſt virginũ.
Relligioſæ.
Pij Quinti mores cœlitus dati videbantur.

Inquiſitor maximus.

Officij ſancti quis tutor? & hoſtibus arma
Intulit? & docuit ſidus amare Fidem?

In cineres abeant.

Hæreticos quis lege lupos? gentemq; malignam
Combuſſit flammis? terruit ore duces?

Ciuium Romanorum de põtifice ſermones.

Paſtoris ductus narrant per compita ciues,
Exoptant alium moribus eſſe pium.

Omnis Pij Quĩti vitæ ſumma, atq; cõpendiũ.

Curriculum vitæ ſanctum, curamq;, labores,
Cãtholicos mores, regia geſta notant.

Magnanimitas ſancta.

Pontificis veri functus pietate ſacerdos,
Quiq; animo reges vicit, & officio:

Paſtor bonus.

Ceſſit ab orbe Pius fatis cognomine Quintus,
Eccleſiæ paſtor dictus in arce bonus.

Deſideriũ Pij Quinti.

Quiq; ſuperba mari ſpeculatus regna Tyranni
Optauit neruos frangere mille modis.

Tãdem longæuus victores catholicos vidit.

Sollicituſq; pater votis, opibuſq; paratis
Optati compos viſus in orbe ſui.

Alter exoptabatur.

Cui Chriſte hac ſimilem Romana in ſede locari,
Cãtholicis patrem regibus eſſe velis:

Duces, & nautas der.

Qui rem Romanam, ductu tua fœdera ſeruet,
Victricem claſſem ducat, amore liget.

Ductores cepti belli, classisq; magistri
Magnanimum patrem terq;, quaterq; vocant.
Solertemq; virum laudant, ad Martia natum,
Aduersus Turcas pectora suspiciunt.
Quamuis classe lupum venientem pergere vidit,
Desertor Christi non fuit ille gregis.
Ast animam posuit pro ouium discrimine prõptam,
Sæpius atq; caput traderet ille neci.
Ieiunus flexis genibus, manibusq; supinis
Orando Turcas perdidit arte noua.
Et miles fractus bellandi membra labore
Cuncta refert Quinto prælia victa mari.
Heu iacet ille pater belli naualis in hostem
Autor, Christicolas mouit ad arma senex.
Romanosq; suos, Italos, Venetosq;, Philippum
Nomine tunc Christi iunxit amore sui.
Præscius & dixit, venturi, currite fortes,
Vincendos Turcas iam dabit ipse Deus.
Audaces nautas animosus misit in hostem,
Orauit Christum puppibus esse ducem.

Solertia Christiana.

Mercenarius fugit, cuius proprie oues non sunt.

Non dubitaret capitis adire discrimen.

Oratione, & ieiunio victor.

Qui Diuinitùs vicisse putabatur.

Velut numine afflatus.

Christus dux Christianorum

Fœdere quas iunctas concordi classe ligauit,
Romanæ Ecclesiæ signa sequenda dedit.
Qui verbo Domini Turcas superare superbos
Posset vt Austriades fecit, vt arma, duces.
Parthorum classem Bassanes, signa Tyranni,
Rectores ponto funderet armipotens.
Veridici tandem cecinerunt carmina vates,
Digna suo Quinto verba futura Pio.
Aduentum memores exhorrent iudicis illum,
Tempora dum docti nostra tremenda docent.
At cum mira polis dederit vertigine Lunæ,
In Sole, & stellis signa mouenda Deus:
Cum terras, mundi gentes pressura fatiget,
Securas mentes terreat illa dies:
Cum tuba terribilem sonitum clangore per auras
Reddiderit, SVRGANT corpora iudicio:
Omnia consurgent detectis ossa sepulchris,
Corpora, tum manes, iunctaq; turba virûm:
Cum ducibus reges trepidabunt, regna, potentes,
Nec genus his aderit, sed pia vita Deo.

Omnigladio an cipiti penetrabi lior.

Oratione, & ie iunijs fuit conse quutus.

Vates.

Verè timendum.

Dies Domini, quando Christi fiet voluntas.

In sono tubæ.

Terra, mariq; ossa arida consurgent.

Potentissimi quõ dam reges nudo latere palpitabunt.

Hieronymus.

Paſtoris corpus corruptum pondere terræ
Tunc agile exurget, tunc leue perpetuò.
Angelicíſq; choris comitatus rector Olympi,
Nubibus & viſus Filius ipſe Dei:
Viuorum iudex veniet, tum lumine caſsûm,
Orbem dum pauidum iudicat ipſe ſuum:
Cumq; vocet iuſti, benedicti patris amici
Accipite en vobis regna parata diu:
Qui veſtem nudis, potum ſitientibus almum,
Pauperibusq; cibos, ſacraq; iura dedit:
Tunc ſtabit paſtor Quintuſq; Piuſq; beatus,
Tunc referet partes ordine quaſq; ſuas.
Corpus cui ſanctum, ſanctus conſurgere debet,
Cuiq; animus iuſtus, mens erit æqua deo.
Eccleſiæ in ſumma referebat verba ſacerdos,
Qui Chriſti fido perdocet ore fidem.
Inſanis quanquàm nauis iactetur ab vndis,
Clauum nauclerus mittere nemo poteſt.
Orauí, dixit, pro te tunc Chriſtus in orbe,
Ne tua deficeret, Petre, colenda fides.

In nubibus cœli.
Chriſtus viuorũ, & mortuorum iudex.
Benigna Saluatoris vox iuſtis audienda.
Quod vni ex iſtis feciſtis, mihi feciſtis.
Et animæ, & corporis ſanctitas.
Concionatores.
Eccleſiæ nauis naufragiũ non faciet.
Chriſti ſaluatoris oratio.

Orabat hoc aßi duè.

Fœlix morte pater numeratus ciuis Olympo
Ecclêſæ vt detur paſtor in vrbe petit.
En Deus omnipotens conceſſit iuſta volenti,
Ecclêſæq; caput iam dedit ipſe ſuæ.

Datus eſt Gregorius decimus tertius pater sãctißimus.

Præmia digna ſuis factis ſanctißimus idem
Cernet cum ſanctis tunc ſibi iure dari.
Princeps ecclêſæ viuit iuſtiſſimus aſtris,
Paſtoriq; bono iuſta corona data eſt.

Corona iuſtitiæ

AD PHILIPPVM APOSTROPHE.

Ontifices ſanctos videas Sacrate Philippe,
Eccléſæ viuas tutor in orbe Dei.
Annam reginam fœcundam regia proles
Matrem cognoſcat, tempora longa, ſuam.
Fernandumq; virum dominantem regibus orbis
Securus cernas ſedibus ipſe tuis.

Erga reges Hiſpanos Poetæ deſideria feruẽtiſſima.

Quidquid in terris optari poteſt catholicis.

LAVS DEO.

ILLVSTRISSIMVM, ET REVERENDISSIMUM. D. Dominum Petrum à Deza præsidem, ac pro Philippo militiæ præfectum magister Ioannes Latinus alloquitur.

Quẽ vnicè Deza optabat describi.

ECce tibi Austriades prodit iam, Deza, legendus,
Qui victor pelagi dicitur esse ducum.
Turcarum cladem nauali Marte videbit
Orbis depictam regibus esse tuis.
Qui cunctas validis incendis viribus artes,
Vt vates surgant, omnia docta moues.
Austriadam miro qui cantet carmine grandem,
Duxisti Auroræ gentibus Æthiopem.
Vt qui gesta legant Austrîdæ mira per orbem,
Mirentur dotes vatis, & ingenium.
Temporibusq; sciant fato hunc ceciſſe Philippo,
Vt Christus primum ceperat Æthiopem.
Secula, si fastos contendas voluere, solis
Regibus Hispanis dat pia monstra Deus.

Qui res gestas Philippi canerent.

A cõsequẽtib⁹.

E re natum.

Philippi tẽporibus prodigium quidem, sed catholicũ visum, est.

AD ILLVSTRISSIMVM

PARITER ET REVERENDISSIMVM

Dominũ. D. Petrum a Deza præsidem ac pro Philippo militiæ præfectum, de excellentißimi Domini. D. Ioannis ab Austria Imperatoris Caroli Quinti filij, & Philippi inuictissimi fratris Victoria in perfidos Turcas. Per magistrũ Ioannẽ Latinũ Garnatæ studiosæ adolescẽtiæ moderatorem.

AVSTRIADIS LIBRI DVO.

Ductricia præsunt ad nutus Philippi.

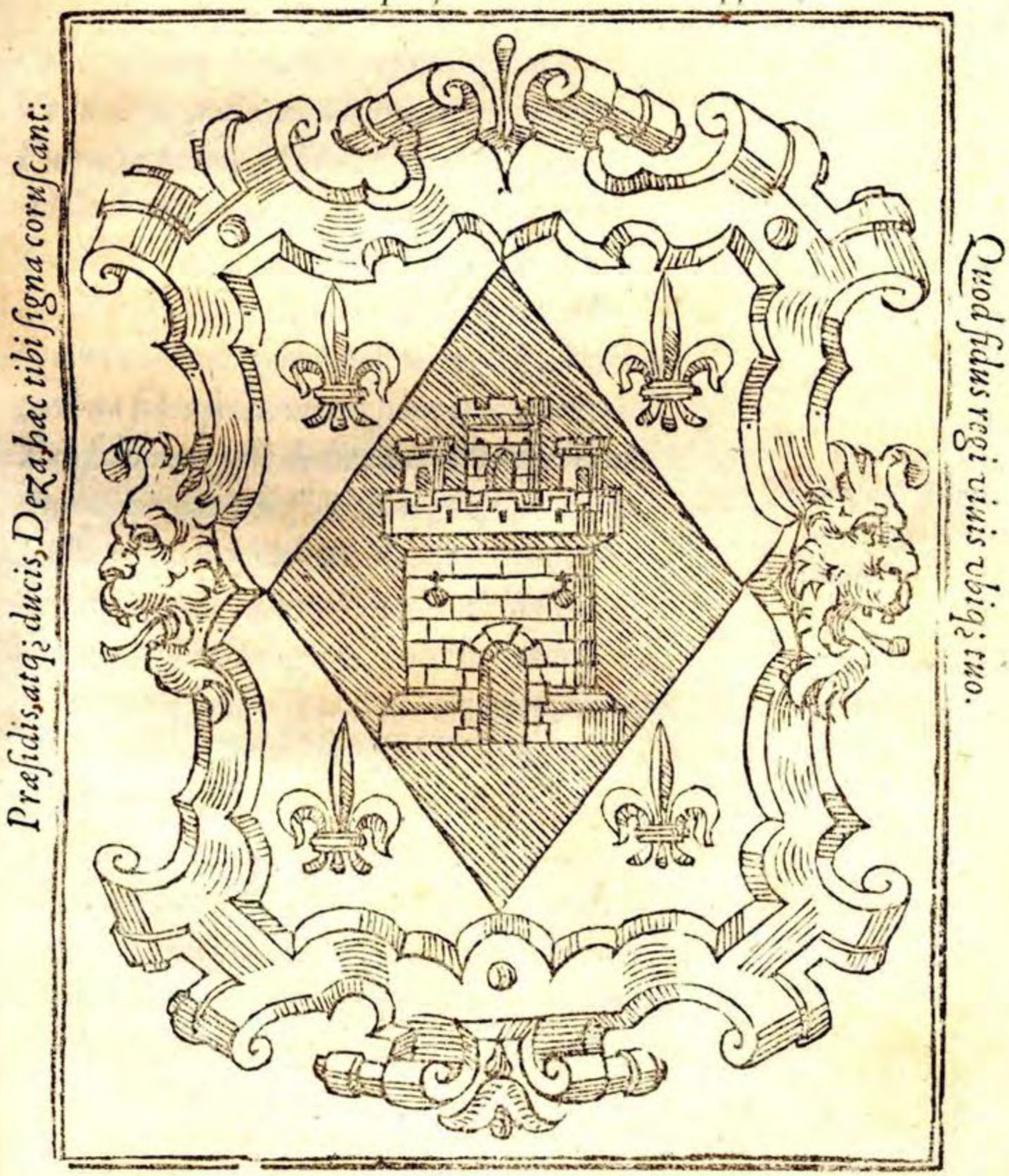

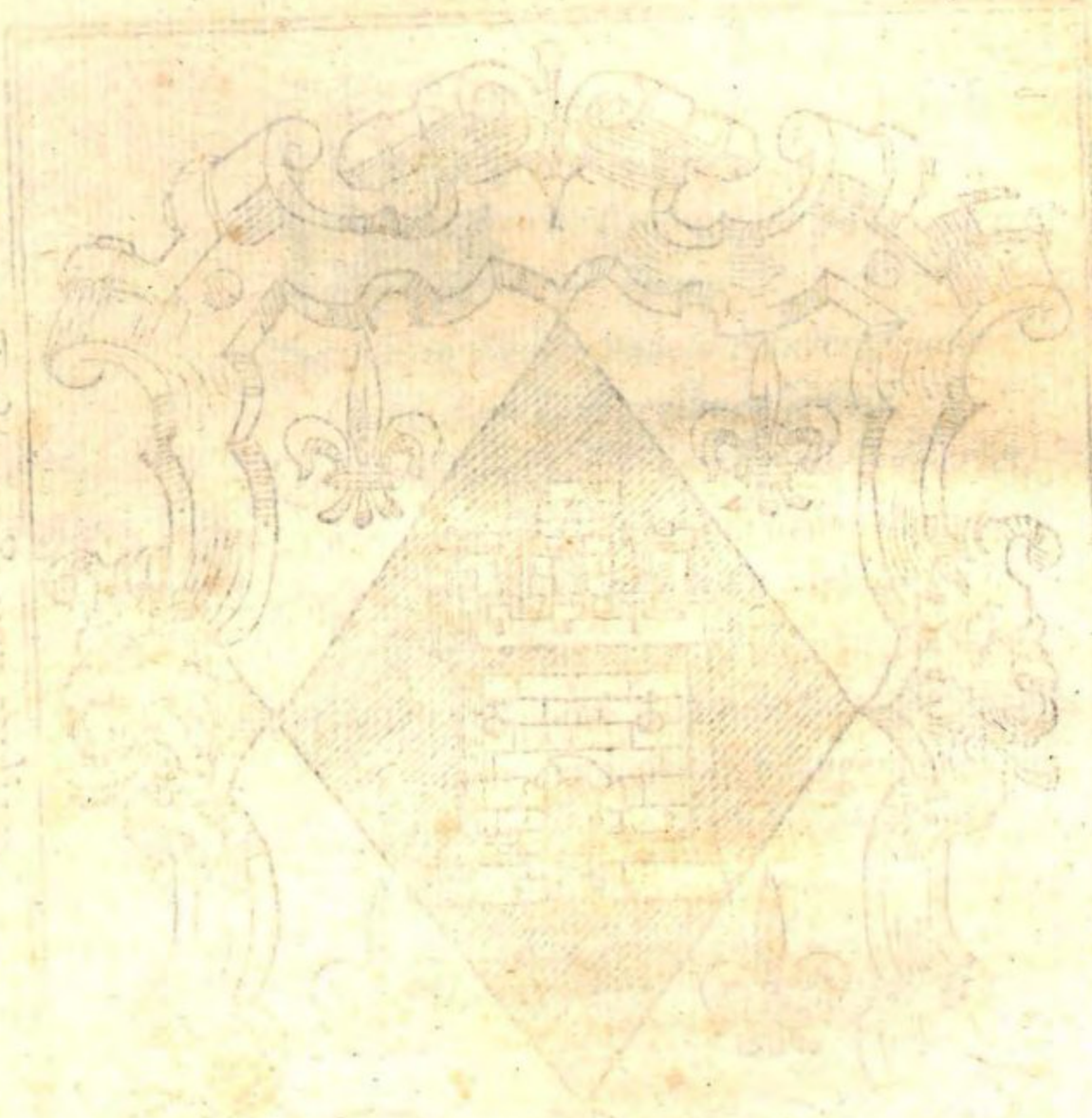

Eza grauis meritis, pietate in-
ſignis auita,
Cui dotes animi reddit natu
ra benignè,
Clarus ab officiis,& Regis mu — *Exordiũ à Dezæ in Re pub. muneribus.*
nere præſes,
Garnatæ miſſus fato,ciuilia iu- (ra
Vt regere imperio,ciues,regnumq́; tueri,
Vrbibus vt poſſes æquas concedere partes,
Patratus patriæ noſtris celebratus in oris,
Militibusq́; pater gratus,tutorq́; bonorum,
Excellens ductor,Bætis tutela per orbem
Diceris eſſe tuis,conſultus iuris in hoſtem:
Quem columen gentis noſtræ,regniq́;ſalutem
Alma fides fecit,virtus ſibi conſcia recti
Præſidium regale dedit tibi ſorte regendum,
Ingens vt pietas,noſtris dum præſidet armis, — *Præſidis ſingularis affectus pietatis.*
Afflictos ciues,vrbem,tua iura Philippe,
Solerti ingenio tutans ſeruaret ab hoſte.
Peruigil ipſe diu cognoſti cuncta parari, — *Maurorum mirabiles inſidiæ.*
Hæreticosq́; dolos,fraudes,Maurosq́; moueri,
Artes,inſidias,ſimulatas ordine technas,
Antiquum fœdus,pactum,cædesq́; piorum,
Secretum Mauris tunc alta mente repoſtum — *Mira Dezæ ſolertia.*
Iudicio mentis valuiſti cernere princeps:
Magnanimus pondus belli,motusq́; recentes
Maurorum portans vitaſti in commoda regni,
Incolumen populum ſeruans,vrbemq́; tumultu,

Hoc Austridæ fratri à Philippo aula destinata.

Hospitio fratrem cœpisti ad bella Philippi:
Quem domus ista fori, regali splendida luxu,
Et lautis dapibus pauit, grandemq; cohortem
Larga manus tenuit mensis, opibusq; paratis:

Propositio.

Audi gesta tui iam dantis vela Ioannis,
Perlege victorem, quo non fœlicior alter
In bellum veniens Hispanos duxit ad arma.
Quod si gesta cupis Regum percurrere Deza,
Si vacat annales nostræ cognoscere gentis,
Contuleris si forte duces, si bella per orbem
Prospera, si voluas fœlicis fata Ioannis,
Hector, Romanus Cæsar, tum Græcus Achilles,
Fœlix sic nullus pugnauit: ad Actia bella
Augustum fugiens sordet Cleopatra carinis.

Nota pugna Augusti aduersus Marcũ Antonium & Cleopatram Aegypti Reginam.

Non audita retro fastis victoria mundi,
Exoptata diu nostris iam regibus vna
Christicolis, fatis Austridæ en parta Philippo.
Res gestæ vt pelago, memorandus in orbe Ioannes,
Quas strages dederit victor, quæ corpora ponto
Obruerit, naues captas quot traxerit inde,
Turcas, Bassanes, Parthos, quos miserit Orco
Carolides fratris deducens arma Philippi,
Pontificis sancti puppes, Venetosq; viriles,
Vnus quos Christus coniunxit fœdere sacro,
Vt referant vnum patrem, natumq;, potentem
Spiritus vt Sanctus iam iunctos seruet in vnum,
Accipias vates orat, supplexque Latinus
En petit, vt grandi tu princeps mente reuoluas,

Quæ nunquam ſeclis poterit delere vetuſtas:
Quamuis ſuſtineas Auguſta negotia ſolus.
Aſpiret cœptis vt noſtris rector Olympi, *Inuocatio.*
Et verus mentem dictis incendat Apollo
Iuſtitiæ Sol natus homo de virgine Ieſus,
Catholicæ Muſæ faueant Hiſpana canenti,
Verſibus vt plenum pietatis condere carmen
Nunc valeam lotus Parnaſi in gurgite Sancto,
Romanæ Eccleſæ, dono virtutis aquarum:
Virginis auſpicijs narrabo, & nomine Chriſti.
Viderat exactos Mauros Garnata rebelles, *Narratio.*
Hæreticumq; malum, manifeſtæ crimina gentis,
Extinctumq; genus, penitusq; ex vrbe reuulſum,
Supplicium iuſte Regem ſumpſiſſe Philippum:
Conſilijsq; tuis, fœlici & nomine Deza,
Conſtantiq; fide Chriſto dum feruis, ab vrbe
Iam Chriſti populos gentem vitaſſe nefandam,
Miranturq; duces fatum viciſſe malignos,
Vrbem qui noſtram flammis incendere, & arcem,
Aggreſſi prorſus Chriſtos abſumere cunctos.
Vrbs Garnata Deo grates dum ſoluere templis
Deſtinat: ipſe viros dum iungit carmine lætos,
Dum pompas, ducitq; choros, precibusq; fatigat
Chriſticolas Petrus Guerrero paſtor ad aras, *Garnatenſis*
Moribus, & vita, doctrinis clarus in orbe, *Pontifex*
Relligio cui ſumma viro, ſanctusq; receſſus
Orandi populos arcebat lege periclis.
Dum paſtor luſtrat maculatam gentibus vrbem,

Templa Dei ſaxo viui fundata vetuſto,
Ædes ſanctorum, præſentia numina Chriſti
Inuocat, & ciues hortatur viuere ſancte:
Nuntia fama volans iam vulgi impleuerat aures,
Fœlices curſus claſsis, iam rem bene geſtam,
Ad votum noſtris veniſſe & proſpera fatis,
Nauali inſtructos pugna, tum Marte ſuperbos
Viciſſe, & fractas ponto ſparſiſſe carinas
Auſtria quem peperit clarum virtute Ioannem:
Parthorumq; duces, ſubmerſas æquore puppes,
Diſiectasq; rates, Turcarum millia capta.

Turcarũ curſus

Vt iam Turca phalanx inſtructis nauibus ibat,
Per Graias vrbes captiuam ducere prædam

Ingens quotannis vaſtatio.

Cœperat, & portus verrens per littora latos,
(Sæpè Corinthiaci ſpumas ſalis ære ſecabat)

Vulgò Coranto.

Tercentum longæ roſtris ſtridentibus agmen
Implerant magnum, ſcindentes æquora naues,

Conſtãtinopolis.

Quot prius in portu Bizantum viderat ingens,

A bouis tranſitu pelagus.

Boſphorus anguſto quas miſit feruidus æſtu:
In cœlum pini ſurgebant, marmore ſylua,
Arboribusq; frequens fluctus percurrere viſa eſt.
Hiſpanam verſus claſſem, nam iuſſa Tyranni
Vrgebant Turcas Hiſpanos quærere latè,

Tyranni ſuperbia.

Herculis extremas ſequerentur ad vſque columnas:
(En tibi quò excellat princeps mens Deza ſuperbi)
Et traherent toto fugientes æquore puppes:
Ni facerent iugulo pœnas in morte daturi.
Concuſſiq; metu, ſæui dictisq; Tyranni

Vela dabant Turcæ iam pulsis ordine remis.
Vt mare vel Siculum, lustrarant Cycladas olim,
Sic Peloponnesi percurrunt littora fluctu,
Naupactum tendunt Epiri classe per Isthmum:
Cum subito nostras cernunt adnare carinas,
Regalem remis ingenti mole sequentes,
Vexillumq; Crucis celsas volitare sub auras,

Quondam illis patebant maria

Insulæ in orbe positæ.

Vulgò Morea

Hodie Esclauonia.

Naupactus vulgò Lepanto.

Isthmus maris angustiæ.

Et niueum spargi, fulgere, & ducere cursus,
Saluator mundi tendebat brachia fixus,
Monstrabatq; latus cunctis adapertile ferro:
Fert titulus fœlix inscriptum nomen Iesus,
Hebraicè, vt Græcè, scripsit tunc ille Latinè:
Romanæ Ecclesæ mirantur terna per altum
Vexilla, in cœlumq; vndis albescere, Matris
Virginis, vt Lunæ, pulchram radiare figuram.
Arma, duces, rictus Aquilarum, Signa Philippi,

Crux Christianorum verũ & fœliciſsimum signum graphicè descibitur.

Tria Romanæ Ecclesiæ signa.

Erectosq; viros, his dantem iura Ioannem
Conſpiciunt, fratrem cognoſcunt eſſe Philippi.
Baſſani miſſus Luchalli regulus Alger,
Dixerat Hiſpanas fratrem vectare carinas.
Turcarum proceres, Baſſan, regniq; phalanges,
Phœbus cum primo ſpargebat lumine fluctus,
Et radijs longè terras luſtrabat apertas,
Vt videre virum fulgenti claſſe per vndas,
Illyricos auſumq; duces ductare ſequendo,
Vrbes Argolicas, portus cognoſcere ſæuos,
Quid ſtruat his cœptis miratur Turca Ioannem,
Qui pelagi Dominus Neptunus viſus adeſſe,
Hiſpanisq; Deus, manibus cui fuſcina Sceptrum
Eſſe videbatur, per fluctus rector aquarum
Ire in conſpectum nulla formidine captus,
Stans celſa in puppi claſſem deducere fœlix,
Auſus qui Turcas, Parthosq; laceſſere Marte,
Deſpiciens nomen magni, Dominiq; Selini,
Obſtupuere animis, confuſi & mente ſuperbi,
Qui fragilem noſtram ſperarant fundere claſſem,
Facturasq; fugam, vt quondam fecere carinas.
Sors mutata viris, mouit quæ aduerſa timorem,
Æqua tuo Auſtriadæ, Turcis contraria, princeps,
Concußit Parthos referentes omnia Parcis:
Quos iuuenis fatum reddebat ab agmine triſtes,
Regia progenies Quinti, Patrisq; figura,
Carolus oſtenſus terrens, quæ concutit orbem,
Nomine Maieſtas ſuperantis regna Philippi:

Temporis deſcriptio.

Auſtrides cum Neptuno confertur.

Mauri ſuperſtitioſi nimis.

Timidis imaginatio multa fingit.

Et claſsis coniuncta Deo terrebat in vndis.
Compreſſoq; gradu Lunæ curuantur in arcum — *Comparatio.*
Cornibus aduerſis, referentes fronte Dianam
Lucentem, primo viſam tunc ſurgere menſe,
Aduerſo faciem niueam ſe oſtendere Sole.
Extenſi pelago tendebant cornua latè,
Ordinibus raris pergebat claſsis in altum,
Pluribus vt viſi terrerent puppibus agmen, — *Turcarum mẽs mala & ſtratagema.*
Hiſpanæq; procul trepidarent vndiq; naues,
Paulatimq; ducem Turcæ de more ſequuti.
Regia puppis erat præſtanti milite plena, — *Ductricis nauis egregia deſcriptio.*
Fœta armis, ſenæ puppes quam mole tegebant,
Atq; latus geminum ſeruabant agmine tutum,
Ad pugnam Turcas reddebant tempore promptæ,
Si quando in bello miles ſuccumberet, illinc
Adiutor præſto ſaliebat Turca ſatelles,
Auxiliumq; recens capiebat regia bello:
Qua Baſſan vectus ductabat fortia ſecum — *Omnis Selini poteſtas.*
Pectora, magnanimos Turcas in bella paratos,
Arma, duces, robur populorum, munera, pondus,
Argenti ſaccos, auri tot ferre talenta:
Spes rerum tantas mittebat claſſe Tyrannus, — *Animus Tyrãni infenſus.*
Vt Græcos, Venetos prorſus deleret in vndis,
Quosq; rebellantes ſenſit virtute Philippi,
Et Patris Sancti monitis contemnere Turcas.
Stabat in arma Phalanx expectans iuſſa regentis, — *Obediens militia.*
Cornua iam verti mandat, claſſemq; parari,
Et roſtra in noſtros conuerſus rector agebat,

Quas Ponenti nas Turcæ vocant., & timẽt maxime.

Hiſpanas naues tendit ſubmergere Primas,
Inſtruxit puppes, quæ terga & milite forti
Seruarent tuta, & promptos dedit ire maniplos

Baſſan dux Turcarum mire depingitur.

In frontem Baſſan, quem vexit regia puppis,
Conuerſus ſtabat medius, pugnamq; regebat.
(Hoc habitu Parthus, viſusq; hac, Deza, figura)
Cui pharetræ ex humero, pendebatq; aureus arcus,
Iſq; caput niuea cingens, & tempora vitta:
Pileus inde ruber ſurgebat vertice cano,
Regia cui veſtis talos defluxit ad imos,
Enſem fulmineum dextra verſabat in auras,
Exemplum præſtans Turcis, Parthisq; virile,
Bellator ſummus veniens, quem Turca ſuperbus
Præfecit claſſi geſtorum nomine clarum.
Nam princeps mirus deducere in arma triremes,
Qui miſſus fœlix ductarat ſæpè triumphos,
Et bellum ductor multos iam geſſerat annos,
Iſq; Alli Baſſan ferebatur nomine Turcis,
Præpoſito cunctis Piratis iure Selinus
Cognatam nuptum dederat, geminiq; nepotes
Ardentes iuuenes comitati ad bella parentem,
Qui patris vultus referebant ore minaci,
Monſtrabant facies, ardentia lumina gentis.

Baſſanis filij duo.

Spem claſſis Baſſan, geminos in bella leones,
Inſtituitq; feros aduerſus regna Philippi.
Aſſuetos fluctus teneris contemnere ab annis,
Prælia dura pati, poſſent vt vulnera ferre.
NESCIA mens hominum fati deluſit amantem,

Diſiunxitq; duos natos; & Parca parentem:
Fœlix morte pater, captiuos cernere quando,
Nec valuit tantum viuus tunc ferre dolorem:
Quanuis ſæua diu paſſus, cum claſsica ductat,
Quis fratres patri rapiendos diceret vndis?
At fatis cedens viuet dum fama Philippi,
Nec ſpem Turcarum tolli, duciq; triumpho,
Nec vidit claſſem, nomenq; periſſe Tyranni,
Indulſit fortuna duci patriq; pepercit.
Ductores ſeni tutelam claſsis agebant,
Fidos rectores dederat per regna Tyrannus,
Horum conſilijs ductabat claſsica Baſſan,
Qui puppes noſtras anguſtis faucibus Iſthmi
Opprimere optabat, cautusq; extinguere cunctas,
Dum cohibent proras duro retinacula ferro.
Interea ſortes vrna bis ducere tentat,
Venerat in dubium ſors ipſa, & calculus idem.
Volueret ipſe ducum Baſſan monumenta priorum
Orabant proceres Turcarum, & multa ſuperbi
Exempla ingentes repetebant facta per vndas,
Et claſſis noſtræ ductorem temnere viſi.
Rurſus fata timent Parthi, rerumq; recurſus,
Fortunæq; vices, ſors iam mutabilis angit:
Quòd iuuenis tantam tendat contingere laudem,
Contigerit ſimile exemplum ductoribus olim,
Si forte in terris orant, pelago ve fuiſſet,
Qui iuuenis tantam tendat contingere laudem,*
O demens, dixit, geſtorum ignara iuuentus,

Sex reguli claſsis rectores.

Alli Baſſanis cõſilium. Turcæ et mauri ſortilegi.

*Ab rege nõ temere iuuenem fratrẽ miſſum putabant Turcæ. *Lege ſic gentẽ ſuperaſſet in agmine Turcã?*

Iusserat in Turcas, iam fuſo ſole per altum,
Regalis puppis cernens cuſtodia longè,
Ecce duo aduerſo vidiſſe in marmore vela
Nuntiat Auſtriadæ,claſſem ſic ordine totam.
Parthos Auſtriades bello ductare triremes,
Ordine quasq; ſuum Baſſanem ritè ſequutas,
Turcarumq; procul celſas fulgere carinas
Vt vidit,puppes æquatis pergere velis,
Hiſpanosq; ſuos gaudentes cernere Turcas,
Iam cupidos pugnæ,meditantes prælia telis,
Concipit audaces animos,iam vincere geſtit:
Incenditq; virum patris nunc æmula virtus,
Regia fama ducis geſtis vulganda per orbem,
Concuſsit iuueni generoſum pectus in armis:
Gloria nunc fratris,regni fortuna,poteſtas,
Vnius in ſortem commiſſa Hiſpania tangit:
In ſe conuerſos oculos,atq; ora videbat,
(En curas hominum,regumq; en dura poteſtas,
Quêis regni cupidis nunquã dat cura quietem)
Italiæ facies,Romæ trepidantis imago,
Attentus Gallus,viſa eſt Germania mota,
Græcia capta ſuos extendere vertice canos,
Oceanusq; procul,peregrini littora mundi,
Hæretici,Mauriq;,arrectis auribus Arctos,
Expectant reges,cui iam victoria cedat:
Terribilis claſsis,Parthorum fama per orbem,
Euentus belli varius,res vnica,miles
Degener Hiſpanus Turcis iam viſus ab armis,

Auſtriadæ Regius ſpiritus.

Mũdus pendẽs ab euentu.

Gentium animus varius.

Et toties victus. Torquent Bassanq;, Pialli,&:
Alli Bassan Pialliq; duo piratæ insignes.
Hic victor nuper Getulis Syrtibus, ille
Assuetus pelago captas deducere classes,
Hispanæ gentis Parthis suspensa trophæa
Auſtriadæ paterna pietas.
Voluebant mentem iuuenili in pectore grandem.
Sed Christi auspicijs,& matris virginis audax
Diuinis auibus vincendum tendit in hostem,
Ostendens vultum placidum, faciemq; virilem,
(Qua tibi sæpe volens arrisit Regia proles,
Si quid Deza pijs monitis euenerat aptè,
Consilijsq; tuis non vsus sæpe dolebat.)
Et frons læta suis iam spem faciebat amicis.
Generosus animus.
Quanuis consilijs nondum maturus ab annis,
Excelsam generis mentem natura mouebat,
Prudentesq; viros superabat regia virtus:
Nam multi patres summis de rebus agebant,
Consilio & quantum posset noua fama regentis,
Variæ sentẽtiæ. Multi Auſtriadã incusabant.
Quo prædulce decus iuuenem compellat,& ardor
Vincendi Turcas, reddendaq; gloria soli. Hæc
Alij quid senserint.
Nouerat ingenium prudens,& grandior ætas,
Experta & quo fata trahant, retrahantq; sequendũ.
Tempus rerum omniũ primum
Hi rerum summæ cauti per cuncta timebant
In tempus præsens pugnam differre volentes,
Cum maior posset nullo discrimine classis
Vincere captiuam ferro,& superare minorem.
Alij.
Ambabus virtus summa est nam classibus, illi
Virtus in vtraq; classe summa, iracapitalis
Vltima mors referunt congressas diuidet ambas:
Præstat nunc tempus nostris exquirere rebus,

Cum faueat claſsi ventura occaſio tantæ,
Omniaq; ad votum facili ratione recurrant.
Hi nihil inuita faciamus ſorte per vndas, *Alij.*
Cuius pœniteat feciſſe (aduerſa petebant,)
DICERE nam ſtultum eſt terris, vndis ve putaram. *Scipionis ſentẽtia, ne cõmittas vt poſtea dicendũ ſitnõ putarã*
At ſi fortunam volumus tentare fremebant,
Victores, victiq; duces rumpemur, & arma,
Ibunt in dubium claſſes, ductorq; Ioannes,
In quo, poſt Chriſtum, ſpem noſtra Hiſpania ſiſtit: *Induce ſeruando claſsis ſpes omnis.*
Æquabit luctus Mars ipſe, & funus vtriſq;,
Europa, atque Aſia hic vires iam perdet in æuum:
Nam quæ gens ibit tanto certamine læta?
Si victis Turcis Hiſpani forte dolemus? *Neutra acies læta apud Liuium dicitur abiiſſe.*
Talia grandæui memorantes dicta viritim
Spes tantas horæ momento tradere nollent.
Quo magis Auſtriadæ mentem diſcrimina tentant,
Hoc minus ille ſilex, cauteſve vt dura mouetur,
Grandibus & conſtans incendit pectora dictis. *Auſtriadæ in periculis adeundis conſtantia.*
ALEA iacta eſt hæc, vincendum, eſtote parati,
Auſtriades cunctis reſpondens addit, in hoſtem
Sumite tela manu fortes, impellite remos,
Quis Chriſti miles dubitat nunc tendere in hoſtes? *Auſtriadæ animus catholicus*
Qui videat Turcas, inimicæ & nomina ſectæ?
Rumpite iamq; moras, omnes iam tollite cauſas.
(In cenſuſq; tuus referebat, Deza, Ioannes,
Quid valeat belli rapienda occaſio rebus.) *In occaſiõe multum eſt poſitũ.*
En voluenda dies votum nunc attulit vltro,
Quod noſtri nunquã valuerunt cernere reges,

Obiectionibus omnibus respõdet.

Hispanæ an pelago poterant sperare cohortes?
Quod ne aliud tempus? quæ sors? an gratior vlla
Esse potest Christo ductore, & auspice Christo?
Quem ferimus ligno pendentem hic agmine vero?
Quis coluber feriet viroso dente cohortem?

In cruce victoriam sperabat Austriades.

Cernentesq; crucem poterunt sperare salutem

Allusio ad serpentem erectũ in deserto.

Victores nautæ, saluasq; videre carinas:
Turcarum pestis fugiet, pelagoq; retrorsum
Auersus Bassan, serpens iam fusus abibit:

Cum serpente Bassanem confert.

Diripiet pugnax aurum, vestemq; iuuentus,
Arma, rates Turcas, tormenta & ferrea, signa,

Spem facit.

E pelago veniet classis iam victa Philippo.
Audere est opus in Turcas, fert cætera Christus:

Austriadæ in Christo fiducia

Ille dabit cursum, cui parent æquora, venti,
Ille reget classem, Turcas submerget, & arma,
Ille & per fluctus Bassanem fundet iniquum,
Ægypti vt quondam Pharaones mersit in vndas.
Omnipotensq; suo coniunctis nomine vincet.
Dicentis vocem tollunt ad sydera patres,

Regum pietas cõmẽdatio summa apud omnes est.

Regia dicta notant, pietatis plena verentur,
Concipiunt vires longæuo in pectore grandes,
Exortis lachrymis dominum laudare frequentes
Non cessant, classi qui tantum reddere summæ
Ductorem voluit natum fœlicibus annis.
Assensere duces, Andres, Marcusq; Colona,
Marchio Bazanus commotus honore Philippi
Consensit pelago Turcis concurrere pulchrum.

Christiana pietas.

Ex animo cuncti iam fassi crimina rite

Orant ſeruari manibus, genibusq; Ioannem.
Sis memor ipſe Deus noſtri, iuuenemq; gubernes,
Redditur alta viris, Viuat, vox omnibus vna.
Inſequitur clamor nautis, clangorq; tubarum,
Hoſtem iam quærunt animis, & corpore toto.
Audiuere rates ductoris claßica longe,
Remigium cunctis aptatur nauibus ingens,
Nudatoſq; humeros oſtentat rara iuuentus, *Remigij virtus*
Hæc claßis virtus, hæc vis, hæc, Deza, poteſtas,
Qua naues currunt, fugiunt, pedibuſq; ſequuntur:
Et remis vincit, remis dux regnat in vndis,
Nautarumq; animis ſpes ponto hæc altera fertur.
In tranſtriſq; pares intendunt brachia remis,
Auribus arrectis ſignum expectare videres,
Corda pauor pulſat, menteſq; incendit in hoſtem, *Remigantum animus.*
Ira, furorq; nouus conſurgit perdere Turcas.
Ductores animoſa cohors in puppibus altis
Fulgentes armis trepidos incendere nautas
Incipiunt dictis: vexillum vt quiſq; ſequatur, *Duces exẽplo Auſtriadæ exhortantes.*
Pugnet victurus, nam Chriſti nomine vincet:
Terq;, quaterq; viri referentes verba Ioannis,
Ductoris ſimiles cuncti de more regebant.
Sed remex Maurus captus, vinctuſq; catenis, *Captiuis exoptata libertas.*
Inter ſpem timidus Turcas dum cernit amicos,
Iratis ducibus mortem ſibi quiſq; timere.
Quos cautus ductor verbis terrere ſuperbis
Incipit, & gladio fulgenti magna minatur: *Cõminatio ducum ſolita.*
Proſpice Maure, tuæ remex en conſule vitæ,
Remigij numerũ ni turbas ante malign⁹, B 5

Atque fidem noſtris ſeruas ductoribus vnam,
Victore Auſtriada tu liber ſorte futurus:
Quòd ſi mendoſus remum nunc pellere tentas,
Vt Turcis operam des iam victoribus, ipſe
Tardanti ſtricto hoc iugulum mucrone reſoluam,
Proditor & ſalſas ibis iam truncus in vndas.
Inuitus quanuis remum pellebat acerbè,
Et limis oculis Turcas ſpectabat ouantes,
Deſideratæ patriæ affectus.
Nota nimis miſeris lunam referentia ſigna,
Parthorum ſeriem regum monſtrantia Turcis,
Impellens dulcis patriæ reminiſcitur agros,
Cui mors, aut ſummo libertas danda periclô.
Auſtriades cernens in Turcas arma parari,
Præcinctoſq; duces, naues, & robora belli,
Emicat è puppi per proram regia proles,
Inſpicit armatam telis fulgere cohortem.
Incedens nauis rectores conſulit omnes,
Auſtriadæ ĩ armis pulchritudo.
Et galea tectusq; caput, criſtisq; decorus
Exultat ductor præcinctus flore iuuentæ,
Armatus pectus lorica, & fortibus hamis:
Arripit inde manu telum, quod vibret in hoſtem.
Tunc cymba vectus ſummas perlabitur vndas,
Viſurus puppes agiles, ſtructoſq; magiſtros.
Regum nunc animo ſurgant tibi, Deza, labores,
Auſtriadæ cũ Iulio Cæſare collatio.
Auſtriades viſus ſic lintre occurrere Cæſar
Iulius, hunc remex comitatus gurgite quondam
Helleſpontiaco captus vbi Caſſius vni.
Leniſiuſq; comes ibat vir fidus Achates,

Aduectus bello generoſa à ſtirpe parentum,
Non opibus parcens cognati Martis amore,
Corduba nam genuit bellantum prodiga mater,
Quæ Mariſcallos victores attulit orbi,
Et ſolita eſt quondam Gonſaluos edere magnos,
Fœliceſq; duces bello, non ære Sueſſas,
Pauperie & claros referentes Marte Camillos.
Conſilijs ibatq; Soto, rebuſq; gerendis,
Quem fratri dederat meditans Auguſta Philippus.
Hoc comite Auſtriades viſebat claſſica lætus:
Nunc has, nunc illas per luſtrans æquore naues
Orabat memores pugnarent nomine Chriſti,
Ne magni faciant Turcas, ſed Marte reſiſtant:
Nam ſi Hiſpana cohors quæſiſſet prælia prima,
Si noſter miles, ſi dux iuiſſet in hoſtem,
Auſoniæ hinc nunq; vaſtaret littora Baſſan,
Nec Græci, aut Veneti Parthos, Turcaſve timerent:
Hiſpanus ſemper remeâſſet victor ad arces,
Victrices naues vidiſſet, & arma Philippus,
Hiſpana in Turcas fœlicia ſigna rediſſent,
Et noſtros nunq; trepidantes Turca videret.
Audere eſt opus in Turcas, fert cætera Chriſtus:
(Diximus & repetens iterum per cuncta monebo:)
SPIRITVS arma dabit ſanctus, mortalia vincet,
Principium pugnæ cum Chriſto in prælia curro,
Per Chriſtum noſtris veniet victoria læta.
Quare agite, & primi Martem committite mecum,

Loiſius à Corduba Auſtriadæ Achates alter indiuiduus bello.

Auſtriadæ verũ cõſilium ſententiaq;.

Vincimus, En Christus pro nobis astat in armis.
Catholicus Christi repetebat nomen amicis
Austriades, nostros victores sæpe vocabat,
Prudẽtia ducis *Magnanimus Turcas perituros nomine tanto*
Dictabat prudens ductor, ventura canendo.
Ad nauem versus fidos affatur amicos,
Commendatarium maiorem amplectitur, orat,
Huc, huc bellator, iam nostra huc respice fata,
Fœlix Marte sequi, gentemq; incendere ductu,
Dum Mauros Garnatæregno iuste exegit subactos. *Gloria nostra tibi commissa, & vita Philippo,*
Tu belli mecum sortitus magna pericla,
Nunc maiora feres, quæ Mars non nouit & ipse:
Certatur pelago, concurrit viribus orbis,
Hinc Christus pugnat, illinc Mahumeta superbus,
Ille pius nostra dux fundet classe Tyrannum,
Regali, ductor me semper respice, puppi
Si quid defuerit, præsto sis, prospice classi,
Vincamus fortes, En Christus vota secundat.
Loisius dñs à Requesenes respondet. *Ad quem magnanimus Requesenes reddidit heros,*
(Augustis iuueni dictis exagerat iras)
Tu Caroli vinces hodie virtute parentis,
Vincere iam poteris Turcas, quia posse videris:
Sors concessa tibi hos nunc de bellare superbos,
Vt pelago regnans consurgat ad astra Philippus,
Spiritus iam victoriam concipiens. *Bassani iugulum victor mucrone resolues,*
Iam rerum Dominus fœlici hac sorte futurus,
Disiectos Parthos, captiuos Marte videbis.
Annuit omnipotens, qui nutu fata gubernat.

Spem iuuenis magnam vincendi concipit hoſtem,
Et ſæpè in Turcas conuerſus plurima mandat,
Qui mira proras, aptauit & arte carinas,
Scindere præcepit roſtratas ordine naues,
Congreſſus facili miles concurrere Turcis
Vt poſſet plano, & Parthos inuadere ſaltu,
Ne in fluctus iret, pugnæ ſi intenta iuuentus,
Nec caderet ſubito miles, dum pugnat in vndas,
Amplexusq; iterum lachrymis inſtillat amicis,
Commendatq; viro claſſem, nomenq; Philippi.
Tunc ſeſe ad reliquos conuerſus concitat omnes,
Tuſcos, Germanos, Venetos, Italosq;, Liburnos,
Hiſpanosq; ſuos dictis incendit honeſtis.
Eia eſtote viri memores ad cuncta Philippi,
Qui manibus veſtris fratrem commiſit, & armis,
Vos pater vt quondam victores vidit in orbe,
Per vos res Italas vicit, duxitq; triumphos,
Hæreticos vobis ſuperauit fretus ad Albim.
Filius Hiſpanos vos ducto in bella leones,
Imperium pelagi vobis en traditur vnum,
Vobis ſpes grandes, vobis ſua regna Philippus,
Fortunamq; meam, claſſem, tot millia gentis,
Vobis (lecta phalanx) commiſit, ſpargite tela,
Diſcinctos Mauros, imbelles temnite Parthos,
Pro Chriſtiq; fide pugnantes promite vires
Dignas Hiſpanis, rigidasq;, ad prælia natas,
Quæ magno quondam Solimanum Marte fugarũt,
Tunc quas Danubius nouit, fortisq; Vienna,

Induſtria.
De more hominibus præ gaudio lachrymæ ſolitæ.
Oratio Auſtriadæ admilites, in qua omnes fere Caroli Quinti patris victoriæ recenſentur.
Caroli Quinti memorabilis victoria.
A correlationis argumentum.
Hiſpani gloriæ, & laudis auidi.
Fiducia ingens.
Maurorum ac Turcarum contemptus.
Belli cauſa iuſtiſſima.
Hiſpanis ad pugnã innata virtus.
Solimanus Carolo Quinto terga dedit.

Quæ aduersus Turcas propugnat nomine Christi,
Hac vrbe est solitus pelli, vinciq; Tyrannus,
Tales vos opto, sensit quos Turca superbus,
Et quibus ipse pater Tunetem cepit ab hoste,
Et Barbarrossam Turcam deterruit armis,
Hos ego victurus vobis nunc expeto neruos,
Quos frater victor Quintini admænia duxit.
Aduersus Turcas, & Christi nominis hostes
Nunc animi crescant, iræ, nunc pectora, vires,
Solertesq; duces, generosi in bella furores,
Hispanæ partes antiquæ in bella resurgant,
Victoresq; duces Turcæ experiantur in vndis,
Hispanum robur pugnasse intelligat orbis,
An non spes nostræ vertuntur? gloria gentis
Hic agitur? nomen vestrum per sæcula magnum?
Crescat in arma diu gestorum fama per orbem,
Romani, & Veneti rerum potiantur amici.
In geminans Christum referebat verba salutis,
Pontificis sancti fatum, quod dixerat ingens:
SPIRITVS en sanctus promisit prospera classi
Ventura, & victrix rerum dominabitur vndis,
Pugna, nam vinces, victorem numina poscunt,
Auxiliumq; Deus referet tibi cœlitus ipse.
Dixerat, atque oculis classem circunspicit amplam,
Regius Austriades miratus robur, & arma,
Flet memor, & sancti Patris, iunctiq; Philippi,
Principibus curæ queîs Christi gloria solis,
Alter Christiolas regnans defendat vt armis

Argumentum a facili.

Tuneti expugnatio nobilis, vulgo Tunez.

Inuictissimi Philippi ingens victoria.

Fortitudinis partes.

A spe victoriæ naualis.

A fama vulganda.

A decoro iure.

Non alijrerum potituri.

Pij Quinti mẽs victoriæ quasi præscia.

Austridæ affectus pius.

Armis Philippus rẽ Christianã defendit sũmus põtifexprecibus.

Philippū ſanctūq; patrēpræſentes habebat Auſtriades.

Eccleſæq; caput precibus nos ſeruet vt alter,
Præſentes vultus, amborumq; ora veretur,
Qui claſſem iuueni diuino iure ligatam
Ducendam dederant, Venetis, Italisq; timebat,
Hiſpanisq; ſuis, Romanis puppibus vnus
Veliuolum pontum cernens implere carinas,
Innantes populos fluctu decurrere viſas,
Longa vehi vt campis, ferriq; mapalia puppes,
Non ſimiles vndis, Romana potentia vidit,
Æratas proras verrentes æquora remis,
Extenſas pelago longè, latèq; moueri,
Tot celſas naues turritis puppibus ire,
Tanta mole ducum ſpargentia ſigna colores.

Totius claſsis Catholicæ apparatus.

Feruebat pelagus ſcaphulis, cymbiſq;, Liburnis,
Seruitioq; leues ſerpebant vndiq; lintres,
Remorum ſonitu renouantes commoda bello,
Augebantq; globos colubris, & lintea velis,
Huc, illuc celeres, videas, occurrere claſsi
Illis arma dabant, Bacchum his, Vulcania, ſulphur,
Atq; pilas plumbo liquefacto ferre rotundas,
Puppibus inde cibos, collecta viatica reddunt,
Accipiunt Venetos, exponunt littore quoſdam,
Nunc veſtem reuehūt, nunc vectam claſſe miniſtrāt,

Deſcriptio elegans.

Poëtæ ingeniū.

Viſi per calles populi decurrere ciues,
Vrbem nam claſsis referebat turribus altam,
Quæ Venetos nutrit medio circundata ponto,
Dux Venetûmq; ſua cum puppi vectus ad arces,
Conſulibus populi comitatus regia mandat,

Elegans & ingenioſa ſimilitudo.

Venetiæ deſcriptio.

Accipit atq; ſinu reſonans tunc Adria patrem
Sic patriæ, Veneti iuncti, ſparſiq; per vndas
Nauigijs paruis dextra, læuaq; ſequuntur,
Templaq; per fluctus in cœlum celſa minantur,
Aſt vrbs ipſa frequens pelago conſurgit aperto,
Ad quam viſurus vector decurrit ab alto,
Et varias merces cymba comportat onuſta,
Impoſitas fluctu turres, nantesq; Liburnas,
Dum mediam remis perſtringit nauta, ſubinde
Miraturq; domos cernentes fluctibus agros:
Haud aliter lintres naues luſtrare videres,
Currentes pelago ad naues deferre magiſtros,
Puppibus & præſto quacunq; eſt copia ſubſunt.
Nauigia hæc iuſſit tutari puppibus altis
Auſtriades, lintrem ne paruam perderet vllam:
A tergo claſſi coniunctas clauſerat omnes,
Tum celſæ naues pergebant milite plenæ,
Armáq; vectabant, haſtas, venabula, pila
Subſidio belli, claſſi, gentiq; futuræ,
Annonam longo reddentes ordine promptam,
Vt ferrent ægros, portentq; obſonia cunctis,
Tempore ſi quando penuria cogat edendi.
Ibat longæuus Venetum dux vectus in hoſtem,
Conſultus iuris, bellator feruidus armis,
Militiæ expertus, vir quin ad vtrumq; paratus,
Seu regere imperio populos, ſeu ducere caſtra,
Nauali inſtructas bello & ductare carinas,
Non ille exhorrens Turcas, non arma, procellas,

Venetiæ mercaturæ in orbe emporium.

Aptat ſimilitudinem.

Auſtriadæ diligentia.

Venierus Venetũ dux longæuus iuris conſultiſſimus.

Ventorum flatus nôrat maturus, & alto,
Murmura ſyluarum nautis quid prodere pergant,
Ortus, occaſus, tacito ſurgentia cœlo
Sydera cuncta, polos geminos, qui inuertice mundi.
Qui pietate grauis, meritiſq; incenderat omnes,
Aduerſus Parthos viridis pugnare ſenectus:
Oderat infenſus Mauros, Turcaſq; Tyrannos.
In frontem ſenas ob longas iuſſerat ire,
Quæ Venetos fortes inſtructæ in bella vehebant,
Claudit vtrinq; latus Venetus, Romanus amicum.
Marchio Bazanus ſeruabat terga Ioanni,
In fronte Auſtriadæ fulgens victoria læta
Addebat cunctis miras in prælia vires:
Qui imperij ſpeciem præ ſe, vultuq; ferebat,
Atq; ducis magni reddebat ſigna Ioannes,
Qui medius pugnam fœlici Marte regebat,
Et ſæpe in claſſem vertebat lumina ductor
Reſpiciens ponto tot celſas ire figuras,
Stemmata ductorum depicta, & nomina gentis.
Commorat mentem tendentes brachia remis
Nudatis tergis vndas ſuperare gigantes,
In numerum largo pellentes ordine puppes.
Lætitia motus ſubriſit ductor honeſtè,
Dum tacitum iuueni tentabant gaudia pectus.
Inter ſpem, curaſq; graues memor ille ſalutis,
Qua pater ingentes pugnando vicerat hoſtes,
Carolus ille potens pietatis cultor in armis
Ducat vos Chriſtus dixit, ſeruetq; per altum,

Sex triremes potiſſimæ quas galeacas vulgo appellant.

Romani Germani Hiſpani, Veneti, Itali, Auſtriadã ſeq̃bantur in claſſe, principes & viri Illuſtres quam plurimi.

Remiges validi Chriſtus ſalus noſtra.

Caroli patris exẽplum ſequitur Auſtriades

Iam Christo refert victoriam.

Pugnet pro vobis, qui solus vincere sciuit.
Tunc genibus flexis sic Christi numen adorat.

Austriadæ oratio ad Christũ.

Da pater infandas Turcarum perdere naues,
Vincamus Turcas virtute, atq; omine vero,
Nomine nanq; tuo pugnat Hispania sancto:
Cui genua & flectunt Orcus, Barathrũq; profundũ,
Terrarumq; globus, parent cui sydera cœli.

In nomine Iesu omne genu flectitur.

Hoc vincat miles, quem crux tua vera per altum
Deduxit fretum fuso tibi sanguine, Parthos
Fundat nostra manus, Turcas Hispania victrix
Arma, viros, rapiatq; duces, referatq; triumphum.
Concipit hic subito mira virtute vigorem,
Regia vis animo iuuenili surgit in hostem.
Vt si sensisset præsentia numina cœli,
Impulsam classem iussit concurrere Turcis.
Consulto Hispanis Venetos adiungit in hostem,

Austriadæ solertia.

Virtus amborum geminata vt fortior iret.
Aduersus Parthos fertur cita gurgite nauis.
Remigium dictis incendit tendere neruos,
Libertas cunctis mandatur voce regentis,
Iam fratres, comitesq; vocat, iam munera donat,
Insurgunt, rursusq; sedent, fera brachia tendunt,
Sudantes riuis non cessant pergere contra,
Annixi remis incumbunt, ictibus vndas
Tum quatiunt vastis, gemuit sub pondere puppis,
Et tabulata virûm crepuerunt mota labore.
Ductrici ante alias certat concurrere princeps,
Hanc petere, & pugnans decreuit vincere (si fas)

Consilio ductus patrum, procerumq; Ioannes,
Nam si Marte Deus concedat rumpere nostro,
Bassanemq; suum videat gens barbara fractum, *Consiliũ mirũ.*
Atq; caput victum, Parthum sine nomine truncum,
Succumbet classis nobis, viresq; remittet,
Dispersas nostræ rapient, fundentq; carinas,
Victores Venetos Hispanos Marte Philippi
Catholicam classem victricem Roma videbit,
Et victos Turcas orbis mirabitur omnis.
Fœlici currit iam fato regia puppis,
In Turcasq; leuem fert pontus, & impetus illam
Impulit in fluctus remis, pelagoq; volantem.
Tunc prohibet princeps velocem currere puppim,
Expectans comitum naues, tardasq; triremes.
Consultò ductor spatioso pergere cursu,
Et paribus remis sulcos scindebat aquarum,
Ostentansq; crucis fulgentia signa per vndas,
Pontificis munus, quod nuper miserat almum,
Illo fretus aquas spumosas ære secabat,
Illius impulsu Turcarum tempserat arma,
Illud, dum currit, voluebat mente subinde.
It pariter Marcus Romana à stirpe Colona, *De Colonis opinio duplex.*
An gens illa virûm memorentur voce coloni,
Quæ Romæ positis dicta est degente columnis, *Agrippina Colonia vide Tacitum.*
Ex Agrippina an lata hæc cognomina Romam,
Vulnere crudelis nati quæ occisa Neronis, *Neronis Impietas.*
Hinc nomen Marco an permansit in vrbe Colona?
(Suspice ductorem pietatis lumine princeps)
Qui sancti patris coniunctus munere venit,

Consilio vt classem, Romana & duceret arma:
Vir magnus bello, tollit quem gloria Romæ.

Bassanis cura.

Dum Bassan nostram venientem tendere classem
In se conuersam cernit, totamq; moueri,
In trepidam Turcã petere, & iam temnere Parthos,
Austriadæ inceptum laudabat Turca virile,
Quòd prudens fauces, angustaq; littora liquit,
Catholicam temnens classem pirata superbus
Ad rem collatum bellum non crediditiri.
Multa mouens auidum reputârat sæpe Ioannem
Excelsæ famæ, dixit, cupidumq; per vndas

Bassan austria dã iuuentute la sciuientẽ pelago considerat.

Audacis cursus, animumq; ad regia natum,
Flagrantem bello, Martisq; cupidine captum,
Ignarumq; maris iuuenem dum iudicat, inquit,
Credebam impubem visenda per æquora vectum,
Ad pompamq; ducem meditari imprælia vires,
Ductorem iuuenem cristatam ducere gentem,

Fortes fortibus nascuntur.

Scilicet audacem regali à stirpe, decorum est,
Instructosq; duces, orbes, & ducere classes
Gaudentes, telis vanas dum verberat auras,
Ostentatq; suas sectando per æquora naues,

Extenuatio.

Dum fugiunt cymbæ, & quærũt se abscõdere paruæ,
Tunc victor iuuenis nunc has, nunc arripit illas,

Austriadæ cũ Aquila compa ratio.

Principium pugnæ, quærens maiora per altum,
Armiger ipse Iouis volucres vt captat ineptas,
Et reliquas cœlo princeps disturbat aperto,

Cũ leonibus col latio.

Consurgitq; nouus ductor, gaudetq; iuuenta:
Vtq; iubas spargunt lasciui in terga leones

Erecti ad prædam cum primum prælia tentant:
Sic iuueni primo quærenda eſt gloria bello, *A ſimili.*
Quod nos in pelago tyrones fecimus, eſto,
At poſt bella, duces, exhauſta, & parta trophæa,
Sectari Parthos, Turcasq; inuadere ſæuos,
Naualis pugnæ expertos, animoſq; viriles,
Hunc iuuenem bello, teliſq; inſtare per vndas,
Auſum tyronem veterano occurrere Turcæ,
Non vanum credo. Non iam ſine numine diuo
Eſſe putat Baſſan, fortunæ incommoda ſenſit.
Pœnituit cepti magni, claſſiq; timere
Cœpit, & ad proceres conuerſus reſpicit agmen, *Baſſanis timor à prudentia profectus.*
Mœrenteſq; videns rectores, triſtia fata,
Præſaguſq; mali concepit mente furorem,
Grandibus & reuocat mœrentia pectora dictis.
Quis metus audaces animos ad prælia tentat?
An dubitamus adhuc Hiſpanos vincere Parthi?
Victores ſemper Turcæ, pelagoq; potentes?
An fuga commouit ductorum fortia corda?
Audite ergo, animis Turcarum hæc figite dicta,
Quæ diſcedenti mandauit ritè Selinus
Seruanda ad votum, vincendum protinus vndis:
Ni mortem vultis patiamur more ferarum.
(Tunc fera coniunctis oſtendit verba Tyranni
Grandia, quæ gemmis venerans depinxit, & auro,
Quæ nunquàm Parthis auſus monſtrare per altum,
Donec & ad puppes Hiſpanas Turca ſequendo
Veniſſet pelago rapturus viribus ipſas)

Tyranni mandatum superbũ.

HISP Anam classem fugientem naue sequutus
Adme captiuam Bizantum Turca reportes,
Fluctibus inuentam curabis mergere Bassan,
Si non adnutus sese demiserit omnis.
Hæc sunt quæ nobis facienda hîc traddidit ille,
Quis nunc audebit mandatum temnere tantum?
Respondent cuncti summissa mente superbo,
Adsumus, ecce tuis manibus victoria parta est.
Prospice iam classem conuersam tendere retro,
Ni longè fallunt reuoluti marmore fluctus,
Dona ferunt Veneti Domino(vt demore) Selino,

Turcæ fallũtur existimãtes Hispanos fugere.

(Deceptus Maurus classis tunc ordine nostræ
Commôrat Turcas magno clamore sequendum)
En fugiunt timidi victricia signa videntes,
En classi cedunt nostræ, trepidiq; recurrunt:

Nondum triremes omnes videbantur montiũ causa.

Ecce & terga tibi Hispani iam vertere ceptant,
Sexaginta puppes iam mihi dentur in ipsos

Luchali Mauri confidentia.

Bassan, Luchalli, conclamat regulus Alger,
Captiuam classem conuertam protinus omnem.

Captiui affirmant Piratam alium dixisse.

Nam sex præmissæ naues præcurrere visæ,
Et classis moles Austridæ cepta moueri.

¶ *Finis Libri primi.*

AVSTRIADIS

Liber secundus.

Am Deus omnipotẽs miseratus ab arce ministros,
Adriacosq; sinus, Cephalenes littora versus
Despexit, pontum, terras, classemq; suorum,
Sollicitos nautas, instructas Marte carinas
Viribus humanis, quas mens valet arte parare,
Austriadæ curas, ductorum corda videbat,
Omnia nota sibi: cernens qua mente profecti,
Optarentq; duces vt Christi extendere nomen,
Quos pater ipse suo coniunctos fœdere nôrat:
Promißiq; memor, quod natus dixerat olim
Veridicus, Christusq; volens coniungere in vnum
Discipulos, seruos, quos crux pietate ligârat:
Si duo, tres ue, meo coniuncti in nomine subsunt,
Illic sum medius, vobis ad cuncta benignus:
Hinc Deus in nostros defixit lumina clemens,
Inspicienſq; oculis, queis munera viderat Abel,
Austriadæ classem Christi iam nomine iunctam,
Ad mundi metas numen mansurus vbiq;
Nobiscum Dominus viuet, Christusq; futurus
Altari in summo pro cunctis hostia viua,
Qui Deus in cœlis colitur diuina potestas

Summa Dei misericordia erga Catholicos.

Vulgo Chaphalonia.

Humani sine Deo nil valent humeri.

Argumentum à minori ad maius.

Vobiscum sum vsq; ad consummationem seculi.

Christus dñs.

Puppibus Eccleſiæ Romanæ in prælia ſummus
Virtutem miſit victricem à vertice cœli,
Auxilio vt noſtri Turcas iam vincere poſſent.
Hiſpani hinc animos, ſumuntq; ferocia corda,
Imprimiſq; Deo Veneti iam fauſta ferenti:
Fœlix ille dedit curſum, ventoſq; ſecundos,
Qui felicitatem præbet. *Direxitq; rates, vertit virtute procellas,*
In Turcas uĕtos cõuertit quibus vela malis adhæſerunt. *Pelleret vt claſſem minimo luctamine remex:*
Sternitur æquor aquis Chriſto, criſpantur & vndæ:
Sic facies pelagi viſa eſt gratiſſima noſtris.
Dum cernunt claſſem propius iam tendere nautæ
Monſtrantes digito Turcas, & ſigna Tyranni:
Vna ſalus viſa eſt manibus ſperare ſalutem
Dixerat Auſtriades, ductores ore frementes
Vincere decernunt, aut fatis cedere fortes,
Pro Chriſtiq; fide morientes viſere cœlum.
Noſce te ipſum *Hic ſe mortales noſcunt, cunctiq; frequentes*
Ad Chriſtum dominum mentes attollere viſi:
Quiſq; ſacerdotem cepit, tum crimina faſsi,
Quæ quis bellando fratri commiſſa malignus
Fecerat oblitus legis, quæ parcere ſuadet:
Æquũ eſt veniã poſcentem reddere rurſus. *MILITibus veniam vt poſsis iam reddere, rurſus*
Ignoſcenda tibi poſcenti culpa viciſsim.
Luſtrârunt animas peccatis ore repulſis:
Pœnituit peccâſſe viros, rituq; ſacerdos
Abſoluit faſsos, cui Chriſti eſt iure poteſtas,
Auſtriadæ pietas catholica. *Sanguine qui fuſo nos triſti à morte redemit.*
Auſtriades primum patri de nomine Ieſu

Tunc genibus flexis humilis delicta iuuentæ
Dictabat princeps lachrymosa mente, subinde
Pectora percutiens exemplum reddidit almum:
Ex animo classis ductorem prona sequuta est:
Inspiceres digitis signari pectora, frontes,
Deijcere inuentres vlnas, vertiq; deorsum,
In dextrumq; latus mutari, atq; inde sinistrum,
Nomine dum sanctæ Triadis se fortius armant,
Tot crucibus varijs, sublata & brachia versant,
Ad Christum versos oculos, atq; ora tenebant.
Audires duris crepitantia pectora pugnis,
Percusos lapides referentia tempore quando
Saluator mundi pendebat in arbore fixus:
Nomine quo Austriades currebat tutus in hostem:
Lenisius cui dicta dabat generosa salutis:
Armis instructus princeps mihi pergis vt istis,
Sic manibus victor nudandus regia proles,
Hæc tibi dicta dies, Dominus quam fecit, vt illa
Gaudeat Austriades, victrici & classe Philippus,
Tunc pariter mentes commoti his vocibus ambo:
Austriades humeris deponit brachia, faustam
Lenisij faciem miratus lumine læto.
Ibat per pelagus decurrens ordine classis,
Neptunusq; caput visus submittere remis,
Nympharumq; choros curru deducere lætos,
Tethys ipsa suo fluctus sternebat Achilli,
Currenti Austriadæ spumosum temperat æquor
Cæruleus Triton, Austridæ & carmine conchæ

Quantū in ducibus atq; principibus sit positum monstrat.

Signātur sacro signo crucis.

Christianorum veræ religionis exemplum.

Ere nata similitudo ingeniosa.

Verba Loisij à Corduba.

Maioris Hippodami officiū.

De more faciūt principes.

Austriadæ diuinitus secunda maria.

Turcarum exitus in fœlix præ dicitur.

Victuro cantat Turcæ præsagia gentis,
Tristia fata ducum Parthis, classiq; Tyranni,
Filaq; Bassani reuoluta abscindere Parcas,

Parcæ Austriadæ faueant.

Austriadæ captas victoris honore sorores,
Tresq; Deos orant Syrtes aperire marinos,
Vitet vt Austriades vi saxa latentia ponto,
Cui risit Scylla, & stetit implacata Carybdis,
Saltant delphines verrentes æquora caudis,
Grandæuus Nerêus natas clamore vocabat,
Nereîdes currunt Austrîdæ ad classica lætæ.
Respicit hinc fluctus Bassan, classemq; suorum,
Contemplans cursus exhorret numina ponti,

Bassanis timor.

Mutatosq; Deos, inse Neptunia verti,
Defixis oculis sortem miseratus iniquam
Turcarum, & tantos ductoribus esse labores,
Cum fratre & tandem pugnãdum Marte Philippi,

Neq; id iniuria

Regnorum vires iunctas ductâsse timebat:
Quippe suis classem cernebat currere remis,

Nõ leues vicissitudinis causæ.

Hispanosq; duces animosos tendere contra,
Sex illas longas pergentes agmine tuto,
Armis instructas scindentes æquora rostris,
Quæ primæ ante alias fuderunt agmina, Parthos
Turbârunt, nostris animos, viresq; dedere:
Tot capita in cœlum, fulgentia tela per vndas,
Et Venetos furere, & iam fortes temnere Parthos,

Veneti successu lati videntur Turcis.

Illyricos Italosq; audaces currere remis,
Qui prius & morem Turcis, Parthisq; gerebant,
Et timidi portus trepidanti milite curuos,

Seruabantq; domos,natos,caſtaſq; puellas,
Hoſtes ne ſæui vaſtarent littora latè,
Mutatis animis optantes prælia,mirum,
Viſi Myrmidones,Dolopes ue,Argiua iuuentus
In Teucros iterum veniſſe,& pergama contra: *Ad claſſẽ Græcorum alluſio.*
Incuſat ſortem,quæ iam mutabilis eſſe,
Aduerſa,inconſtans Turcis videatur inundis:
O ſors læta,meis quæ tot diſcrimina bellis *Baſſan cum ſorte iniuriam expoſtulat.*
Vicisti,& caſus fœlix,capitiſq; periçla,
Fulmina miſſa,polos cœlo fulgente tonantes,
Stridentes fluctus,varias Aquilone procellas
Vitâſti indulgens Turcis in bella benignè?
Quorſum pertinuit regnâſſe per æquora Turcas?
Quid retulit pelago gentes viciſſe ſuperbas?
(Senſimus hæc princeps animis,& nauibus olim)
Italiæ portus,Venuſinaq; littora claſſe
Vaſtâſſe?& prædas ponto rapuiſſe quotannis?
Si nunc in dubiam verſa eſt victoria laudem?
Si tandem vanos ad metam reddis honores?
Principibus duros,magno diſcrimine partos?
At ſi Parca mihi non ſcindit fila malignè, *Deſperantis nouum conſilium.*
Si iam ſumma meæ non inſtant tempora vitæ,
Contingat noſtris Bizantum viſere fato
Puppibus,ad caros detur remeare penates,
Incolumiſq; lares cernam,regnumq; Selini:
Si dux,aut Baſſan contendam viuere poſthac,
In rupes,in ſaxa meas Neptune,carinas
Subuertaſq; vadis,illiſus fluctibus,oro,

Perituri impre catio.

Funditus vt peream reuolutus Syrtibus illic,
Scyllaq; me frangat, viuum implacata Carybdis
Sorbeat ipſa lacu, vaſtaq; voragine mergat:
Quò neq; me Turcæ videant, nec fama ſequatur,
Quæ geſtis pelago noſtris vulgata per orbem.
Iamq; leues hamos, nodoſaq; retia ponto
Quam mallem, tremula captâſſe & arundine piſces
Piſcator viſus victum perquirere cymba,

Victoris Tyrãni animus olim ſucceſſu ſuperbus & inſolens

Quam molem tantam ductando perdere nomen,
Obſcuras generi tenebrasq; obfundere Baſſan.
Hæc ſecum reputans voluebat grandia dictu.
Quid faciet noſter crudeli mente Selinus?
Impatiens vinci ſemper, victorq; ſuperbus?
Qui Venetos nunquàm bello fuit ille moratus,
Quos parêre iubet Turcis, & lege teneri:
Illorum victas quas cepit claſſe triremes:
Illyricos temnens ſuperârat ſæpe Liburnos.
Dixerat Hiſpanam non magnum vincere claſſem,
Abreptamq; trahi Bizantum ſcilicet vſq;
Iuſſerat: Heu demens, qui inuito numine turget,
Et genus humanum contemnit mente ſuperbus,
Obliturq; ſui non hæc mortalia curat,

Vel gentibus timẽda Dei iuſticia.

VT Deus hos tollat iuſtus, iam deprimat illos.
Longè aliter Graia hæc penetrauit littora claſsis,
Non hæc, quæ Epiri congreſſa eſt fluctibus olim,
Quæ Barbarroſſam non auſa eſt currere contra,

Andreas horia & Veneti quõdam.

Nec quam nos nuper ductorum nomine verti
Vidimus errantem Getulis Syrtibus ipſi,

Hiſpanoſq; duces oblitos nominis alti
In varias pelagi partes diſcurrere claſſe.
An putat vt quondam diſperſam forte videre?
Deſipit: ipſa dies aliter rem poſtulat eſſe:
Non iam diſcordes animos, non iurgia ſeruat,
Ductorumq; dolos, non iam certamina portat:
Iamq; duces alios claßis vehit, atq; magiſtros:
Vnanimes tendunt miles, nautæq;: per altum
Ducit Cæſareus ductor, fraterq; Philippi:
Nam quanuis Venetos ductet, varioſq; Liburnos,
Hiſpanoſq; ſimul, ſapiens coniunxit in vnum:
Appellat populos Hiſpanos nomine ab vno,
Vna & iura viris dat frater lege Philippi.
Quid ſi forte meas ſubuertunt fata carinas?
Atq; fugam naues video feciſſe per vndas
Impulſas virtute noua, iuueniſq; labore?
Victores Venetos pugnantes ire ſequendo?
Quis dux iam Turcas Hiſpanis terga dediſſe
Nunciet, an viuus referet fera dicta Selino?
Ecquis ad aſpectum veniet? quis re malè geſta
Excuſet Turcas, narret ue incommoda belli?
Qui non exoptet ſubmergi fluctibus ante,
Quam faciem, vultumq; ferum vidiſſe, ſuperbi
Ardentes oculos, mortem ſpectaſſe minantis?
Conuerſus Baſſan puppim ſic fatur ad altam:
(Qua claſſes varias pugnando merſerat vnus,
Ingentes prædas pirata auerterat vndis
Bizantum verſus, puppis per grata Tyranno

Alia nũc viſa claſſis Baſſani. Cõcordia in bello neceſſaria.

Quippe in Chriſto ligati.

Vide Liuiũ in primo vbi Aeneas Latinos vtrãq; gentẽ appellauit.

Regũ vetus cõſilium ad tranquillitatem regnorum.

Animo omnia ex cogitat.

Quem metuũt oderunt.

Hæc, decus in bellis, si quando hac victor abibat,
Hæc, solamen erat, ductori hæc gloria fausto.
Selinus Tyrannus. (Suspiciens oculis vexillum grande Selini,
Inscripta & circum Mahumeti, & carmina sectæ,
Portabant orbes rectorum nomina seni:)
Elegans prosopopeia. Nauis cara mihi, fatalis regia Turcis,
Illyricos, Venetos, Hispanos, regna, Liburnos,
Quot sola in pelago retulisti inuicta triumphos?
Quas gentes Italûm vectas videre Tyranni?
Per te quas classes submersas nouimus ipsi?
Aut hodie victrix Hispanos ire videbis
Bizanthum versus captiuos, celsa trophæa,
Aut si aduersa tuis rebus fortuna minatur,
Occumbas pariter per fluctus obruta, quando
Hispanos portus nequeas captiua subire,
Nec grandem poterunt aliena & iura domare,
Nec poteris Dominum vel fratrem ferre Philippi.
Tunc se fortunæ mandat, classemq;, viroſq;,
Dans signum pugnæ moriturus tendit in arma.
Quem rector nauis monuit, huc regia pergit,
Qua vectus frater regis decurrit in hostem,
Torquebo clauum, si vis vitare periclâ:
Puppis nam validis remis impellitur ingens.
Bassanis generosa verba. Quo diuersus agis? fratri concurre Philippi,
Inuocatio qua rem grandẽ futuram ostendit poeta. O turpis, dixit, cur non discrimina quæram?
Cum quo certamen peperit mea gloria ponto?
Quo mecunq; rapit fortuna hic pulchra sub armis.
PANdite nunc Musæ faciles Helicona virentem,

Tu cantus resona diuino auertice Apollo,
Et tu prosper ades, Mecœnas Deza, cruentos,
Magnanimosq; duces cernes, & prælia, nunquàm
Sic Martem visum pugnas accendere ponto,
Queis neq; in Actiaco vicino hic littore Marcum
Augustus vicit, Cleopatram aut mille carinis:
Nec gentes vnquã pugnârunt puppibus æquis,
Nec magis infestis animis ad bella paratæ,
Quam tunc Naupacto pugnatum est fluctibus, illic
Saxa vbi consurgunt Acheloia flumina contra.
Ad teli iactum dum classis nostra subiret,
Erectis signis aquilarum expanderat alas,
Inclinansq; caput Christus vocat agmina ligno
In medio fixus, classem ductabat in hostem.
Classica nostra suum resonabant pulsa Philippum,
Hispani diuum iam clamant voce Iacobum,
At sanctum Veneti reddebant nomine Marcum.
Clamorem toto tunc fundunt æquore Turcæ,
Vtq; grues cœlo crepitantes Tracius orbis,
Litera quas mirè depinxit nubibus actas,
Altiuolans oculis agmen scribuntur: at illæ
Oceani tranant fluctus, volucresq; sonoræ
Clangentes pergunt. Nostras inuadere puppes
Tres tunc ardentes immisit Turca phalanges,
Irrumpunt omnes Parthi, Turcæq; furentes,
Quos iussit Bassan puppes impellere ad vnam,
Concurrunt magno ductrices pondere naues,
Congressu vtrinq; & visum se abrumpere cœlum,

Nõ lõgius hinc Augustus pugnauit, fugit tamen Cleopatra. Vulgo Lepanto Echinades insulæ paruæ natæ ex arena.

Crux Christi dux Christianorum.

Belli thesara et symbolum.

Similitudo.

Nauium terribilis congressus

Tunc pariter roſtris feriunt ſe fortibus ambæ,
Et ferro proras collidunt, quæq; fatiſcit,
(Dum ſex præmiſſæ ſubmerſas æquore puppes
Turbârantq; duces tormentis ſulphure iactis)
Sex Venetum primæ. *Et tabulata graues quaſſant, compagine laxa*
Accipiunt vndam rimis, fluctuq; laborant:
Fabrorum celeritas. *Sed fabri præſto tabulis, & claudere ferro.*
Sulphura iamq; globos ſpargebat picea fumo
Permixtos, crebris æther micat ignibus ingens.
Tunc ſonitu curua & reſonabant littora latè,
Fluctibus in medijs geminantia ſæpe fragorem.
Non lapides iactos Turcæ perferre valebant:
Saxis nam crebris repetebat ſæpe procella,
Quêis capita, & dentes, oculos, cerebrumq; refringi,
Malas, mandibulas, reſoluta & pectora cernas:
Rupibus & nubes iamterq;, quaterq; cadebat,
Verba Baſſanis mira. *Machina, nec colubri poterant, nec ſulphura pelli.*
Confuſus Baſſan mira hæc de pectore dixit:
Pilæ ideſt ſaxa Dei potentia omnibus nota. *Non pilæ humanis mittuntur viribus in nos,*
Omnipotens Turcas iratus diſſipat armis,
Lapides furoris armapræſto ira tis occurrunt. *SI DEVS hic pugnat poterit quis tendere contra?*
Nil fabri audaces, nil proſunt arte magiſtri.
Tanta mole petris inſtabat ab agmine remex.
Imperatoris Caroli Quinti nauali victoria Bernardino à Mendoza duce inuictiſſimo. *Quæ vis turbauit Turcas, Parthoſq; repreſſit:*
Copia nam lapidum ſolita eſt diſrumpere Turcas,
Quondam, cum Caramat vicit Mendozius heros,
Pirataſq; duos victores Hallihametos,
Miſſilibus ductor, vaſtiſq; molaribus ipſos.

Diſiecit ſaxis,qui Parthos,arma,carinas.
Cœlitus vt miſſa crepitabant grandine puppes.
Dum pugnant geminæ naues,iunctæq; catenis,
Alterni ſaliunt Hiſpani,& Turca ſubinde,
Regius Auſtriades dictis hortatur in hoſtes, *Auſtriadæ exhortatio.*
Hiſpani,Hiſpani geminabat ſæpe leones,
Congrediturq; ferox Parthuſq; Italuſq; reſultat,
Excutitur miles Romanus pronus in hoſtem,
Hiſpanoſq; iterum repetens,Hiſpana vocando
Arma,viris flammas iterum ſic ſpargere viſus.
Tunc Veneti fortes rabioſi in prælia tendunt,
Nam latus Auſtriadæ præreptum forte tegebant.
Pontificis ductrix dextrum claudebat amica.
Nunc Baſſan gladio pugnat nunc flectit & arcum, *Baſſan & dux & miles.*
Brachiaq; extendens nunc mittit ab aure ſagittas,
Nomine quemq; vocans repetebat verba Tyranni,
Et claſſes victas,ſubmerſas æquore puppes,
Hiſpanos captos Bizantum Marte trahendos, *Tyranni res geſtas congerit vt ardeant pugnãtes.*
Imperium pelagi,terris direpta trophæa,
Regnatorem Aſiæ Turcam Dominumq; potentem
Vociferans,Turcas dictis incendit in hoſtem.
Ipſe ſe impellunt puppes,& mutua virtus,
Ferratæ nulla poterant diſcedere parte,
Virq; viro certans infenſe,pesq; pedi ſtat,
Hærens ſic Turcas feriebat cominus enſe. *Auſtriadæ pugnãdi mira cupiditas.*
Auſtriades cernens flagrabat Martis amore,
Aſt ui cuſtodes ceptis audacibus obſtant. *Vtrinq; virtus ingens.*
Terpenetrant noſtri pugnando vulnera paſſi,

Arboris ad partem mali, Turcasq; repellunt,
Ter Parthi instando conuersos cæde fugârunt,
Hispanus quarto puppim peruênit ad ipsam.
Turcarũ trepidatio. *Turbantur Turcæ subita formidine mortis,*
Transtra per, & remos trepidabant vndiq; fortes,
Deseruere suum Bassanem, regia cuncta,
Ductores, Parthos, rectores classis in vndis,
Regali puppi, signis, armisq; relictis,
Delphinûm similes iuuenes immania cete
Per fluctus videas timidos optare salutem.
Bassanis mors. *Hic Bassan cæsus fertur gladioq; perîsse,*
Atq; humilis miles truncum liquísse superbum:
Hinc iam nota victoria. *Victrici hic tandem cessit gens perfida nostræ,*
Hispanorũ generosus animus *Hispanus miles bellator spargere tela,*
Quos Austriadæ p̃sentia grauis incendebat. *Contendit vires natas ostendere bello:*
Austriadæ in Parthos vrget præsentia quando,
Tunc memor ipse sui veterani roboris artus,
Iratusq; sibi generosas suscitat iras:
Illyrici fortes pugnant, mixtiq; Liburni,
At Venetus patrias defendens agmine naues
Ostendit pulchrum vitam iam perdere in armis.
Iamq; Italus, Tuscus, Germanus miles ad vnum
Æquo certabant in Turcas Marte feroces.
Instant ardentes telis, & robore Turcæ,
Quos Lygures pilisq;, globis, igniq; fatigant.
Nam fulmen belli radiabat fluctibus Andrês
Ne sagittis pugnes cũ Parthis *Hôria, qui nomen traxit de naue per vndas.*
Sed crebras Parthi mittunt demore sagittas,

Agmina telorumq; ſeges figebat abundè,
Arcus in noſtram lunantes ſæpe cohortem,
Sæpe & remigium feriebant vndiq; ſæui,
Pectora confoſſus non ceſſat pellere remex,
Fortius adductis voluit freta verſa lacertis.
Innumeras colubri mergebant ſulphure naues,
Machina dum crebro torquet nitraria plumbum,
Puppibus ex altis rapiebant tranſtra, viroſq;,
Glandibus immiſsis verrebant agmina latè.
Stupea flamma volans Vulcani ex arte remiſſa,
Spargitur in Turcas ignis comburere naues.
Patrona inſtando iaciebat corpora ponto,
Commendatarî virtute ac viribus acta,
Quem proceres fortem comitati in prælia clari,
Turba Fauentini Barcino in bella ſequuta eſt.
Iamq; duces noſtros pugnantes inſpice princeps.
Bazanus ductor claris pugnabat in armis
Aluarus, in ponto teneris nutritus ab annis,
Gloria cui pelago patris cognomine creſcit.
Si quæ tunc longis ſcindebant æquora remis
Hiſpanæ hinc puppes certabant vincere naues
Turcarum: at ductu Bazani, & fortibus auſis
Parthenopes claſſes Cumano milite ſurgunt,
Corpore Parthenopes dictæ quæ, ritè ſepulto.
Gens campana virûm bellatrix viribus agmen
Turcarum fractis vertebat puppibus ingens.
Iam Marcus ductor Romano milite plenam
Impulerat claſſem Turcas ſubmergere naues:

Curuantur arcus ad Lunæ ſimilitudinem.
Remex rem ſuã videbat agi.
Vulgo artificialis ignis.
Qui bello Garnatenſi interfuerant.
Vulgo Barcelona.
Qui egregie Hectoreis animis pugnauit.
Vulgo Marchio de ſanctacruz.
Hiſpanæ permultæ.
Vulgo Napoles A virginibus dicta. parthenos. i. virgo.
A capy rege dicti Campani vide Liuium.

A latio dicti genus vnde Latinum Verg.

Agmine remorum, teliſq; volantibus acto
Pugnat Parthos ducibus ſuperare Latinis.
Iamq; graues luctus audiri, & Martis
Funera, perq; rates geminari triſtia fata:
Hi quibus inuiſi Turcæ, Parthiq; ſuperbi,
Et qui noſtra ſuis experti viribus arma,
Iam cedunt, pariterq; ruunt, ferroq; petuntur:
Vincere contendunt noſtri, Turcæq; reſiſtunt,
Euentuſq; diu, dubia & victoria perſtat:

Nullis nota victoria.

Non his, non illis Mars ſe oſtendebat amicum.
Tunc fluctus pelagi morientûm cæde rubeſcunt.
Inſpiceres vndis reuoluta & corpora ferri,
Fluctibus in medijs pugnam, geminoſq; reuolui,

Mira Hypotipoſis quæ rẽ ob oculos ponit.

Et pedibus nexis arrectos pectora ab vndis,
Pube tenus, videas, pugnis contendere ſæuis,

Pugnis & vnguibus primi pugnarũt homines

Vnguibus & nares ſcindentes more ferarum,
Atq; alios viuos innantes gurgite vaſto,
Complexos alios ſeſe dimittere in vndas,
Et ſparſos fluctu rurſus committere pugnam,
Præcipiti ſaltu quoſdam fera vulnera paſſos,
Abciſsis manibus dum certant prendere proras,

Maiora fide ſunt auſi.

Dentibus, & morſu (ſifas eſt) tangere puppes.

Auſtriades cruentam pugnam miratur.

Quis furor ille virûm miratur in agminè ductor,
Quæ ne ſeges ferri, telorum qua ingruit horror?
Impetus ille ducum quo nunc certamine pergit?
Fulgura quæ influctus armis immiſſa coruſcant?
Auſtriades vndis extendens lumina quærit,
Quæ moles Turcas iunxit? quis clamor ad vndas?

Iamq; faces, flammas, volitantia tela videbat,
Inſpiciens pelago Chriſti videt eſſe cohortem:
Nam qui iam crucibus candentes pectora ſacris,
Commendatarí ſacra de claſſe Ioannis,
Virtute antiqua, neruis, & robore belli,
Telorum ſegetem mittentes viribus altè,
(Imbrem de cœlo ſpiſſam cecidiſſe putares)
Irruerant Turcas remis, & naue ſequendo,
In puppes telis ſalientes vincere captant
Turcas iam notos, lacerantes vndiq; ferro
Certabant, animoſa cohors, huc impetus omnis
Turcarum verſus luctatur rumpere gentem
Infenſam Mauris, Parthis, regiq; Tyranno.
Ecce furens animis hos cernit Regulus Alger
Luchalli Mauro dictus de nomine Turcis,
Quiq; fidem Chriſti Mahumeti peſte negârat,
Oblitusq; crucis viuæ quam fronte gerebat
Agnouit puppim ductricem, & ſigna Ioannis:
Nam ductor diſcors ira commotus iniqua,
Quod latus Auſtriadæ non poſſet claudere claſsis,
Luchalli ſæuis occurrit nauibus vnus.
Protinus in ſanctam fertur, vi, ac robore nauem
Quinis armatis inuaſit puppibus vnam.
Exoritur clamor, ſurgitq; miſerrima cædes,
Incenditq; viros Mars ipſe, & robur vtrinq;:
Tiſiphone telis media inter funera ſæuit.
Commendatarí memores virtutis auitæ, hos
Conſcia (dum pugnant) ſtimulabat gloria ponto,

Commendatarij viri pugna clariſsimi.

Similitudo.

Turcæ commẽdatarijs notiſsimi.

Commẽdatarij Turcis inimici.

Latus Auſtriadæ ſiniſtrum Veneti, dextrũ Põtificis ſancti ductrix occuparat

Nihil per iram aut cupiditatem faciendum.

Furia & vindicta.

Infensos Turcas, inimica & nomina gentis,
Et Melite quondam commôrat sanguine rubra,
Ac tunc ipsa madens, Parthorum plena cruore
Insula, Bassanes geminos quæ vicerat olim,
Terruerat bello dispersos æquore toto,
Irrisos fecit patriam remeare fugaces.
Sic stragem magnam Turcarum Marte dedere,
Monstrantesq; cruces, diuiq; insigne Ioannis,
Pro Christiq; fide dum pugnant sanguine fuso,
Ad votum cuncti cœlum petiere beati.
Quos Deus omnipotens cepisse hinc creditur, illis
Spiritus & sanctus mentes afflâsse piorum,
Viuorum iudex, defunctis gloria sanctis
Christus venturus iustam dabit ipse coronam.
BARBARIGO Venetus perfosso lumine telo
Annibalem referens (postquàm victoria parta est)
Magnanimus dixit placida nunc morte quiescam.
Iam Bassan truncus summas volitare perundas,
Atq; caput magnum præfixum cuspide acuta,
Prælongo in pilo, magno clamore videntûm,
Terribiles oculos, nequeas aduersa tueri
Ora viri tristi, nigroq; fluentia tabo:
Semiferi facies terret, prolixaq; barba,
Turgentis vultus (vt viuens, fronte minari
Visus, nam Turcis ostendit cautius ipsis
Dux quidam, victor voluit vectare trophæum
Ductricem nauem, pelago quo terreat hostes:
De more vt faciunt victores classis ouantes.

Valgo Malta.

Nobilis Turcarum strage, & fuga.

Fœlicissimus exitus.

Quia filij spei Christiani sumus.

Prudẽtissimus, & fortissimus dux.

Annibal ad transitũ Alpiũ alterũ oculum amisit.

Bassanis caput & vultus.

Ducibus victoribus receptissimum.

Euriali, & Nisi sic capita Vergil. cecinit.

Qui gladio pugnans fatis conceſsit honeſtis,
Nec potuit patriam, Turcamq; videre ſuperbum.
Quòd ſi inter pugnam captus vir forte fuiſſet,
Ille fidem mira Chriſti virtute bibiſſet:
Quem remex noſter captiuus ſemper amârat,
Optârat q; crucem Baſſani in fronte videre.
(Sunt etiam Turcis quanuis ſua præmia laudi)
Infœlix mortem fato ſolabitur vnam,
Tunc dextra fratris cecidiſſe, & Marte Philippi.
Victori auditur, victoria & incipit ire,
Redditur, & victos clamat victoria Turcas,
Victori Auſtriadæ, victori Auguſta Philippo,
Cantatur patri Romæ VICTORIA ſancto.
Clamorem excipiunt Mauri, Parthiq; fugaces,
Franguntur vires, bellantûm concidit ardor,
Inclinat claſsis, dimittunt ſigna phalanges.
Turcarum proceres, nati par nobile fratrum
Vt videre caput perfoſſum cuſpide pili,
Hærent, ingenti trepidant formidine claſſes:
Sed fratres lachrymas perculſa mente dedere,
Tunc gemini triſtem rumpunt de pectore vocem.
An tu magne pater dederas promiſſa parenti?
Vt te per fluctus crudeli morte peremptum
Cernentes animis rumpamur triſtibus ambo?
Captiuos moriens potuiſti linquere natos?
Inuiſos Græcis, Italis, Venetisq;, Liburnis
Patribus, obnatas, raptasq; ex littore matres?
Non capita amborum comitata in morte parentem,

Specimen virtutis Baſſan præbebat captiuis ſemper, vnde Chriſtianũ videre optabant.

Philippi victoria.

Geminorũ fratrum fletus.

A coniugibus & parentibus raptarũ par pari referendũ ſibi timebant.

Præfixa in pilo claßis, pontusq; videret?
Hæ iam ſpes noſtræ, bella hæc exhauſta perundas,
Gloria Turcarum, fœlicis geſta Tyranni: En
Sub iuga venturæ gentes, rerumq; poteſtas,
Baſſani En claßis Bizantum hæc vsq; trahenda:
Scilicet, vt Veneti noſtri poterentur, & arma,
Tot reges victos, diſiectaq; corpora ponto,
Captiuam claſſem cernant, fraterq; Philippi
Vt geminos ductet puppi, vinctoſq; triumpho?
Sordidus vt miles iugulum regale feriret?
Regnatorq; pater truncus videaris in vndis?
Quo ferimur miſeri ſerui ad faſtidia regum?
Non iterum campos Bizanti, & regia caſtra
Viſuri? & caros materna in ſede penates?
At uos Hiſpani noſtri miſereſcite duri,
Spargite nos fluctu, vaſto hoc immergite ponto,
Iam Venetus crudum per coſtas exigat enſem,
Crudeles ſumat nunc patris nomine pœnas:
Gaudeat Illyricus Turcarum ſorte repulſa,
In nos ardenter mites conuertite ferrum,
Porrectum iugulum mucrone, en, ſoluite noſtrum,
Figite iamq; caput geminum ſic puppibus altis,
At patris digno noſtri mandate ſepulchro.
Et iam lecta manus, Parthiq; abiêre retrorſum,
Atq; fugam verſæ ad ripas fecere carinæ:
Per multæ Turcas exponunt littore latè,
In ſequitur noſtra, & puppes rapit indè fugaces.
Auſtriades alias pugnantes æquore naues

Contra quã ſpe rauerant euene runt omnia ſuperbis.

Ironia amarulenta.

Pathos.

Nullus ſuperba feret faſtidia.

Mortis deſiderium.

Filiorum erga parentem affectus.

Cernit adhuc noſtras, Turcasq; reſiſtere fortes:
Rurſus & arma parat, proram tum regia puppis
Conuertit, curſu cita gurgite deuolat illuc,
Auxilioq; leuat certantes, Turca ſubactus
Agnouit puppim ductricem, cedere cœpit,
Criſtatumq; videns iuuenem percurrere, ſæuè
Victoremq; ſequi Turcas, Parthoſq;, ſuperbum
Diripere, & naues obiter quaſcunq; videret,
Præcipiteſq; viros curſu detrudere ad vndas,
Arma, rates, puppes ſpumoſo immergere ponto:
A dextra, læuaq; frequentes vincere naues,
Victoresq; duces, inimica venire per altum
Tela, neq; aduerſos Turcas, nec currere Parthos
Cernit, nec reliquos vllam ſperare ſalutem.
Iam ſummo in fluctu victricia ſigna Philippi
Conſpicit, Hiſpanos raptores tendere contra,
In naues ſubito ſalientes ſpargere prædam,
Oblitoſq; ſui, peſtis, ſociúmq; ſalutis,
De rapto ſolum pugnantes ſæpe videbat.
Cornua rauca, tubæ crepitantes, claſſica victos,
(Vt ſe iam Turcæ tradentes arma relinquant,
Ne mortem hoc miſeri patiantur nomine ſæuam)
Terrebant ſonitu, clangentes ære canoro.
His viſis Parthus deſperat, Turca refugit.
Tunc multi iunguntq; manus, vinctiq; feruntur,
Et ſua victori committunt arma benigno:
Cæſareo princeps ſubiectis more pepercit,
Militibus tradit rapiendas vndiq; prædas

Auſtriadæ mirabilis celeritas in auxilijs ferẽdis.

Turcarum deſperatio.

Nulla ſalutis ſpes.
Terror.

Auiditas militum.

Parcere ſubiectis & debellare ſuperbos Romanum.

Captiuoſq; trahi Turcas, gentemq; ſuperbam.
Ad proras multi properabant ire natantes,
Hipotipoſis. Tunc miſeros videas reuomentes pectore fluctus.
Iam captam miles poſſet diuendere prædam,
Quamcunq; & Parthus pelago deduxerit audax
Imperat, heu miſeri, qui ſe ſine nomine nollent
Dedere victori, & ſortem, vitamq; tueri.
Certabat miles prædam cognoſcere captam,
Milesglorioſus Pugnantis indicia aduerſo pectore cicatrices oſtẽtabat. Atque ſuas iuſtè partes ſibi tradier inde:
Qui pro rege ſuo Turcas inuaſerat hoſtes,
Pectoreq; aduerſo monſtrabat vulnera paſſus:
Ductores auidi totam de more volebant:
Incertum vulgus ſtudia in contraria fertur:
Seditione leuis populus conſurgere viſus.
Vel in proſperis timendum. Iamq; furor gentis commotis arma ferebat.
Ac ne forte viros fortuna aduerſa ſequatur,
Victoreſq; duces caſus contriſtet acerbus,
Iuſtitia trãquillitasanimorum. Auſtriades animos dictis, & pectora mulcet.
Claſsis prætor. Imperio iuſtum munus ſibi quiſq; recepit:
Multa in vndas proiecta & diſperſa. Nam bonus auditor factis tunc partibus æquis
Iuſſus ſic Nabbas lites diſiunxit iniquas:
Quem claſsi cunctæ præfecit lege Philippus.
Pars maior rerum Turcarum eſt obruta fluctu,
Quippe inter pugnam mergebant multa miniſtri,
Multaq; præterea reſtabant capta per hoſtem,
Dilapſæ & naues fugientũm multa tulere.
Direpta eſt ducibus regis captiua ſupellex,
Ingens argentum, veſtes, pulchriq; tapetes,

Oſtro iam regum vario radiantia ſigna
Abſtulerant Turcæ memores vel morte, Tyranni.
Quos ſtudio patriæ videas ardere ferentes
Stemmata, ne noſtri Reges captiua viderent,
Gauderet vultus cernens, atq; ora Philippus.
Et quibus ad menſas lautas accumbere ſueti,
Portâruntq; toros, & lato margine lances,
Turcarum ſeriem longam, regumq; ſuperbas
Auratos calices referentes orbe figuras:
Victorem Turcam cum gente atq; agmine pictum,
Tot claſſes victas, genteſq;, & barbara regna,
Cœlata ex auro Perſarum nomina regum
Captorum, ductos pelago, terriſq; triumphos,
Quos bello vincens depinxit Turca ſuperbus,
Vt potans etiam Turcas incenderet armis,
Vel memores animos renouaret Martis amore.
Quid referã Venetos, rapientes magna Liburnos,
Illyrici captos Turcas, quos inde tulerunt?
Atq; Italus, Tuſcus redeuntes, nauta redemptor
Aduectasq; ſibi merces quas emerit illinc?
Captiuoſq; duces, dandos pueroſq; parenti,
Ingenti precio redimendos vndiq; Turcis?
Regulus aufugit timidis inglorius armis,
Non auſus noſtris pelago concurrere, cautè,
Quos iam victores cernebat ſorte ſuperbos,
Andrês quas toto fugientes æquore naues
Hôria tunc ſequitur, fruſtra tamen ire Ioannes
Contendit, remex animo quia linquitur ipſe.

Turcarũ erga patriã affectus.

Turcarum inuidia.

Gẽtilicia depingere regum cõmunis cõſuetudo.

Bellicoſi Tyrãni exemplum.

Luchalli fuga.

Perfidus euaſit dilapſus regulus vndis:
Hic partem claſsis duxit, puppeſq; ſequentes,
Pirataſq; ſuos, arces & clauſtra reuiſit,
Puppibus & tacitis nocturnus venit ad Alger,
Quam Saldem quondam veteres dixere Coloni.
Triſtia cuſtodes non auſi in quirere fata,
Ne qua in captiuos ſæuiret perfidus ira,
Res geſtas pelago narrârat nuncia veri,
Famaq; vulgârat Turcas ceſsiſſe Philippo.
Iam fuſos Turcas, diſperſas æquore naues
Auſtriades claſſem miratur, & agmina capta.
Iam fractas puppes, reuoluta per æquora tranſtra,
Cymbas, antennas, malos, tabulaſq; reuolui,
Sulphure quas colubri, flammis diſperſerat ignis:
Omniũ ſtupor. *Nec ſe victores Hiſpani credere poſſunt,*
Nec Turcæ victos patiuntur claſſe vocari,
Hærenteſq; duces videas, cælumq; tuentes,
Luminibus tacitis contemnunt vndiq; vires,
Ad Deũ referuntur omnia. *Mortaleſq; hominum neruos ſine numine vanos,*
Victoremq; Deum noſtri, Turcæq; fatentur.
Pathos. *Corporibus plenæ Turcarum ſtare carinæ,*
Et remex viſus pendens, miſerabile dictu,
Intrabantq; duces, mileſq; & vulgus inerme,
Vt raperent auidi Turcarum Regia furtim,
Viſcera perq; foros calcabant, membra virorum,
Et ſparſos oculos, rorantes ſanguine remos.
Hæc dum Cæſareo iuueni miranda videntur,
Auſtriadæ affectus in natus omnibus. *Dum ſtupet, & fratrem Turcas viciſſe Philippum*
Congaudet, ductor cunctos optabat adeſſe

Hiſpanoſq; duces, grandes, regnoq; potentes:
Vt Spinoſa caput populorum fratris in orbe,
Conſilium regale viri clariſsima geſta,
Et fauſtos belli euentus, ſortemq; Philippi,
Hiſpanæ gentis non enarrabile fatum
Suſpicerent, ſummasq; Deo perſoluere grates
Curarent dictis: ferrent donaria templis.
Imprîmis te, Deza, ſuum dum laudat amicum,
Quæ tibi vitârit narrare pericula geſtit:
Ad proceres verſus repetebat, Deza, ſubinde, — *Ex bello conſlatus amor.*
Quid nunc noſter, ait, faceret iam Deza per vrbem,
Si nunc Hiſpanos victores crederet vnus? — *Fœlices Auſtriadæ exitus optabat.*
Obuius, vtridens nobis occurreret ille,
Fortunaſq; meas, fratris, nomenq; Philippi — *Deza præpietate in Mauros infenſus ſemper.*
Æquaret cœlo, vultu acceptiſsimus omni.
Iam iam Bizantũ, & Chriſti expugnare ſepulchrũ
Tu fratri poteris, vates cantaret in ora:
Illuſtre vt pectus dictis aperiret amicis:
Qui ſi forte mihi bellanti proſpera ſciſſet — *Deza rerũ Philippi maximus laudator.*
Veniſſe hæc, nullus celebraret lætior illo:
Eſt famulus regi fidus, promptuſq; Philippo,
Argumentum ingens mentis, quæ ad regia nata eſt.
Pellebã Hæreticos, Mahumeti & crimina ſectæ,
Scindere dum propero non iam medicabile vulnus,
Synceras partes, purgataq; oppida peſte, — *Poſt exactos Mauros.*
Dumq; ſcelus linquo Garnata ex vrbe reuulſum,
Supplicio affectos Mauros, ciueſq; rebelles
Exactoſq; mihi Caſtellæ ad mœnia regis,

Inuiſasq; procul terras habitare malignos
Dum facio, iuſſu moderantis cuncta Philippi,
Maurorũ tranſcriptio mirabilis. *Extollens ductos laudabat Deza triumphos,*
Molem Romanos tantam vertiſſe negabat.
Quid ſi noſtra Deo ducente hæc prælia ſummo
Inſpiceret? claſſem coniunctam temnere Parthos?
Obruere infeſtos hoſtes? puppeſq; ſuperbas?
Et fractas proras? diſperſos æquore Turcas?
Victorem Hiſpanos reſonantes claſſe Philippum?
Quid ſi Baſſanem truncum? victumq; Tyrannum?
Captiuos Turcas? raptas ex hoſte carinas
Affectus principum. *Vidiſſet præſes? (generoſo eſt nomine Deza)*
Quam vellet pars eſſe mei vel prima perîcli.
Ex animo Auſtriades repetebat nomen amici
Principibus claſsis, Venetis, Italisq; viritim,
Multa ſuper Deza referens ductoribus, idem
Vt de more duces laudat, regisq; miniſtros.
Regis miniſtros apud alias nationes Philippi frater commẽdat. *Iamq; omnis fluctu claſsis currebat ab omni*
Viſuri Auſtriadam victorem claſſe Philippi.
Noſtrates cuncti veniunt, regisq; cohortes,
Ordine lætanturq; duces, nautæq; magiſtri.
Hinc primus Venetûm dux tunc lætiſsimus armis
Acceſsit ſenior comitatus gente ſuorum.
Regius Auſtriades venienti occurrit, honore
Et tunc ſe ſolito ductores more ſalutant:
Et Marcus venit clarus virtute Colona,
Marchio Bazanus bello & clariſsimus illo
Bellatorq; mari. Nautarum gloria ſummus

Hôria, qui Hiſpanos ſemper dilexit amicos.
Omnes victori gratantur iure Philippo,
Qui fratrem Hiſpanis ſortitus cœlitus armis,
Fœlix, qui in Parthos natus, quos nulla ſubegit
Regnantûm virtus, Craſſum, Romanaq; ſigna
Fregerunt olim, terris, pontoq; ſuperbi.
Vt Babylon quondam Romanis nota per orbem:
Sic nunc Byzantum Latiis, Græciſq; trophæis:
Arma tamen pelago Turcarum, ſigna Tyranni
Auſtriadæ magnis non reſponſura triumphis.
En nouit victor fratris virtute Philippus,
Hinc fera Turcarum vis fluctu effracta peribit,
Si claſsis regis, Venetûmq; ligata, Philippi,
Romani ductu paſtoris pergit in hoſtem.
Hæc tunc Auſtriadæ ductores fata canebant.
Iam longè tuto fugientes remige Parthi
Fluctibus in mediis procul euaneſcere viſi:
Excelſas naues velis albeſcere ponto,
Atq; mari ſummo tenues vix currere puppes
Conſpicit, hîc Chriſtum pelago viciſſe potentem,
Cui virtus, nomen, reddendaq; gloria ſoli
Narrabat ductor Caroli de more parentis,
Qui cuncta ad Chriſtum referebat parta labore,
Hæreticos poſtquàm vicit, fuditq; malignos,
Saxoniumq; ducem, cepitq; ex hoſte trophæum.
Sollicitus noſtros proceres dum quæritat inde,
Omnes in tuto cernit, duo fortia bello
Pectora de numero Martem rapuiſſe furore

Marcus Craſſus à Parthis deuictus.

Chriſtianorum vnitas in Dño rerum potietur.

Elegans fuga Turcarum deſcribitur.

D.D. Bernardi ni exitus in Christo fœliciſsimus

Comperit, inferias quæ iam daret ille ſepultis.
Bernardinus abeſt, Macquedæ Martius heros
Cardenas fato nauali hoc vectus in hoſtem:
Qui Chriſti miles vitam in certamine fudit,
Ingemit Auſtriades, generoſo hæc pectore dixit.

Digna principis ſententia.

NON conſtant paruo memorãda, & grandia bello,
Magnaq; mortales ſubeunt diſcrimina vitæ,
Gloria queîs curæ eſt properant per vulnera morti,

Incommoda tẽ poris cõſtitutio.

SIC nihil ex omni cernas iam parte beatum.
Bernardine vale, longum vale, ipſe reſurges:
Inuidit fortuna mihi, ne clara per altum
Geſta meis ducibus fœlici Marte videres:
At tu iam regnas pro Chriſto ſanguine fuſo,
Cum ſanctis fœlix cælo victurus in æuum.
Victores prædæ cuncti, rerumq; potiti
Iam portus alios, vrbeſq; inuadere tentant.
Sed quaſſæ puppes, non iam tractabile cœlum,

Beneficij memoria.

Et ſæuum pelagus, cogebat quærere portum:
Gaudenteſq; mari Siculas vertuntur ad oras,
Ingenteſq; Deo grates iam ſoluere certant,

Verſus Virgilianus.

Dum curſus pelago Siculorum littora monſtrat,

Siciliæ promontorium.

Anguſtiq; procul rareſcunt clauſtra Pelori.

Fama nuncia.

Hinc iam Fama volans, ſucceſſu lætior ipſo,
Quam vulgi primam mouiſſe & vocibus aures
Diximus, & ciues dictis turbâſſe loquendo,
Geſtorum claſsis, tanti prænuncia curſus,
Italiæ portus, Venetûm turreſq; marinas
Commôrat celſo victoris ducta triumpho,

Expandit gaudens horrendo in pectore plumas,
Mille oculos, linguas aperit, tot subrigit aures: *Vergilianum.*
Spargere contendit peregrino hæc prælia mundo,
Gentibus occultis Austrîdam pandere magnum.
Sed quia dignus erat fœlicia noscere gesta
Primus, qui classem coniunxit fœdere diuo:
Ad patrem sanctum pennis sublata per auras *Summus Pontifex autor primus certior fuit faciendus.*
Conuertit cursum Romana palatia versus,
Clauigerumq; petit cœli, cui summa potestas
Concessa, hac animas soluitq;, ligatq;, resoluit,
Atq; alias iustè tenebrosa in tartara mittit.
Sollicitus mentem voluebat nocte, per vndas *Sanctissimi patris sollicitudo, & cura.*
Currentem Austriadã repetens, Turcamq; superbũ,
Romanosq; duces, Venetos, classemq; piorum,
Ante oculos pugnam, crudelia funera fratrum
Cernebat, gemitus morientûm, prælia, luctus,
Tangebant animum patris mortalia sancti:
Qui genibus flexis, manibusq; orare supinis *Oratio assidua.*
Non cessans Dominum noctesq;, diesq; precatur.
Perpetuo grandis Christum sermone vocabat:
Da pater his cursum, ventos & puppibus aptos,
Da dextram famulis, tecum nunc æquora verrant.
Qui Petrum summas dirêxti sancte per vndas, *Dñe sine me venire ad te.*
Quiq; rotas, currus Pharaonis, classica ponto
Sparsisti quondam dextra, virgaq; potenti:
Qui pedibus siccis medijs tunc fluctibus illam *Mare vidit & fugit.*

Duxisti gentem, populumq;, & barbara castra:
Fugerunt undæ, tenuerunt flumina cursus,
Cum geminos montes murus scindebat aquarum,
Mirabilia in mari rubro. A dextra, lævaq; fretum, peditesq; subire
Mortales longè mirati è rupibus agmen,
Pyramides fluctus cælo consurgere visi,
Ægyptusq; Dei mersas virtute phalanges,
Equum & accensorem proiecit in mare. In mare proiectum vidit cum gente Tyrannum:
Turcæ sic pereant, & Christi nominis hostes,
Christicolæ reges vincant, quos vincere mauis:
Sanctissimi patris desiderium Lex tua sancta, fides, crux nunc, Ecclesia victrix
Per pelagusq;, tuo hæc dominetur regia ceptro.
Deuotusq; senex nunquàm ieiunia fregit,
Sulcârat rugis corpus, duroq; cubili,
Ingens pœnitentia. Verberibus carnem pro nobis vrere sanctam.
Isq; gregem pastor legis doctissimus almæ
Scripturas norat exacte. Assiduo Christi vitam sermone docebat,
Spiritus & sanctus viuo resonabat ab ore:
Auxilio Christum, sanctorum nomina cœli
Implorans, nostros victuros iure ferebat:
Fama. Ad quem fama suis gaudens sermonibus vsa est.
Sancte, quod optâras, vidit longæua senectus:
Ecce tibi ad votum vênit victoria læta:
Austriades vicit, stant tutæ in littore puppes,
Narrari quid breuius potuit? Voluitur in fluctu Bassan sine nomine corpus,
Rectores, capta est classis, geminiq; nepotes,

Machina,tot colubri,captiua & ſigna Tyranni.
Auditis princeps Eccleſiæ his vocibus almus
Direxit mentem,quò ſemper cuncta ſolebat.
Optaui omnipotens non fruſtra hæc ſecula dixit:
Vt tandem viuens deuictum Marte Tyrannum
Nunc oculis cernam,victorem claſſe dediſti
Natum,quem vellem rerum Dominumq;,Philippũ:
Seruâſti Auſtriadam,claſſem te autore ligatam,
Cœleſtemq; iterum traxit de pectore vocem.
Ad patrem,& natum,procedit ſpiritus vnde:
O ſanctus,ſanctus,ſanctus,cui gloria ſoli
Debetur,cœli,ac terræ pater vnicus adſis:
Non nobis Domine,haud noſtris victoria geſtis
Hæc parta eſt,nomen nati dedit autor Ieſus:
Auſtriada hoc tandem viciſti nomine Chriſti,
Ad Chriſtum Dominũ referantur cuncta Philippe,
Cœlitus omne bonum miſit mortalibus ille:
De cœlo iunxit ductores claſsis in vnum:
De cœlo Turcas merſit,fuditq; triremes:
De cœlo curſum,de cœlo hæc grandia geſsit,
Baſſanem truncum cœleſti Marte videmus,
Orbem de cœlo vinces iam nate Philippe.
Dixerat hæc ſummus diuina mente ſacerdos:
Circunſtant patres dextra,læuaq; frequentes,
Purpureis ad ſunt induti veſtibus omnes,
Gratantur Petri Romana in ſede locato,

Omnes à Deo rationes ſuſpendebat.

Mirꝰ erga Philippũ affectus.

Oratio ſanctiſſimi patris memoriæ digniſſima.

Epiphonema.

Cardinales.

Oſcula dantq; pedi ſancto pia nomine Chriſti.
Hinc iam perſolui votum quodcunq; parârat
Imperat, & Romæ celebrantur ſacra piorum:
Hoſtia viua Deo offertur, iuſtusq; ſacerdos
Rem facit in templis diuinam carmine ſacro,
Ducuntur pompæ Romano more per vrbem:
Exequiæ. Defunctos iußit decorari in claſſe ſupremis
Muneribusq; Duces, fuſo qui ſanguine Chriſtum
Confeßi in Turcas pugnârunt Marte viriles:
Egregias animas abſoluens ſanctus in æuum
Exortis lachrymis requiem poſcebat amicis,
Sedibus, æternam, vt placidis à morte quieſcant.
Fama. Hinc ſe fama ſuis conuertit protinus alis,
Alpinos ſaltusq;, niuoſa cacumina turbat,
Et præceps veris Gallos rumoribus implet:
Viciſſe Auſtriadam Turcas iam claſſe Philippi,
Parthos, Baſſanes, inimica & ſigna Tyranni.
Obſtupuit gens illa, diu vix credere factum.
Mirabilis Gallis victoria viſa eſt. Iam iuga monſtrabat flammis combuſta Pyrenne,
Hiſpanos Gallis medius qui terminat vnus.
Vaſconeſq; fame inuictos tunc Marte Metelli,
In obſidiõe humanis corporibus veſcebãtur. vide Plutarchũ, & Iuuenalẽ. 15. Saty. Humanas auſos carnes violare voraces,
Corporibus veſci ſolitos diſcrimine belli
Concitat Auſtriadæ fato victoris in vndis.
Cantaber occurrit gaudens fœlicibus armis,
Aſtur vicinus conſurgit ad arma Philippi.

Protinus Hiſpanas currit vulgata per vrbes,
Inuenit Regem voluentem grandia ſecum, — *Cui populi commiſsi & tot res curæ.*
In ſomnem curis, meditantem incommoda claſsis,
Euentus belli dubios, pelagiq; procellas,
Quas puppes toties ſubmerſas viderit vndis,
Audacis iuuenis generoſo in pectore vires,
Torquebant Regem per noctem prælia ponti. — *Philippi ſpes maxima.*
Catholicus Chriſto fratrem commiſerat vni,
Victurumq; Dei ſperârat viribus hoſtes
Cum ſubitò Auguſtas victoris nuntius aures
Impleuit fratris fœlici Marte Philippo.
Quis pectus, Rex magne, tuum depingere vates — *Poeta regis modeſtiã miratur.*
Contendet tacitum? vultu vt tranquilla poteſtas
Gaudia diſsimulat, ſanctos mentiſq; receſſus?
Vertere quos nunquàm potuit fortuna laborum — *Philippi regis magnanimitas in proſperis & aduerſis.*
Aduerſa, aut rebus mundi ſublata ſecundis.
Victorem fratrem, victos Turcaſq; ſuperbos,
Incolumes portu dum narrat fama carinas,
Atq; duces ſaluos vitâſſe pericula belli,
Maieſtate deo referens hæc prælia ſummo — *Omnia Deo referebat accepta*
Tandem pauca pia dixit dèmente Philippus.
Hiſpanis frater ſi tunc Deus aſtitit armis, — *Oratio Philippi digna.*
Quis Turca, aut Baſſan poterat concurrere contra?
Aſtitit ille Deus, tecum qui perdidit hoſtes,
Illi acies parent, necnon exercitus omnis — *Penes Deũ victoria.*
Bellorum Dominum terris, vndiſq; fatetur:

Protinus Hiſpanas currit vulgata per vrbes,
Inuenit Regem voluentem grandia ſecum, — *Cui populi commiſſi & tot res curæ.*
In ſomnem curis, meditantem incommoda claſſis,
Euentus belli dubios, pelagiq́; procellas,
Quas puppes toties ſubmerſas viderit vndis,
Audacis iuuenis generoſo in pectore vires,
Torquebant Regem per noctem prælia ponti. — *Philippi ſpes maxima.*
Catholicus Chriſto fratrem commiſerat vni,
Victurumq; Dei ſperârat viribus hoſtes
Cum ſubitò Auguſtas victoris nuntius aures
Impleuit fratris fœlici Marte Philippo.
Quis pectus, Rex magne, tuum depingere vates — *Poeta regis modeſtiã miratur.*
Contendet tacitum? vultu vt tranquilla poteſtas
Gaudia diſſimulat, ſanctos mentiſq; receſſus?
Vertere quos nunquàm potuit fortuna laborum — *Philippi regis magnanimitas in proſperis & aduerſis.*
Aduerſa, aut rebus mundi ſublata ſecundis.
Victorem fratrem, victos Turcaſq; ſuperbos,
Incolumes portu dum narrat fama carinas,
Atq; duces ſaluos vitâſſe pericula belli,
Maieſtate deo referens hæc prælia ſummo — *Omnia Deo referebat accepta*
Tandem pauca pia dixit dèmente Philippus.
Hiſpanis frater ſi tunc Deus aſtitit armis, — *Oratio Philippi digna.*
Quis Turça, aut Baſſan poterat concurrere contra?
Aſtitit ille Deus, tecum qui perdidit hoſtes,
Illi acies parent, necnon exercitus omnis — *Penes Deũ victoria.*
Bellorum Dominum terris, vndiſq; fatetur:

Cognoſcunt nomenq; , timent tua claſsica reges,
Regis Catholici ſapientia. Teq; poteſtates exhorrent, rector Olympi,
Romanæ Eccléſæ tutor, defendis ab hoſte
Seruos, in ſummo poſitos diſcrimine ſeruas.
Epiphonema. O clemens, ſanctuſq; Deus miſerere tuorum.
Hæc pia Câtholicus fundebat verba Philippus.
Edocet inde duces dictis, regniq; cohortem,
Quos iam ſollicitos nôrat, claſsiq; timentes:
Certior ipſe viris factum, remq; ordine pandit.
Conſilium regale, forum, belliq; ſenatus,
Didacus ille ſuo Regi Spinoſa beatus,
Eccléſæ princeps, rubra cum veſte ſacerdos
Gratatur vultu, quo non præſtantior alter
Pontificis facie ſpecioſus regibus vna:
Canities cui culta graui monſtrabat honore
Non temerè in regnis decorâſſe ad magna Philippũ.
Ipſa & turba ducum fati ſtupet inſcia tanti,
Mirantur multi claſſem, ſortemq; Philippi, Hi
Miles vix credit quippe qui Tyranni nouerat potentiam. Quos iam captiuos Baſſan aduexerat olim,
Quiq; poteſtatem nôrant, claſſemq; Tyranni
Hærent Hiſpanos Turcas viciſſe ſuperbos,
Fortunas fratris laudant, nomenq; Philippi,
Queis Deus omnipotens conceſsit adire triumphum,
Quem nec Romani, Græci, aut videre Latini,
Nec memorare valent gentes ab origine mundi.
Curia, dum proceres, ductores, regia gaudet,

Dum currus, ludoſq; parant celebrare per arces,
Longæuiq; ſenes, dum Chriſti numen adorant,
Et pompas, ducuntq; choros, tunc fama per orbem
Ipſa & Niliacas vrbes dum garrula luſtrat, Fama.
Inuictum ſpargit terris, pontoq; Philippum.
Hiſpani Regis miratur regia Memphis
Nomen, iam Meroe, celebrant iam mœnia Cadmi,
Et Thebæ extollunt Hiſpanæ gentis alumnos, *Regio extat nulla in terris quæ plena Philippo non ſit.*
Vmbris ipſa ſuis laudat viduata Syene,
Extremi Æthiopes fugiunt, orbisq; remotus:
Omnis Arabs fœlix, Ægyptus territus, Indus,
Armorum ſonitum claſsis certamina fingunt,
Et patrio ritu ſimulant pugnare carinas.
Auroræ tandem quà Sol de currere viſus
Aureus, & mergi, Boreas quà immurmurat, omnes
Conuertens gentes, populoſq;, & barbara regna,
Victorem Regem docuit, victumq; Tyrannũ. *Philippus per orbem rex notus inuictiſsimus.*
Interea princeps prædam partitur in omnes,
Romani partes, Veneti, noſtriq; tulerunt.
Octôginta autem cepit, centumq; carinas, *Ex æquo diuiſa Præda.*
Et ſeptem longas omnes, ſimul arma Ioannes,
Innumeros colubros, longos, curtoſq; recepit,
Millia ſena virûm ceſſerunt fortia pugnæ,
Octôginta ardens iuſsit deducere regi,
Perlongos colubros fratri, quos legerat ipſe:
Ductores regni ſenos, par nobile fratrum,

Quàm vellet patrem viuum duxisse triumpho,
Et captum frater pelago misisse Philippo,
Ingens nam virtus Mauro, prudentia bello,
Hispanos captos Bassan tractabat amicè,
Et dabat his vestem, frigus ne lædere posset,
Atq; famem miseris generosus sæpe leuabat,
Qui semper visus pugnare, & ducere classem,
Et miles solers dux fortis gesserat agmen.
Captorum numerum bis quinq; & milia censes.
Multaq; præterea, quæ fama obscura relinquit:
Longum esset numerum captarum dicere rerum.
Turcarum capta est regni, pontiq; potestas,
Nam Nautæ audaces periêrunt fluctibus omnes,
Amisit pelago ductores, arma, rudentes,
Transtraq;, cum fabris, remex submersus in vndis,
Liberaq; ex nostris hominum sunt millia sena,
Quos Bassan pugna captiuos duxerat idem,
Seruitio longo remos impellere suetos,
Sub ducibus duris portantes pondera classis.
Septâginta addas quinceno, scriptor, & anno
Virginei partus vno post mille peracto,
Nonis Octobris pugnatum, res benè gesta est.
Pontificis dictis cesserunt prospera cuncta.
Nonis Octobris, horisq;, simillima fato
Psallentes summus iussit cantare sacerdos
Tunc pater, in templo dicto de nomine Petri

Bassanis commendatio rem facit illustriorẽ. Hoc narrabãt captiui qui periculum euaserãt

Naualia Tyrãni funditus perierunt.

Christiani remiges per Austriadam in libertatẽ vindicati.

Tempus circa quod.

Ædibus in ſacris reſponſa hæc carmine cœli
Cantata. vt mentes pugnamq; incenderet ardor,
Cordaq; flammatus per neruos ſpiritus iret,
Et validos animos impleret viuida virtus
Verborum Domini, viui ſermonis in hoſtes.
NVNC inimicorũ veſtrorũ hunc impetũ, & arma
Ne timeatis, ait, vobis Deus ecce benignus
Auxiliabitur in pugna victoribus idem.
Hiſq; mares animos dictis in bella ſacerdos
Exacuit ſanctis, vt Turcas vincere poſſent,
Mergeret vt ponto claſſem, Parthoſq; ſuperbos
Tunc Caroli natus fœlix, fraterq; Philippi.
Iamq; ex conſpectu Siculæ telluris, ab alto
Æquatæ numero currebant æquore puppes,
Læticiaq; duces, magno certamine roſtris
Scindebant pelagus, properantes tangere terram,
Iam ſale tabentes artus exponere ripis
Exoptant auidi, nautæ, claſsisq; magiſtri,
Regiáq; Auſtriadæ ductabat celſa carinas,
Fatalis puppis victrix Hiſpana Philippi
Signa vehens, procereſq; viros, regisq; cohortem.
Tendebat longo ſublatos ordine remos.
Regius Auſtriades fulgebat victor in armis,
Præſe fraternum monſtrabant ora vigorem,
Victoris Caroli faciem, vultusq; ferebat.
Auerſis proris raptantur ab æquore victæ

Antiphona Romæ cantata in ipſo pugnæ articulo.

Conſultò pontificis verba expreſsit poeta verbis eiuſdem. Quod verbis domini fuerat pollicitus hoc rede omnipotens comprobauit.

Nauigantũ cõmune deſideriũ

Regia Philippi

Victor Auſtriades patrẽ vultu & fratrẽ referens.

Naues ordine tractæ præpoſtero.

Turcarum naues, tractæ, vinctæq; catenis,
Vexillis captis verrentes turpiter vndas:
Bassanis puppis captiua his turpior ibat,
Mutatisq; retro remis, humilisq; subibat
Iam portum, Turcis inuisum puppibus ante,
Signaq; versa sui referebat mira Tyranni,
Captorum series, fratres, regniq; potestas,
Rectores, seniq; duces, Parthiq; superbi
Demisso vultu fluctus spectare maligné.
Insula consurgit, venientûm fama vagatur,
En ruit ad portum Siculorum mira iuuentus,
Ardentes studio visendi grandia cuncti,
Patres, atq; viri, pueri, vulguſq; per vrbes:
Iam fractas vires, inimica & tela Tyranni
Visuri, classem victam, Turcasq; subactos,
Quos trepidi quondam venientes sæpe timebant.
Discurrunt læti, manibusq; orare supinis
Non cessant, Christum Dominum laudare frequẽtes.
Expleri nequeunt animi, vultuq; subinde
Austriadam repetunt, animis, ac mẽte requirunt.
Et iam turba ducum Siculis aducnerat oris,
Prætoresq; loci, custodes, curia regis,
Munera cuncta, forum, præfecti ex ordine, iudex,
Officij sancti patres, queis impia curæ,
Et qui ducebat Siculos pro rege marinos:
Marchio nam fuerat Pescaræ nomine gentis,

Austriadæius-su.
Bassanis regia Tyranni ludi-brio habita.
More hominũ.
Rerum vicissi-tudo.
Magistratus.
Iam fatis con-cesserat.

Præterea templis incedit pompa piorum,
Preſbyteri, Parochi, doctores, ritè ſacerdos, *Clerus.*
In numerumq; graues procedunt littora verſus,
Gloria celſa Deo patri, natoq;, potenti,
Spiritui ſancto canitur per ſecula ſacris,
Occurrunt omnes Auſtridam nomine patris,
Et fratris dignum fœlici voce ſalutant.
Quem Deus incolumem ſeruârit carmine laudant: *Omnium vota.*
Hiſpanæ gentis ductor per regna futurus,
Per pelagus victor fertur, Mars alter in orbe:
Fœlix qui Turcas ſubuertat claſſe ſuperbos,
Expugnetq; domum ſanctam virtute parentum, *Regũ Chriſtianorũ deſiderium.*
Et nobis Chriſti iam reddat ab hoſte ſepulchrum,
Extinguat fœdam Mahumeti nomine ſectam:
Quando hæc non Carolo ceſſit victoria patri,
Auſtriadæ tandem dabitur ſub rege Philippo.
Ipſe pater ſanctus nauale hoc carmine bellum
Poſteritas mundi vt teneat ventura legendum,
Nunc voluit proprio gentes cognoſcere motu,
Vt noſtros moueat geſtorum fama nepotes,
Fœlix euentus claſſis, victoria, curſus:
Vt Romæ vigilans cuſtos, paſtorq; piorum,
Dux Venetûmq; ſimul iunctus, noſterq; Philippus
Auſtriadæ claſſem committant iure Ioanni,
Prælia qui fœlix exhauſit nomine Chriſti,
Armatuſq; fide pugnauit vincere Turcas,

Sub iuga Baſſanes mittet, capietq́; Tyrannos,
Parthorum reges ductabit ſæpe triumphis.
Sed quia remigium, puppes, nautasq́; peritos
Perdidit, audaces Piratas, arma Tyrannus,
Ne poſſit facili renouare hînc prælia claſſe,
Sanctiſſimi patris cautio. *Imperat ipſe pater ſummus, qui ſacra gubernat,*
NE cupidus quiſquàm vendat, redimat ue, remittat,
Nec prece, nec precio, nec vi, nec ſorte ſub vlla
Turcas captiuos, qui capti in nauibus extant:
Sed cuncti Hiſpanis ſeruentur puppibus apti,
Compedibus ſerui teneantur claſsibus illîc
Durat dum Chriſti miles, Venetuſq́; ſubarmis,
Hiſpanoſq́; ſimul Dominus coniungit in vnum.
Proſpicit inde pater ſummus nunc numine plenus,
Patris ſanctiſſimi prudentia. *Ne ſæuus Parthus ſurgat, ne Turca Tyrannus*
Sæuiat hinc iterum in Græcos, Italoſq́; perundas,
Deciſsis pennis validas ne ſumere vires,
Nec valeat fractis iterum concurrere remis.
Hæc patri noſtro grandis ſententia viſa eſt,
Gloria cui Chriſti curæ, nomenq́; potentis,
Qui cœlum, terramq́; regit per ſæcula viuus.
Res geſtas Garnata ducis per compita narrat,
Perq́; domos ciuis gaudens, & templa ſacerdos,
Victorem laudant pueri, caſtæq́; puellæ,
Gaudentes cernas totaq́; ex vrbe canentes
Vrbis lætitia. *Verſibus armatas acies, claſſeſq́; viriles,*

Prælia victa viri totum vulganda per orbem
Auſtriadæ ductu. Cantabant ordine vates
Agmina Perſarum perierunt funditus, armis — *Poetæ per vrbẽ geſta cantãtes.*
Hiſpanis fracta eſt rabies inſana Tyranni,
Victoris curſus fœlix in bella repreſſit
Progenies Caroli patris nunc æmula virtus, — *Quinti Caroli memoria.*
Captiuoſq; duces, nautas fuditq; ,ſuperbos
Rectores gentis vinctos, prædamq; reportat
Ingentem miles, pelago fert munera victor,
Cum patre & natos rapuit, Turcamq; potentem
In pugna victum iugulat, truncumq; relinquit.
O macte, o virtute valens, fœlixq; Ioannes,
Cui Deus omnipotens tantum contingere nomen — *Multa de. D. D. Ioanne vaticinia.*
Conceſſit, fato conſurgis victor in orbe,
Turcarum Dominus rerumq; futurus vbiq;.
Cuiq; Aſia hoc diues paritura eſt iure triumphos,
Aphros iam victos, Ægyptum, barbara regna
Cernesq; ipſa diu, venient tibi regia cuncta.
Auſpicijs ſubiecta tuis, tunc Indus, Arabſq;,
Sub iuga iam poſito mittentur nomine reges:
Oceanusq; tibi victori brachia tendet,
Æthiopesq; procul pulſabunt tympana læti, — *Omnia Philippo per fratrem parebunt.*
Victoriq; ſui celebrabunt thura Sabei.
Hæc Garnata ducis dum cantat geſta Ioannis,
Ecce tibi rumor ſparſus iam mœnia complet, — *Fœliciſſimus regina partus.*
Annam Reginam natum peperiſſe Philippo:

Omnibus eſt princeps conceſſus cœlitus almus,
Ferdinandus princeps Hiſpanorum ſpes altera.
Hæc ſors Hiſpanos victores vna manebat,
Solamenq; viris, multorum cauſa bonorum
Ventura, hinc pratis fundetur copia rerum,
Mollibus hinc flauus gaudebit campus ariſtis,
Militiæ ſpes magna ducum, columenq; ſalutis,
Rerum omniũ copia cum principe.
Gentibus Hiſpanis virtus, & robur auorum.
Iam regnis pax magna tuis Auguſte Philippe,
Princeps Ferdandus conſurgit clarus in orbe,
Hic tibi fœlici reuocabit ſorte triumphos,
Victrices ducet noſtras in bella phalanges,
Vnus dominus Chriſtus regnabit ſemper.
Hic Chriſti nomen defendet victor, & armis,
Vt gentes vnum Chriſtum per ſecula regem
Cognoſcant victæ Fernandi & Marte Philippi.

LAVS DEO.

INRI

PERORATIO AD

EVNDEM ILLVSTRISSIMVM D. Dominum Petrum à Deza Præsidem, ac pro Philippo militiæ præfectum, qua Garnatæ status fœlix describitur, Poeta Illustrissimum præsidem alloquitur.

PER EVNDEM MAGISTRVM Ioannem Latinum.

Vstriadæ bellum nauale, & prælia ponto
Versibus & claris victricem dicere classem
Iussisti nuper, vates num condere possem?
Hæc sunt, quæ Musæ concedunt, optime princeps
Deza hic Mœcenas alter, qui vatibus altè
Auxilium nostris præbes, & honore receptas:
Principibus gratum possint vt condere carmen.
Hic precibus vates orat te, Docte, Latinus,

Deza hoc opus componi iussit.

Vt carmen magno dictatum fortè labore,
Excudi iubeas Garnatæ nomine princeps,
Vtq; typis veniat Musis, & Apolline dignis,
Vt legat orbis, amet, populus terat, ore recantet,
Atq; sinus docti teneant, manibusq; reuoluant,
Ipse potes, quando non te sine iure regendis
Præfecit populis, regno acceptissime princeps,
Consilium belli regni instauratio, prætor,
Arces, castra, duces, sublimis regia, custos
(Post tot gesta ducum, post fratris iura) Philippus
Iussit, nunc miles, iudex, custodia regni,
Vt fratri quondam, parerent præsidis armis,
Classica ducta tuo resonarent nomine Dezam,
Deza tuis iussis veniunt fœlicia cuncta
Munera per populos, ad nutus regis agantur:
Respondent votis belli munimina iustis,
Extollit Garnata caput, nunc victus abundat.
Iamq; frequens ciuis complet per compita calles,
Instaurata tuo maiestas nomine crescit,
Augentur census, regis vectigal, in agris
Frumenti cornu difundit copia pleno.
Scindunt ardentes per campos rura coloni,
Partibus ex multis veniunt, quos accipis ipse
Linquentes patriam, donatas quærere terras:
Diuidis inde domos, assignas ciuibus agros,

Par ac consentaneum.

Philippus Dezæ regno, ac militiæ præfecit.

Omnia respirarunt Dezæ fœlicitati.

Vndiq; aratores paulatim cõfluxerunt.

Deza regis cõsilio diuidens.

Quos optare locum videas, & claudere tectum,
Et terram duro vertentes ruris aratro:
Importantq; cibos, plaustrisq; gementibus vrbi
Commoda conuectans mercator multa reportat:
Mercatura viris venit viliſsima, quando — *Commertia.*
Prouentus rerum varius per compita abundat.
Quid referam pacem populi, vitæq; ſalubrem,
Iuſtitiamq; viris, portasq; ad rura patentes,
Sacraq; pontificem viſentem templa per vrbes, — *Petrus Guerrero Theologiæ peritiſsimꝰ, ac religioſiſsimus põtifex.*
Oppidaq;, & Chriſtum referentem ciuibus almum,
Signantemq; viros, pueros, caſtasq; puellas,
Vt crux ſacra fide confirmet pectora, mentes, — *Pontificis officium.*
Frontibus armatis incendat nomine Chriſti,
Nullaq; Maurorum ſceleris veſtigia reſtent, — *Crucis vis, virtusq;.*
Sed cuncta ad Chiſtum referantur noſtra per vrbem,
Quam orans Guerrero ſeruauit Petrus ab hoſte. — *Multũ in oratione iuſti eſt poſitum.*
Optabant populi paſtoris cernere vultus,
Peruigil at princeps vix vrbem viſere quibat:
Nam loca latrones infeſta, & rura tenebant:
Quos tua per montes dilapſos cura fugauit,
Præcipiteſq; dedit miles, quem mittere pergis,
Per te cultores contendunt pellere Mauros,
Defenduntq; domos, natos cum coniuge fida.
Nunc licet in latis ſpatiari ciuibus agris,
Redditaq; eſt tandem facies iam lætior vrbi, — *Et appertis otia portis pax.*

Quod si per campos perstarent ire manipli,
Iam Mauri capti, latrones cæde perissent.
Nestoreos viuas, princeps, fæliciter annos,
Præside te regnis reddat sua iura Philippus.

FINIS.

PETRI FERNAN DEZ MALPARTIDA, IVRIS vtriusq; professoris, Doctissimi magistri Ioannis Latini discipuli, in eiusdem, & operis laudem Carmen litigiosum.

MINERVA IVDEX, MARS actor, Vates reus.

Autor carminis.

ASSIDET ambiguam litem notura Minerua,
Estq; reus vates, Mars Deus actor adest.

Status, & quæstio.

Quæ quem nobilitent, soluas Saturnia Pallas,

Res geſtæ vatem, cantor an acta viri?
Nunc actor litis dicat, cauſamq; figuret,
Alternus partes conferat inde reus.
Si non geſta forent, canerent, dic, mira Poetæ?
Materiam grandem præbuit Auſtriades.
Materia hæc ſuperabit opus, vateſq; canori
Succumbent, humeri an prælia tanta ferent?
Corpora Turcarum, volitantia tranſtra per vndas,
Commendant puppes, pontus & Auſtriadam:
Diſiectæq; rates, diſperſæ & Marte carinæ,
Gazaq; Parthorum, captaq; ſigna probant.
Martem defendit claſsis, victusq; Tyrannus,
Et Baſſan truncus fluctibus in medijs.
Miratur iudex, hæret, rurſuſq; Minerua,
Vtq; reus referat, præcipit ipſa Dea.
Contra, res Italas, ductos, tibi Roma, triumphos
Inuitis Muſis quis leget? autor ait.
Magnum eſto bellum, multò victoria maior,
Maiorem faciet arte Poeta ſua.
VIRTVS tanta ducum creſcit vulganda per orbẽ,
Præclaris quanta extollitur ingenijs.
Victor grandiloquo celebrabitur ore Philippus,
Auſtriadæ teſtis Nereus arma canet.
Iam voluenda dies edet miranda, nepotes
Armiſonis voluent verſibus Auſtriadam.

Minerua.

Martis Actoris ius & propoſitio.
A poſsibili.
Materia humeris impar.
Amplificatio.
Factum mirabile.

Nõ iniuria dubitat Minerua
Reus ponit exceptionem.
Gradatio ingenioſa per collationem.
Saluſtianum.
Domi militiæq; ſpectatæ virtutis editui Poetæ ſunt digniſsimi.
Poſteritas per poetas docetur.

Carminis autor.

Quia in re dubia certa ferri sentẽtia nõ potest. c. habuisse 33. distinc. §. curare institutis de actio.

Ad Apollinẽ Minerua causam remittit descidendam.

IPsa sui vatis Pallas excludere partes
Abnegat, Austriadæ iura negare nefas.
Excutere hanc litem non audet nomine Martis,
Hoc pacto ambiguam deserit ambiguè.
Lis hæc incerta est, ius clarum poscit vterq;,
Omnia qui nouit soluat Apollo, Deus.

LAVS DEO.

Apud inclytam Garnatam cum præuilegio Regiæ, ac Catholicæ Maiestatis, excudebat Hugo de Mena typographus accuratissimus: Anno à natiuitate Domini, Millesimo, Quingentesimo, Septuagesimo Tertio.

BIBLIOTECA ... CORDOBA

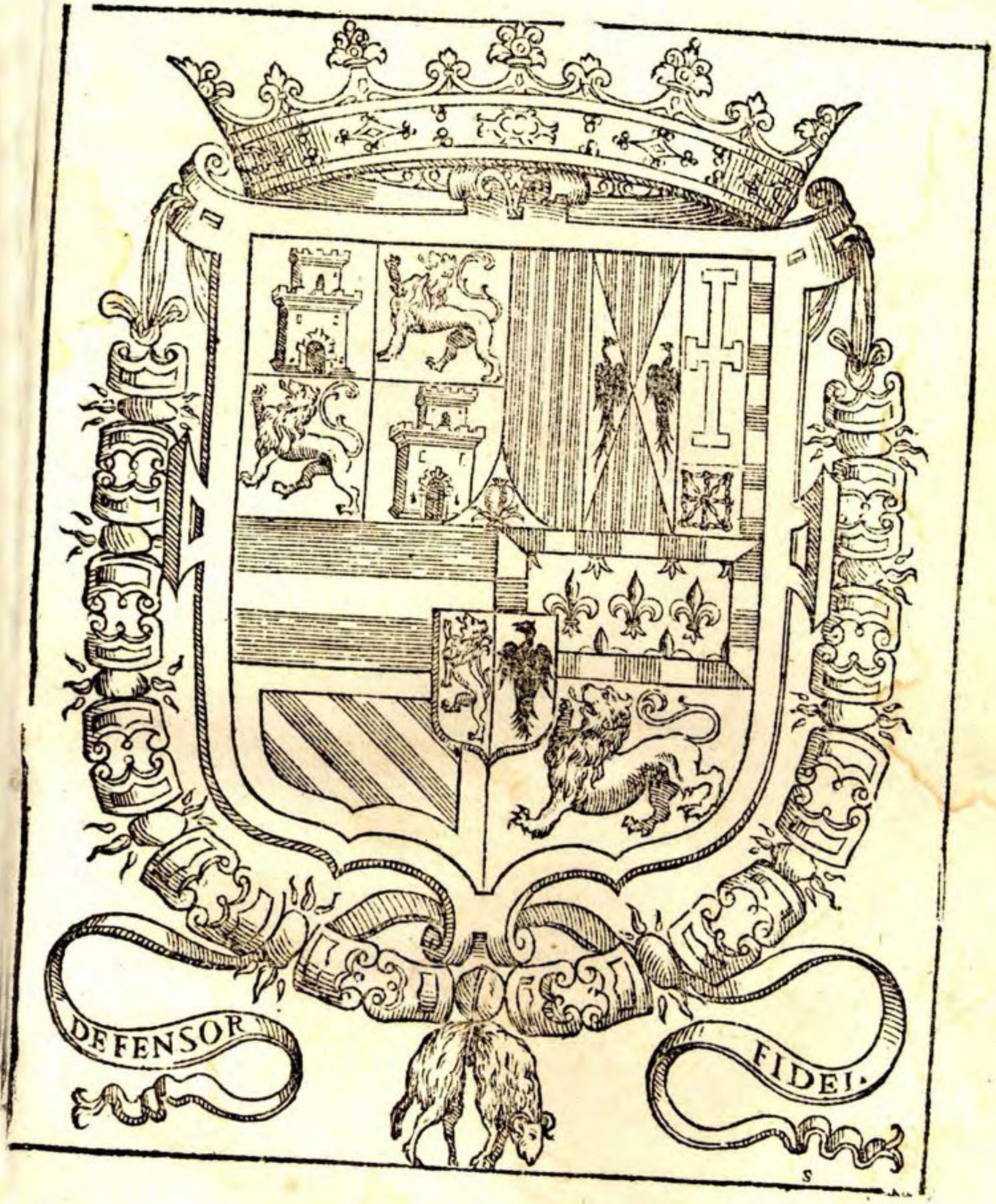
DEFENSOR
FIDEI.

